

ንግድዎን ያሻሽሉ

የወጪዎች ስሌት

**ንግድዎን
ያሻሽሉ**

የወጪዎች ስሌት

የቅጅ መብት © የአለም ስራ ድርጅት እ.አ.አ 2015 መጀመሪያ በእንግሊዝኛ ታተመ

የቅጅ መብት © የአለም ስራ ድርጅት እ.አ.አ 2018 የአማርኛ ትርጉም ታተመ

ይህ ስራ በክርክራት ስራ ስር በኮሎምቢያ በኮሎምቢያ በኮሎምቢያ በኮሎምቢያ 3.0 <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo> መለያ የተሰጠ ፈቃድ ሲሆን መጠቀም ለሚፈልግ ሁሉ ተደራሽና ክፍት ነው። በፍቃዱ ላይ እንደተዘረዘረው የተጠቃሚዎች መብቶች የሚያካትተው መልሶ የመጠቀም፣ ለሌሎች የማዳረስ፣ የማዛመድ፣ በዋናው ስራ ላይ ተመስርቶ ተጨማሪ የማዳበር ስራ እንዲሁም ለንግድ ተግባር ሳይቀር መጠቀምን ነው። በዋናው ስራ ላይ የተመሰረቱ ማናቸውም ስራዎች አንድ አይነት የሲቢ-ቢዋይ-ኤስኤ (CC-BY-SA) ፈቃድ መያዝ አለባቸው። በዋናው ስራ ላይ ተመስርቶ የሚዘጋጅ ማንኛውም አዲስ ስራ የአለም ስራ ድርጅት (አይኤልኤ) የዋናው ስራ ባለቤት መሆኑን በግልፅ መጥቀስ ይኖርበታል። ከስራቸው ጋር በተያያዘ ተጠቃሚዎች የአይኤልኤን አርማ መጠቀም አይፈቀድም።

የትርጉም ስራዎች: የትርጉም ስራ ሲሆን የዋናው ስራ ባለቤትነትን ማለትም አይኤልኤን መጥቀስን ጨምሮ የትርጉም ስራው አይኤልኤን የሚያስጠይቀው ነገር አለመኖሩን የሚገልፅ የሚከተለው ማሳሰቢያ አብሮ መካተት ይኖርበታል፤ “ይህንን ስራ የተረጎመው የአለም ስራ ድርጅት (አይኤልኤ) አይደለም። በመሆኑም ትርጉሙ የአለም ስራ ድርጅት (አይኤልኤ) ይሁንታ እንዳለው ተደርጎ መቆጠር የለበትም። ከትርጉሙ ይዘትም ሆነ ትክክለኛነት ጋር የተያያዙ ጉዳዮች የአለም ስራ ድርጅት (አይኤልኤ) ሃላፊነት የለበትም”።

ተዛማጅ ስራዎች: የማዛመድ ስራ ከሆነ የዋናው ስራ ባለቤት የሆነውን የአለም ስራ ድርጅትን ከመጥቀስ በተጨማሪ የአለም ስራ ድርጅትን የሚያስጠይቀው ነገር አለመኖሩን የሚገልፅ የሚከተለው ማሳሰቢያ አብሮ መካተት ይኖርበታል፤ “ይህ ተዛማጅ ስራ በአለም ስራ ድርጅት ዋና ስራ ላይ ተመስርቶ የተዘጋጀ ነው። በማዛመድ ስራው ላይ ለተንፀባረቁ ማናቸውም አመለካከቶችም ሆነ አስተያየቶች ብቸኛ ሃላፊነት የማዛመድ ስራው ደራሲ ወይም ደራሲዎች እንጂ በአለም ስራ ድርጅት ተደግፎ የተከናወነ አይደለም። በአለም ስራ ድርጅት የአነስተኛና መካከለኛ ንግድ ማስፋፊያ (ኤስኤምኤ) የስራ ዘርፍ ይሁንታን ያላገኘ ማንኛውም የማዛመድ ስራ በንግድዎን ይጀምሩና ንግድዎን ያሻሽሉ (ንጂያ) የገበያ መታወቂያ (ብራንድ) እና አርማ መጠቀም አይችልም”።

ማናቸውም የመጠቀም መብትንና ፈቃድን የተመለከቱ ጥያቄዎች በሙሉ ለአይኤልኤ የህትመቶች ስራ ክፍል (መብቶችና ፈቃድ መስጠት) በሚከተለው አድራሻ በፅሁፍ መቅረብ አለባቸው: CH-1211 Geneva 22, Switzerland, ወይም ጥያቄው በኢሜይል ከሆነ በዚህ አድራሻ መላክ አለበት: rights@ilo.org

---

ISBN: 9789220309339 (print); 9789220309346 (web pdf)
Also available in English, ISBN 9789221287421 (print), 9789221287438 (web PDF), 9789221287414 (set), 2015;
French, ISBN 9789222310906 (print), ISBN 9789222310913 (web PDF), 2016; and Spanish, ISBN 9789223311315 (print), ISBN 9789223311322 (web PDF), 2016

የአለም ስራ ድርጅት ህትመቶች በተባበሩት መንግስታት የአሰራር ስርዓቶችን ጠብቀው የሚዘጋጁ ናቸው ። በመሆኑም በቀረቡት ህትመቶች ላይ የተመለከቱት ነገሮች ሁሉ የማንኛውንም ሀገር ህጋዊ አቋም፣ አካባቢዎቻቸውን ወይም ግዛቶቻቸውን ወይም ባለስልጣናቸውን እንዲሁም የወሰነ ክልሎቻቸውን በሚመለከት በምንም አይነት መልኩ የአለም ስራ ድርጅትን (አይኤልኤ) አስተያየት ወይም አቋም የሚያንፀባርቁ አለመሆናቸው ሊታወቅ ይገባል። በመጣጥፎች፣ በጥናቶች ወይም በሌሎች አስተዋፅኦዎች ለሚንፀባረቁ ዝንባሌዎች ሃላፊነቱ ሙሉ በሙሉ የደራሲዎች ነው። ስለሆነም የአለም ስራ ድርጅት ህትመቱን ወይም በውስጡ ያሉ አስተያየቶችን እንደሚደግፍ ተደርጎ መቆጠር የለበትም።

የንግድ ድርጅት፣ የምርት ወይም የስራ ሂደት ስሞች ማጣቀሻዎች በአለም ስራ ድርጅት እንደሚደገፉ ተደርጎ መወሰድ የለበትም። እንዲሁም በህትመቱ ውስጥ በተለይ ተለይቶ የሚታወቅን ንግድ፣ የምርት ስም ወይም የስራ ሂደት ሳይጠቀሱ ቢቀሩ እነሱን ያለመደገፍ ወይ የመቃወም ምልክት አለመሆኑን በተጨማሪ ያሳውቃል።

ስለ አይኤልኤ የታተሙ እና የዲጂታል ምርቶች መረጃ በዚህ ድረ ገፅ ላይ ያገኛሉ: www.ilo.org/publns

በኢትዮጵያ የታተመ

ንግድዎን ይጀምሩና ንግድዎን ያሻሽሉ ስልጠና ፕሮግራም

ንግድዎን ይጀምሩና ንግድዎን ያሻሽሉ (ንጀያ)(Start and Improve Your Business-SIYB) ፕሮግራም በአለም ስራ ድርጅት (ILO) የተዘጋጀ የንግድ ስራ አመራር ስልጠና ፕሮግራም ሲሆን ትኩረቱም አነስተኛ ንግዶችን በመጀመር፣ በማሻሻልና በማሳደግ ስተራተጂ ተጨማሪና የተሻሉ የስራ እድሎችን ለሴቶችና ለወንዶች መፍጠር ነው። ፕሮግራሙ በተለይ በታዳጊ አገሮችና በኢኮኖሚ ብቅ በማለት ላይ በሚገኙ አገሮች ውስጥ በስፋት የተሰራጨ ነው። በአሁኑ ጊዜ ከ100 በላይ ለሚሆኑ አገሮች ተደራሽ ለመሆን የቻለ ከመሆኑም በላይ በዚህ ዘርፍ በአለም ላይ በጣም ትልቁ ፕሮግራም ለመሆን ችሏል።

ፕሮግራሙ አራት እርስ በርስ የሚደጋገፉ ፓኬጆች ያሉት ሲሆን እነርሱም የንግድ ህሳቤዎን ያመንጩ (Generate Your Business Idea-GYB)፣ ንግድዎን ይጀምሩ (Start Your Business- SYB)፣ ንግድዎን ያሻሽሉ (Improve Your Business-(IYB) እና ንግድዎን ያስፋፉ (Expand Your Business- EYB በመባል ይታወቃሉ።

የአለም ስራ ድርጅት ፕሮግራሙን የሚተገብረው በባለ ሰዓት እርከን መዋቅር ሲሆን እነርሱም ዋና አሰልጣኞች (ማስተር ትሬኒንጎች)፣ አሰልጣኞችና ተጠቃሚ ደንበኞች (የራሳቸውን ንግድ የመጀመር ፍላጎት ያላቸውና አነስተኛና ጥቃቅን ንግዶች) ናቸው። ዋና አሰልጣኞች ከአለም የስራ ድርጅት በሚያገኙት የሙያ ፈቃድ መሰረት የአሰልጣኞችን አቅም በመገንባት የስልጠና ፓኬጆቹ በጥራትና በቅልጥፍና እንዲተገበሩ የማድረግ ሚና አላቸው። አሰልጣኞች ደግሞ በፓኬጆቹ ተጠቅመው ፕሮግራሙ ኢላማ ያደረጋቸውን ሰዎች ማለትም የራሳቸውን ንግድ የመጀመር ፍላጎት ያላቸውንና አነስተኛና ጥቃቅን ንግዶች ያሰለጥናሉ። የአለም ስራ ድርጅት በበኩሉ ምርጫ ተሞክሮዎችን በማውጣት ያስራጫል፣ ስልጠናዎችን ያካሂዳል፣ የክትትልና ግምገማ ተግባሮችን ያከናውናል፣ የፕሮግራሙን ጥራት ይቆጣጠራል እንዲሁም የፕሮግራሙን አተገባበር በተመለከተ የቴክኒክ ምክር ይሰጣል።

ስለ ንግድዎን ያሻሽሉ ስልጠና ፕሮግራም

ንግድዎን ያሻሽሉ ለጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ ባለቤቶችና ስራአስኪያጆች የተዘጋጀ የስራአመራር ስልጠና ፕሮግራም ነው። ስልጠናው ኢላማ ያደረገው የንግድ ስራ አመራር ከህሎቶቻቸውን አሻሽለው በእውቀት ላይ የተመሰረተ ንግድ በማንቀሳቀስ ንግዳቸውን በዘላቂነት የማስቀጠል፣ ሽያጭያቸውን የመጨመርና ወጪዎቻቸውን መቀነስ ለሚሹ ጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ አንቀሳቃሾች ነው። በአጠቃላይ በንግድዎን እንዴት ወጤታማ አደርጋለሁ ብለው ለሚያስቡባቸው ዋና ጥያቄዎች ምላሽ ይሰጣል።

የስልጠና ፕሮግራሙ ታሪካዊ አመጣጥ የስዊድን አሰሪዎች ኮንፈረንሱ ለስዊድን ኢንተርፕራይዎች ካዘጋጀው የስራ አመራር ስልጠና ፕሮግራም ነው። ቀጥሎም የስልጠና ዘዴውንና የመማሪያ መፃሕፍቱን የአለም ስራ ድርጅት በታዳጊ አገሮች የሚገኙ የአነስተኛ ንግድ አንቀሳቃሾችን የንግድ ስራአመራር ፍላጎቶች ለማሟላት በሚያስችል መንገድ አዘጋጅቶታል።

ንግድዎን ያሻሽሉ በስድስት ክፍለ ስልጠናዎች (ሞጂዩሎች) የተከፋፈለ ሲሆን እነሱም ግዥና የአቃ ክምችት ቁጥጥር፣ ግብይት፣ የወጪዎች ስሌት፣ የሂሳብ መዝገብ አያያዝ፣ የንግድ አቅድ አዘገጃጀት እና ሰዎችና ምርታማነት ናቸው። እነዚህን ክፍለ ስልጠናዎች በተናጥልም ሆነ በአንድ ላይ መስጠት ይቻላል። ሞጂዩሎቹ በአንድ ላይ የሚሰጡ ከሆነ እስከ ሰባት ቀናት ይወስዳል። የንግድዎን ያሻሽሉ ስልጠናዎች መስተጋብራዊና ችግር ፈቺ የመማር ዘዴዎችን ይጠቀማሉ። የመማሪያ መፃሕፍቱ በቀላሉ ለመረዳት በሚያስችል መንገድ የተፃፉ፣ በምስሎች የታጀቡ፣ ምሳሌያዊ ታሪኮችን የሚጠቀሙ እንዲሁም በንግድ ላይ መተግበር በሚያስችሉ የተግባር መልመጃዎችን የያዙ ናቸው።

ንግድዎን ያሻሽሉ፣ የወጪዎች ስሌት መማሪያ መፅሃፍ ጥቃቅንና አነስተኛ ነጋዴዎች ለገበያ የሚያቀርቧቸውን እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ወጪዎችን እንዴት ማስላት እንደሚችሉ ያስረዳል።

ፀሀፊዎች እና ምስጋና

የወጪዎች ስሌት፤ ንግድዎን ያሻሽሉ መማሪያ መፅሃፍ የጋራ ጥረት ውጤትና ፕሮግራሙን ወደ ሶስት አስርተ አመታት ለሚጠጋ ጊዜ በመተግበር የካበተ እውቀትንና ልምድን ያንፀባርቃል። በተለይ የስልጠና ፕሮግራሙን በተለያዩ ሀገሮች የሞከሩ፣ ዲዛይን ያደረጉና የተገበሩ የንጅያ ዋና አሰልጣኞችና አሰልጣኞች አስተዋፅኦ በዋጋ የሚተመን አይደለም። የስራ ልምዳቸውን፣ ድጋፋቸውንና ገንቢ አስተያየታቸውን በመስጠት የመማሪያ መፅሃፉ ታትሞ አንዲወጣ ካስቻሉት መካከል የንጅያ ፕሮግራም ተግባራዊነት አውታር፣ አማካሪ ድርጅቶችና የአለም ስራ ድርጅት የስራ ባልደረባዎች ይገኙበታል።

የዚህ መማሪያ መፅሃፍ ዝግጅት የተመሰረተው እ.አ.አ በ2003 ተዘጋጅተው በነበሩት የንግድዎን ያሻሽሉ መሰረታዊ መማሪያ ማፅሃፍት ሲሆን ፀሃፊዎቹም ማተስ በርግንሻል፣ ሲሲሊያ ፓልመርና በርበራ ሙሪ ነበሩ። ። የንግድዎን ያሻሽሉ መሰረታዊ መማሪያ መጻሕፍትን ያዘጋጀው ሃራሬ ዝምባብዌ ይገኝ የነበረው የአለም ስራ ድርጅት የንጅያ ክፍለ አህጉራዊ የፕሮጀክት ፅህፈት ቤት ነው።

ነባሩን ፅሁፍ በማሻሻልና በአነስተኛ ንግድ ልማትና በተያያዥ መስኮች ላይ የቅርብ ጊዜ አስተሳሰቦችን የሚያካትቱ አዳዲስ ምእራፎችን በመጨመር የአሁኑን ህትመት የፃፉት የእ.አ.አ የ2015 ህትመት የፀሀፊዎች ቡድን ማይ ቲ ላንና ፕራናቲ ሜህታን ናቸው። የአፃፃፍ አቅድና የቋንቋ ኤዲት ስራዎች የተከናወኑት በስቲቭ ሬይሞንድ ነው።

ረቂቅ ፅሁፉን አንብበው ከማሰልጠን ከልምዳቸው በመነሳት አስተያየት ለሰጡት የንጅያ ዋና አልጣኝ ለሆኑት ለዲሶው ዘማሆውን፣ ጌሙኑ ዊጀሰና፣ ሲቦንጊሌ ሲባንዳና ዋልተር ቪርሆፍ ብዙ ምስጋና ይገባቸዋል። ከአለም ስራ ድርጅት ባልደረቦች ማሬክ ሃርግሳ፣ በኢንተርፕራይዝ መምሪያ ከአረንጓዴ ስራዎች ፕሮግራም፣ የመማሪያ መፅሃፉን ይዘት ለማዳበር ላደረጉት አስተዋፅኦ ተመስጋኝ ናቸው። ከፋይናንስ አገልግሎቶች ጋር ትስስር ስለማድረግ በመማሪያ መፅሃፉ ወስጥ የቀረበውን ፅሁፍ ለማዳበር፣ አጫጭር አስተዋፅኦዎች፣ ምክሮችና ሌሎች ድጋፎች የተገኘው ከቸሪይል ፍራንኬዊክ እና ከሴቪሪይን ዴቦስ፤ በአይኤልኦ ኢንተርፕራይዝ መምሪያ ከማህበራዊ ፋይናንስ የቴክኒክ ባለሙያዎች ነው።

የመማሪያ መፅሃፉን የውስጥ ዲዛይንና የምስል-ግራፊክ ስራዎች የተከናወኑት በታይ ቫን ሉዋን ሲሆን የሸፋን ዲዛይኑ የተዘጋጀው ደግሞ በማውሪዞ ኮስታንዛ ነው።

በመማሪያ መፅሃፉ የዝግጅት ሂደት ላይ ጠቃሚ ሃሳቦችን በመስጠትና ስራው እንዲጠናቀቅ በማበረታታት በዋጋ የማይተመን ድጋፍ ያደረጉት የንጅያ የአለም አቀፍ ማሰባሰቢያ ቡድን አባላት፤ ማርቲን ሴቨርስ (በእሴት ሰንሰለት ልማትና የንግድ እድገት አገልግሎቶች ስፔሻሊስት)፣ ኢቫ ማጁሪን (የንጅያ አለም አቀፍ አስተባባሪ) እና ቶኮዚል ኒውማን ናቸው።

ወደ አማርኛ የተረጎሙት፣ የውስጥ ዲዛይንና ግራፊክ እንዲሁም የሸፋን ዲዛይኑን ከዋናው የአንግሊዝኛው ህትመት ጋር አመሳሰለው ያዘጋጁት በኢትዮጵያ የንጅያ ዋና አሰልጣኝ ታደሰ ገብረስላሴ ናቸው። የአማርኛ ቋንቋውን ኤዲት ያደረጉት ደግሞ ዶ/ር ማሬው አለሙ ናቸው።

መቅደም

ቁጥራቸው ከፍተኛ የሆኑ ኢትዮጵያውያን ከገጠርና ከከተማ የትውልድ አካባቢዎቻቸውን እየለቀቁ የተሻለ የስራና የኑሮ እድል ለማግኘት ወደ ውጭ አገሮች በመሄድ ላይ ይገኛሉ። ከፌደራል የውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር በተገኘ መረጃ መሰረት በአሁኑ ጊዜ ከ2 ሚሊዮን በላይ የሆኑ ኢትዮጵያውያን በሰሜን አሜሪካ፣ በመካከለኛው ምስራቅ፣ በአውስትራሊያና በሌሎች የአፍሪካ አገሮች ውስጥ ይኖራሉ። በርካታ ኢትዮጵያውያን በመካከለኛው ምስራቅ አገሮች ውስጥ የሚገኙ ሲሆን በተለይም ባለፉት ሶስት አስርተ አመታት ሳውዲያ አረቢያ ከፍተኛ ቁጥር ያላቸው ያልሰለጠኑና በከፊል የሰለጠኑ ስራ ፈላጊ ኢትዮጵያውያን መዳረሻ ሆኖ ቆይታለች። ሆኖም እ.አ.አ በ2013 የሳውዲ አረቢያ መንግስት “የሳውዲን የስራ ገበያ ለአገራዎቹ” በሚል መርህ በመንቀሳቀስ በወሰደው እርምጃ በአገሪቱ ውስጥ ካለ ፈቃድ በልዩ ልዩ መስኮች ተሰማርተው የሚገኙ የሌሎች አገሮች ዜጎችን ከአገሪቱ አስወጥቷል ። በዚህም ምክንያት እ.አ.አ ከህዳር 2013 እስከ መጋቢት 2014 ብቻ 163,000 ኢትዮጵያውያን ስደተኞች በግዳጅ ወደሃገራቸው እንዲመለሱ አድርጓል። ይህ በእንዲህ እንዳለ “ከህግ መተላለፎች ነፃ የሆነች አገር” ተብሎ በሚጠራ ሌላ ዘመቻ እ.አ.አ በመጋቢት 2017 ተጨማሪ 100,000 ኢትዮጵያውያን ስደተኞችን የሳውዲ መንግስት ወደ አገራቸው መልሷል።

ተመላሽ ስደተኞች በመቀበል ሂደት የኢትዮጵያ መንግስት አጋር ከሆኑ ሰብአዊ እርዳታ ድርጅቶች ጋር በመሆን በአግባቡ እንዲከናወን አድርጓል። ነገር ግን ተመላሽ ስደተኞችን ለዘለቄታው መልሶ የማቋቋም ጉዳይ በአብዛኛው ምላሽ ያላገኘና ገና በጅምር ደረጃ ላይ የሚገኝ ነው። በአለም ስራ ድርጅትና በሌሎች ተቋሞች የተደረጉ የተለያዩ ጥናቶች እንደሚያመለክቱት አብዛኞቹ ስደተኞች ሲያገኙ የነበረውን ገቢ ለፍጆታ የተጠቀሙበትን ለዘመድ ወዳጅ አስቀድመው በመላካቸው ባዶ እጃቸውን የተመለሱ ናቸው። ከዚህም በላይ አብዛኞቹ ተመላሾች በውጭ አገሮች በቆዩበትም ጊዜ ሆነ በሚመለሱበት ሂደት በቀላሉ የማይገመት የጤና፣ የስነ ልቦናና ማህበራዊ ጉዳት እንደረሰባቸው ከእነዚህ ጥናቶች ለመረዳት ይቻላል።

በዚህም መሰረት ተመላሾችን በዘለቄታው ለማቋቋም ለሚደረገው ጥረት አስተዋፅኦ ለማድረግ የአለም ስራ ድርጅት ከአውሮፓ ህብረት በተገኘ የፋይናንስ ድጋፍ “የኢትዮጵያ ተመላሾች መልሶ ማቋቋሚያ” የተሰኘ ፕሮጀክት በመተግበር ላይ ይገኛል። ፕሮጀክቱ ግለሰብን ተጠቃሚ ባደረገ መልኩ ሰብአዊ መብቶችን መሰረት ያደረገ ሲሆን በአማራ፣ አሮሚያና ትግራይ ብሄራዊ ክልሎች ወስጥ የሚገኙ ተመላሾችን ተጠቃሚ ያደርጋል። በተለይ ልዩ ትኩረት የሚያደርገው ለተለያዩ ማህበራዊና ስነልቦናዊ ጉዳት የተጋለጡ ተመላሽ ሴቶችና ልጃገረዶች ላይ ነው። በዚህም መሰረት እነዚህ በፕሮጀክቱ የታለሙ ተመላሾች በስራ ፈጠራ፣ በክህሎት ስልጠናና በህይወት ክህሎት አገልግሎቶች ተደራሽ እንዲሆኑ ይታገዛሉ። ከዚህ አኳያ ይህንን የተመላሾችን እንደገና በዘላቂነት የማቋቋም አላማዎችን ለማሳካት እንዲያስችለው ፕሮጀክቱ ልዩ ልዩ ተቋሞች ለተመላሾች የሚሰጧቸውን አገልግሎቶች በጥራትና በቅልጥፍና እንዲያሳድጉ የሚያስችል ስልታዊ አቅም የመገንባት እንዲሁም የአገሪቱን ተመላሾች በዘለቄታው የመልሶ ማቋቋም ስርአትን የማጠናከር ሚና ይጫወታል።

በዚህ በኩል በፕሮጀክቱ ቅድሚያ ከተሰጣቸው የስራ መስኮች መካከል አንዱ ተስማሚ የኢንተርፕራይዥን ማለትም የራሳቸውን ንግድ ጀምረው የማንቀሳቀስ ስልጠናና የንግድ ልማት አገልግሎቶች ለተመላሾች እንዲያገኙ ድጋፍ መስጠት ነው። በዚህ ረገድ በአለም ስራ ድርጅት የተዘጋጀውን የንግድ ይጀምሩና የንግድ ያሻሽሉ ስልጠና ፓኬጆች በፕሮጀክቱ ውስጥ እንዲካተት ተደርጓል። ንግድምን ይጀምሩና የንግድ ያሻሽሉ ስልጠና ከአለም ትልቁ የጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ የኢንተርፕራይዥንና የንግድ ስራ-አመራር ስልጠና ፕሮግራም ነው። በአሁኑ ጊዜ ኢትዮጵያን ጨምሮ በ135 አገሮች ውስጥ በመተግበር ላይ ይገኛል። የስልጠና ፓኬጆች ዋነኛ ትኩረት ሴቶችና ወንዶች ጥቃቅንና አነስተኛ ንግዶች ጀምረው እንዲያሳድጉ የሚያግዝ ስትራቴጂን በመጠቀም ተጨማሪና የተሻሉ የስራ እድሎችን በመፍጠር ለዘለቄታዊና ሁሉን አካታች ለሆነ የኢኮኖሚ እድገት አስተዋፅኦ ማድረግ ነው። የስልጠና ፕሮግራሙ ከማንኛውም ንግድ ተፈጥሯዊ የእድገት ደረጃዎች ጋር ተስማሚ በሆኑ በአራት ተደጋጋሪ ክፍለ ስልጠናዎች የተዋቀረ ሲሆን እነሱም የንግድ ህሳብምን ያመንጩ፣ ንግድምን ይጀምሩ፣ ንግድምን ያሻሽሉና ንግድምን ያስፋፉ ናቸው።

ነባሮቹን የንግድምን ይጀምሩና ንግድምን ያሻሽሉ መፅሃፍት ወቅታዊ ችግሮችን ምላሽ የመስጠት አቅም እንዲኖራቸው የአለም ስራ ድርጅት የማያቋርጥ ማሻሻያዎች አድርጓል። በተለይም በጥቃቅንና አነስተኛ ንግድ ልማትና በተያያዥ መስኮች ላይ የቅርብ ጊዜ አስተሳሰቦችን የሚያካትቱ አዳዲስ ጉዳዮችን በማካተት አይነተኛ ለውጦችና ማሻሻያዎች የተደረገባቸው መፃህፍት እ.አ.አ በ2015 አሳትሟል። የአለም ስራ ድርጅት እነዚህ አዳዲስ ተሻሽሎ የወጡ የስልጠና ፓኬጆች ጥራታቸውን ጠብቀው እንዲተገበሩ ለማድረግ ስምንት የስልጣኞች መማሪያ መፅሃፍትን ከአስጠልጣኝ መመሪያ መፅሃፍ ጋር ወደ አማርኛ ተርጉሞ አሳትሟል።

የንግድምን ይጀምሩና የንግድምን ያሻሽሉ ስልጠና ፕሮግራም ተቋሚዎች በሆነ መንገድ አባዝቶ የማዳረስ ስትራቴጂ ስለሚከተል የፕሮጀክቱ አጋር የሆኑት የቴክኒክና ሙያ ተቋሞችና ኮሌጆች ለተመላሾች ለሚሰጧቸው የልዩ ልዩ ስራ መስኮች ክህሎቶች እንዲሁም የኢንተርፕራይዥን ስልጠናዎች እንደሚደግፋቸው ፅኑ እምነት አለኝ። በመጨረሻም ለ“ኢትዮጵያ ተመላሾች መልሶ ማቋቋሚያ ፕሮጀክት፣ እ.አ.አ 2015-2018” የፋይናንስ ድጋፍ ለሰጠው ለአውሮፓ ህብረት ከፍ ያለ ምስጋና አቀርባለሁ።

ጆርጅ አኩቶ
ዳይሬክተር

ማውጫ

መግቢያ.....	i
1:- የዚህ መመሪያ መፅሃፍ ዋና ጉዳይ ስለምንድን ነው?.....	i
2:- ይህ መመሪያ መፅሃፍ የተዘጋጀው ለማን ነው?.....	i
3:- የመመሪያ መፅሃፍ አላማዎች ምንድን ናቸው?.....	i
4:- በዚህ መፅሃፍ የሚጠቀሙት እንዴት ነው?.....	i
ክፍል አንድ፤ ወጪዎችን ይወቁ.....	1
1:- ወጪዎች ምንድን ናቸው?.....	2
1:- የወጪዎች ስሌት ምንድን ነው?.....	3
2:- የተለያዩ የወጪዎች አይነቶች.....	3
3.1 የማምረቻ ወጪዎች.....	3
3.2 የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች.....	6
4:- የወጪዎች ስሌት እንዴት ንግድን ያሻሽላል?.....	9
ማጠቃለያ.....	10
ግምገማ 1.....	11
ክፍል ሁለት፤ የወጪዎች ስሌት ለአይነተ-ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎቶች ሰጪ.....	13
1:- የወጪዎች አመዳደብ.....	14
2:- የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ.....	16
3.1 ቀጥተኛ የቀሳቀስ ወጪዎች.....	18
3.2 ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች.....	20
3.3 ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች.....	22
3.4 መደበኛ ወጪዎች.....	22
4:- ወጪዎች ማስላት.....	24
4.1 ደረጃ 1:- ቀጥተኛ የቀሳቀስ ወጪ በአሃድ ማስላት.....	24
4.2 ደረጃ 2:- ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት.....	26
4.3 ደረጃ 3:- ቀጥተኛ ያልሆኑ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት.....	27
4.4 ደረጃ 4: መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት.....	29
4.5 ደረጃ 5:- ሁሉንም ወጪዎች በመደመር ጠቅላላ ወጪዎችን በአሃድ ማወቅ፤.....	30
ማጠቃለያ.....	33
ግምገማ 2.....	34
ክፍል ሶስት፤ የወጪዎች ስሌት ለባለ አንድ አይነት ምርት ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ.....	35
1:- የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ.....	36
2:- የወጪዎች መረጃ ያግኙ.....	37
2.1 የቀሳቀስ ወጪዎች.....	38
2.2 የስራ ወጪዎች.....	38
2.3 መደበኛ ወጪዎች.....	38
3:- ወጪዎች ማስላት.....	40
3.1 ደረጃ 1:- ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት.....	40

3.2 ደረጃ 2: የወረን የምርት ብዛት ማስላት	41
3.3 ደረጃ 3: ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ እቃ (በሰሃድ) ማስላት:-.....	42
ግምገማ 3.....	45

ክፍል አራት፤ የወጪዎች ስሌት ለችርቻሮ ወይም ለጅምላ ንግድ..... 46

1:- ደረጃ 1: የቀሳቀስ ወጪዎች በአሃድ ማስላት.....	48
2:- ደረጃ 2፤ መደበኛ ወጪዎች በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማስላት.....	50
2.1 ጠቅላላ በወር የቀሳቀስ ወጪዎች ማስላት፤.....	54
2.2 መደበኛ ወጪ በወር ማስላት	56
2.3 የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ማስላት	57
2.4 መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት (በሰሃድ) ማስላት፤	59
ደረጃ 3:- ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪዎች ማግኘት	60
ማጠቃለያ	62
ግምገማ 4	63

ከዚህ መግሪያ መፅሃፍ ምን ተማሩ? 65

1:- መርዳት ይችላሉ?.....	66
2:- የድርጊት እቅድ	71
መስሶች.....	73

ጠቃሚ የንግድ ቃላት.....77

መግቢያ

1:- የዚህ መማሪያ መፅሕፍ ዋና ጉዳይ ስለምንድን ነው?

ወጪዎችን ሲያውቁ ተገቢ የመሸጫ ወጋ እንዲተምኑ ስለሚረዳዎ ገንዘብ ማትረፍ ይችላሉ። ወጪዎችን አወቁ ማለት ወጪዎን ለመቀነስና ለመቆጣጠር፣ በመረጃዎች የተመሰረቱ የገንዘብ ወሳኔዎች እንዲደርሱ እንዲሁም ለወደፊት ገንዘብን እንዲያቅዱ ያግዙታል። የዚህ መማሪያ መፅሕፍ ዋና አላማ የገንዘብን እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ወጪዎች የማስለት ክህሎት እንዲማሩ ማድረግ ነው። በመማሪያ መፅሕፍ ውስጥ ስለተለያዩ የወጪ አይነቶችና የተለያዩ ገንዘብ ወጪዎቻቸውን እንዴት እንደሚያሰሉ ይማራሉ።

2:- ይህ መማሪያ መፅሕፍ የተዘጋጀው ለማን ነው?

በገንዘብ ያሻሽሉ ተከታታይ መማሪያ መፅሕፍቶች ውስጥ አንዱ የወጪዎች ስሌት ነው። መማሪያ መፅሕፍ የተዘጋጀው ለአነስተኛ ገንዘብ አንቀሳቃሾችና ገንዘባቸውን የማሳደግ አላማ ላላቸው ሽያጫቸው እንዲጨምርና ወጪዎቻቸው እንዲቀንሱ ለማገዝ ነው።

በዚህ መማሪያ መፅሕፍ ውስጥ የቀረበው የወጪዎች ስሌት ዘዴ በመሰረታዊ የገንዘብ ሂሳብ መዝገብ ላይ የተመሰረተ ስለሆነ የገንዘብ ሂሳባቸውን መዝገብ የሚይዙ አነስተኛ ነጋዴዎች እንዲጠቀሙበት ይመከራል። ምናልባት መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ የሌለዎ ከሆነ በገንዘብ ይጀምሩ መማሪያ መፅሕፍ ውስጥ የሚገኘው ቀላል የወጪዎች ስሌት ዘዴ ስለሚያስተምር ያንብቡት።

3:- የመማሪያ መፅሕፍ አላማዎች ምንድን ናቸው?

በዚህ መማሪያ መፅሕፍ ተምረው ሲያበቁ የሚከተሉትን ያደርጋሉ፦

- ለገንዘብ እንቅስቃሴ አስፈላጊ የሆኑ የወጪ አይነቶችን ይለያሉ።
- በገንዘብ ሂሳብ መዝገብ ውስጥ በሚገኙት መረጃዎች ተጠቅመው ለገንዘብ እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ወጪዎቻቸውን ያሰላሉ፤
- በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ተጠቅመው ለእያንዳንዱ እቃ ወይም አገልግሎት(በአሃድ) ወጪዎች ያሰላሉ፤

4:- በዚህ መፅሕፍ የሚጠቀሙት እንዴት ነው?

በዚህ መማሪያ መፅሕፍ ውስጥ የሚያገኙት፦

- የገንዘብ ተሞክሮዎች፦ እነዚህን የገንዘብ ምሳሌያዊ ታሪኮች የራስዎ ገንዘብ ከሚገኝበት ሁኔታ ጋር አነጻፅረው የገንዘብ ውጤታማነትና ትርፋማነት ለማሻሻል ይጠቀሙባቸው፤
- ተግባር፦ በእያንዳንዱ ርዕስ ከመሃል ላይ የሚገኝ የመተግበሪያ ልምምድ ሲሆን ያገኙትን ሂሳብ በገንዘብ እንዴት እንዲሚተገብሩት በንቃት እንዲያስቡበት ያግዝዎታል፤
- ማጠቃለያ፦ ቁልፍ ሂሳቦችን በቀላሉ ለማስታወስ እንዲያግዝዎ በእያንዳንዱ ክፍል መጨረሻ ላይ የሚገኝ ፍሬ ሂሳብ ነው።

- ግምገማ፦ በእያንዳንዱ የመማሪያ መፅሃፍ ክፍል ማብቂያ ላይ ይገኛል። ጥያቄዎቹን ሲመልሱ በዚያ ክፍል የቀረበውን ትምህርት ምን ያህል እንደተረዱት ራስዎን ይገመግማሉ።
- “መርዳት ይችላሉን?” ፦ እነዚህ ወደ ተግባር ማሻገሪያ መልመጃዎች የሚገኙት በመማሪያ መፅሃፍ መጨረሻ ላይ ነው። መልመጃዎቹ አዲስ ያገኙትን እውቀትና ከህሎት በንግድዎ የተለያዩ ሁኔታዎች የመተግበር ሙከራዎን እንዲጀምሩ የሚረዱዎ ናቸው። መልመጃዎቹን በመስራት ከሙሉ መማሪያ መፅሃፍ ባጠቃላይ ምን ያህል መማር እንደቻሉ ያውቃሉ።
- የድርጊት እቅድ፦ የመማሪያ መፅሃፍ ማብቂያ ላይ የሚገኝ ነው። ይህንን ቅፅ ይሙሉት አዲስ ያገኙትን እውቀት ወደ ተግባር እንዲያሸጋግሩ ያግዝዎታል።
- መልሶች፦ የግምገማዎችና “የመርዳት ይችላሉን?” መልመጃዎች መልሶች በመማሪያ መፅሃፍ መጨረሻ ላይ ይገኛሉ። ታዲያ መልሱን ከማንበብዎ በፊት እያንዳንዱን መልመጃ ሰርተው ይጨርሱ።
- ጠቃሚ የንግድ ቃላት፦ ያልተረዱትን የንግድ ቃል ትርጉም ማየት ይችላሉ። ይህ ክፍል በመማሪያ መፅሃፍ መጨረሻ ላይ ይገኛል።
- ጠቃሚ ማስታወሻ፦ በእያንዳንዱ ማስታወሻ ላይ ጠቃሚ መረጃ ይገኛል። የተቻልዎትን ያህል በእነዚህ መረጃዎች ይጠቀሙባቸው። ማስታወሻዎቹ በመማሪያ መፅሃፍ የተለያዩ ክፍሎች ውስጥ በየመሃሉ ይገኛሉ።

በቀላሉ ለመረዳት የሚያግዙ በርካታ ምልክቶች በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ ይገኛሉ። ምልክቶቹና ትርጉማቸው የሚከተሉት ናቸው፦

ክፍል አንድ፣ ወጪዎቻችን ይወቁ

ጩኔ ሽክላ ስራዎች የሻይ ኩባያውን መሸጫ ዋጋ እንዴት ነበር የተመነችው?

.....

.....

.....

ጩኔ ሽክላ ስራዎች የሻይ ኩባያውን መሸጫ ዋጋ የተመነበት መንገድ ችግር ያለው ይመስልዎታል? መልስዎን ያብራሩ።

.....

.....

.....

ምናልባት በእነዚህ ሃሳቦች ይስማማሉ።

ጨኒ ዋጋ ለመተመን ያደረገችው ተወዳዳሪዎቿ ለተመሳሳይ የሻይ ኩባያ የሚያስከፍሉትን ዋጋ ተዘዋውራ ካወቀች በኋላ ከሌሎች ሽክላ ቁሳቁስ አምራቾች ቀስ በቀስ ያለ ዋጋ መተመን ነበር።

ልክ ነው፤ ውዴ የሻይ ኩባያውን መሸጫ ዋጋ የተመነችበት መንገድ ችግር አለበት። የጨኒ አካሄድ መሆን የነበረበት የሻይ ኩባያውን ሽያጭ አትራፊ ከማድረግ አላማ መነሳት ነበረባት። በዚህም መሰረት አንድ የሻይ ኩባያ ለማምረት ምን ያህል እንደሚፈጅ ወጪዎቹን አስልታ ካበቃች በኋላ ለእቃው የምትተምነው ዋጋ ከወጪዎቹ በላይ መሆን አለበት።

1:- ወጪዎች ምንድን ናቸው?

ማንኛውም ንግድ ወጪዎች ይኖሩታል። ንግድዎ እቃዎችን አምርቶ ለመሸጥ አና/ወይም አገልግሎቶች ለመስጠት የሚያደርጓቸው ክፍያዎች በሙሉ ወጪዎች ናቸው። የጣኦም ዳቦ ቤት ወጪዎችን እንደምሳሌ እንውሰድ።

ተግባር 1

የንግድዎ ወጪዎች ምን ምን ናቸው?

.....

.....

.....

1:- የወጪዎች ስሌት ምንድን ነው?

እቃዎችን አምርቶ ለመሸጥ ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያስፈልጉትን ወጪዎች በሙሉ በስርአት ማስላት የወጪዎች ስሌት ይባላል። ይህ መማሪያ መፅሃፍ ወጪዎች እንዴት እንደሚያሰሉ ይማሩበታል። ሆኖም ወጪዎች ማስላት ከመቻልዎ በፊት በንግድዎ ውስጥ የሚገኙትን የተለያዩ የወጪ አይነቶች አስቀድመው ማወቅ ያስፈልግዎታል።

2:- የተለያዩ የወጪዎች አይነቶች

የንግድ ወጪዎች የተፈጠሩበትን ምንጭ መሰረት በማድረግ የማምረቻና የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች በሚል በሁለት ክፍሎች በሰፊው መመደብ ይቻላል። የማምረቻና የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች በሚል መለየት ንግዱ እያንዳንዱን እቃ ለመስራትም ሆነ አገልግሎት ለመስጠት ወጪዎቹ በትክክል ምን እንደሚመስሉ ለማወቅ ይረዳዎታል።

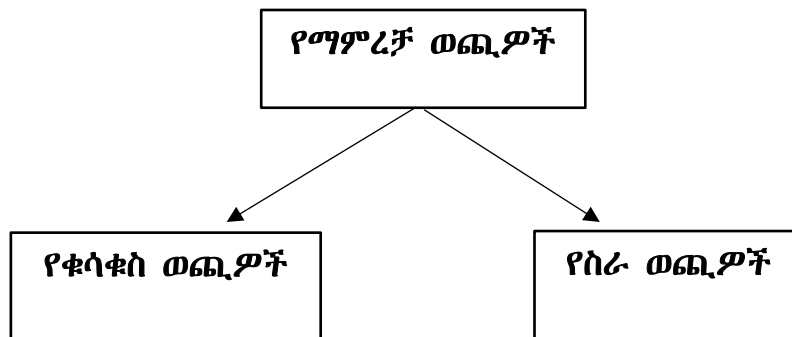
እቃ ለማምረት ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያወጡት የማምረቻ ወጪዎች ናቸው። ጥሬ እቃዎች፣ ማሽኒዎች፣ ለሰራተኞች የሚከፍሉት የማምረቻ ወጪ ምሳሌዎች ናቸው። እነዚህ ወጪዎች ከምርት ብዛት፣ ከሽያጭ መጠን ወይም ከአገልግሎት መጠን ጋር ብዙውን ጊዜ የመውጣትና የመውረድ ባህሪ አላቸው።

ከማምረቻ ወጪዎች በስተቀር ንግድዎን ለማንቀሳቀስ የሚያስፈልጉ ሌሎች ወጪዎች በሙሉ የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች ናቸው። ኪራይ፣ መጠቀሚያዎች (ዩቲሊቲስ)ና የአስተዳደር ሰራተኞች ደመወዝ የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች ምሳሌዎች ናቸው። እነዚህ ወጪዎች ከሚመረቱ ወይም ከተሸጡ ምርቶች ብዛት ጋር በቀጥታ ተመዛዛኝ የሆነ ውጣ ውረድ የላቸውም፤ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ሳይለዋወጡ ባሉበት የሚቆዩ ናቸው። የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች በሌላ ስያሜያቸው መደበኛ ወጪዎች በመባል ይታወቃሉ።

3.1 የማምረቻ ወጪዎች

የማምረቻ ወጪዎችን በሁለት አይነት መክፈል ይቻላል፦

- የቁሳቁስ ወጪዎች
- የስራ ወጪዎች

ከማምረት ወይም አገልግሎት መስጠት ጋር ለተገናኙ የምርቱ ተገጣሚ ክፍሎችና ቁሳቁሶች ንግድዎ የሚያወጣው ገንዘብ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።

በተለያዩ ንግዶች ውስጥ ስለሚገኙ የቁሳቁስ ወጪዎች እነዚህ ጥቂት ምሳሌዎች ናቸው።

ቆንጆ የውበት ሳሎን ለእያንዳንዱ ዘመን ፀጉር ጥቅለላ አገልግሎት የሚጠቀምባቸው የፐርም ሎሽንና ማርክሻ ኬሚካል ወጪዎች ለንግዱ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።

ቃሉ ብረታ ብረት ላሜራ፣ ብሎኖችና እጅታዎች የበር ፍሬም ለመስራት ይጠቀማሉ። ስለዚህ የላሜራ፣ ብሎኖችና እጅታዎች ለቃሉ ብረታ ብረት የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።

ቱሉ የመፅሃፍት መደብር የሚያመርተው ነገር የለም። መደብሩ የፀሀፊት መሳሪያዎች፣ መፅሃፍቶችና ሌሎች እቃዎች የሚገዛው መልሶ ለመሸጥ ነው። ለቸርቻሪዎችና ጅምላ ሻጮች መልሰው ለመሸጥ እቃዎችን የሚገዙበት ወጪ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።

“ ለቸርቻሪዎችና ጅምላ ሻጮች መልሰው ለመሸጥ እቃዎችን የሚገዙበት ወጪ የቁሳቁስ ወጪ ነው። ”

ተግባር 2

በንግድ ወስጥ ያሉት የቁሳቁስ ወጪዎች ምን ምን ናቸው?

.....
.....
.....

በማምረት ወይም አገልግሎት በመስጠት ስራ ላይ ለተሰማሩ ሰራተኞች ና/ወይም የንግድ ባለቤቶች በንግድዎ የሚከፈል ደመወዝ፣ ምንዳ እና ሌሎች ጥቅማ ጥቅሞች የስራ ወጪዎች ናቸው።

በቆንጆ የውበት ሳሎን ውስጥ የፍሬ ተግባር የፀጉር አሰራር አቅዶችን መፍጠር ስለሆነ የእሷ ደመወዝ ለንግዱ የስራ ወጪ ነው።

የቃሉ ብረታ ብረት ተቀጣሪዎች የብረታ ብረት ውጤቶች የሆኑ ልዩ ልዩ እቃዎች ያመርታሉ። ስለዚህ ቃሉ ብረታ ብረት ለተቀጣሪዎቹ የሚከፍለው ምንዳ ለንግዱ የስራ ወጪ ነው።

ተግባር 3

የእርስዎ ንግድ የማምረት ወይም አገልግሎት የመስጠት ስራዎች የሚያከናውኑ ሰራተኞች አሉት? የንግድዎ የስራ ወጪዎች ምንድን ናቸው?

.....
.....
.....

የማምረት ወይም አገልግሎት የመስጠት ስራዎች የሚከናወኑት ንግዱን ማንቀሳቀስ ሲቻል ነው። ስለዚህ ከማምረቻ ወጪዎች በተጨማሪ በማንኛውም ንግድ ወስጥ የንግድ የማንቀሳቀሻ ወጪ ይኖራል። እነዚህ ወጪዎች የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች ወይም መደበኛ ወጪዎች (አሸርሄድ) ይባላሉ።

3.2 የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች

ከማምረት ሂደት ጋር ግንኙነት የሌላቸው ወጪዎች በሙሉ መደበኛ ወጪዎች ይባላሉ። ከመደበኛ ወጪዎች መካከል ጥቂቶቹ የህንፃ/የቤት ልዩ ልዩ ክፍያዎች፣ ኪራይ፣ አሌትሪክ፣ ውሃ፣ እድሳት፣ ጥገና፣ መድን፣ የፅህፈት መሳሪያዎች፣ ወለድ ለብድር የሚከፈል እንዲሁም ሌሎች የፋይናንስ አገልግሎት ወጪዎች ይጠቀሳሉ።

ቁሳቁሶችን ወይም እቃዎች ለማጓጓዝ ወይም አቅራቢዎች ለማነጋገር ወይም የተሸጡ እቃዎች ለማድረስ የሚወጡ ወጪዎች በሙሉ በመደበኛ ወጪዎች ወስጥ ይጠቃለላሉ።

እቃዎችን በማምረት ወይም አገልግሎቶችን በመስጠት ስራ ላይ በቀጥታ ለማይሳተፉ ስራተኞች ወይም የንግድ ባለቤቶች/ባለንብረቶች የሚከፈል ደመወዝ መደበኛ ወጪ ነው። በመደበኛ ወጪዎች ውስጥ የሚገቡ ሌሎች የደመወዝ ወጪዎች ውስጥ ለአብነት የሚጠቀሱ የሂሳብ ስራተኞች፣ የሽያጭ ስራ ባልደረቦች፣ ተላላኪዎች፣ የዕዳት ስራተኞችና የጥበቃ ስራተኞች ይገኙበታል።

እንደ ቱሉ የመፃሕፍት መደብር አይነት ቸርቻሪዎችና ጅምላ ሻጮች በምርት ስራ ላይ የሚገኝ ምንም አይነት ስራተኛ የላቸውም። በመሆኑም ለተቀጣሪዎችና ለባለቤቶች የሚከፈሉ ደመወዝና ሌሎች ጥቅማ ጥቅሞች መደበኛ ወጪዎች ናቸው።

ለንግዳዊ የሚያስፈልጉ መሳሪያዎችና እቃዎች ማለትም ማሽኖች በሙሉ፣ የእጅ መሳሪያዎች፣ የስራ ቦታ ገጣጥሜዎች (ፊትንግስ)፣ የቢሮ እቃዎች፣ ወዘተ. የመሳሰሉት በየአመቱ ማለትም በሂደት እሴታቸው ስለሚቀንስ የንግዳዊ ወጪዎች በመሆን በመደበኛ ወጪዎች ውስጥ ይጠቃለላሉ። የእቃዎችና መሳሪያዎች እሴት በሂደት እየቀነስ/አያነሰ መሄድ የእርጅና ተቀናሽ ይባላል። የእርጅና ተቀናሽ የሚሰላው ጠቅላላ የእቃውን የግዥ ዋጋ ለሚጠበቅበት የአግልግሎት አመቶች (ወይም ወሮች) በማካፈል ነው።

$$\text{አመታዊ የእርጅና ተቀናሽ} = \frac{\text{ጠቅላላ የግዥ ዋጋ}}{\text{የአመት (ወሮ) ብዛት}}$$

ለምሳሌ፣ ንግድዎ ኮሚፒዩተር ይገዛል። ኮሚፒዩተሩ የተገዛበት ዋጋ ብር10000 ሲሆን አገልግሎት ይሰጠኛል ብለው የገመቱት ለአምስት አመት ቢሆን የኮምፒዩተሩ አመታዊ የእርጅና ተቀናሽ (የኮምፒዩተር መጠቀሚያ ወጪ) የሚሆነው፡

$$\text{አመታዊ የእርጅና ተቀናሽ} = \frac{\text{ብር10000}}{5} = \text{ብር2000}$$

መሳሪያው ወይም እቃው ምን ያህል ጊዜ እንደሚያገልግልዎ ለመገመት እነዚህን ዘዴዎች ይጠቀሙ፡-

- የራስዎን ተሞክሮ ይጠቀሙ፤
- የእቃውን አቅራቢ ወይም አምራቹን ይጠይቁ፤
- በተመሳሳይ መሳሪያዎች/እቃዎች የሚጠቀሙ ሌሎች ነጋዴዎችን ይጠይቁ፤

ከዚህ በላይ የቀረበው የእርጅና ተቀናሽ ስሌት ዘዴ ለማሳየት ያህል የቀረበ እንጂ እንዲሰራበት የተሰጠ አስተያየት አይደለም።

“ በኢትዮጵያ የእርጅና ተቀናሽ የሚሰላው በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/2002 አንቀፅ 23 እና በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 78/2002 አንቀፅ 13 መሰረት ነው። ለምሳሌ፣ በአዋጁ አንቀፅ 23/5 መሰረት ኮምፒዩተር፣ ሶፈትዌርና የመሳሰሉት በአመት 25% ሲሆን ሌሎች እቃዎች ደግሞ በአመት 20% ናቸው። በዝርዝር ለመረዳት ይመልከቷቸው። ”

ተግባር 4

በንግድዎ ውስጥ ያሉዎት እቃዎችዎና መሳሪያዎች ምን ምን ናቸው? ለእቃዎቹና ለመሳሪያዎቹ የእርጅና ተቀናሽ ያሰላሉ?

.....

.....

.....

ለአንዳንድ ንግድ አይነቶች በተለይም በማፈብረክ ላይ ለተሰማሩ የእርጅና ተቀናሽ ወጪዎቻቸው ከፍተኛ ሊሆኑ ይችላሉ፤ ስለዚህ ለሚፈብርኩቸውን እቃዎችዎ ለአያንዳንዳቸው በአሃድ ጠቅላላ ወጪዎች ሲያሰሉ የእርጅና ተቀናሽ ወጪዎችን ማካተት ጠቃሚ ነው።

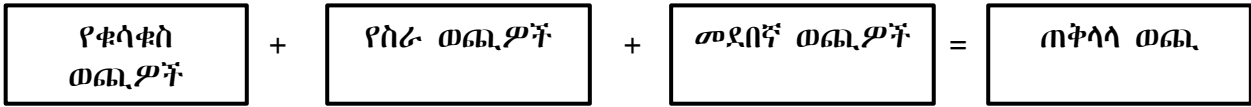
ተግባር 5

በንግድ ውስጥ ያሉ የሥራ መደቦች ወጪዎች ምን ምን ናቸው?

.....
.....
.....

ቸርቻሪ ወይም ጅምላ ነጋዴ ከሆኑ እቃዎችን መልሰው ለመሸጥ ከሚገዙበት ወጪ በስተቀር ሌሎች ወጪዎችም በሙሉ መደበኛ ወጪዎች ናቸው።

ከዚህ በላይ ከተመለከቷቸው ነጥቦች እንዳስተዋሉት እያንዳንዱ እቃ ወይም አገልግሎት ውስጥ የተለያዩ የወጪ አይነቶች እንደሚኖሩትና ድምራቸውም የእቃ ወይም የአገልግሎቱ በአሃድ ጠቅላላ ወጪ መሆኑን ነው።

የወጪ ስሌት ስለሆነ ትክክለኛ እንዲሆንልዎ በንግድ ውስጥ የሚገኙትን የተለያዩ የወጪ አይነቶች በሙሉ አውቀው ወጪዎቹን በአይነታቸው የመመደብ ውሳኔ ይጠበቅብዎታል፤ ይህም ማለትም፤

- የትኞቹ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው?
- የትኞቹ የስራ ወጪዎች ናቸው?
- የትኞቹ መደበኛ ወጪዎች ናቸው?

4:- የወጪዎች ስሌት እንዴት ንግድዎን ያሻሽላል?

- **የመሸጫ ዋጋ ለመተመን ይረዳል፡-**
እቃዎችዎን ወይም አገልግሎቶችዎን የሚሸጡት በገበያ ላይ ተወዳዳሪ የሆነ ዋጋ ሲተምኑ ነው። ከሽያጭ የሚያገኙት ገቢ ትርፍ የሚያስገኝልዎ መሆኑን እርግጠኛ የሚሆኑት እቃዎችዎን ወይም አገልግሎቶችዎን አምርተው ለገበያ ለማቅረብ ከወጡት ጠቅላላ ወጪ በላይ የሆነ የመሸጫ ዋጋ የተመኑ እንደሆነ ነው። ወጪዎችዎን በሙሉ ሲያውቁ ንግድዎን ትርፋማ የሚያደርግ ተገቢ የመሸጫ ዋጋ መተመን ይችላሉ።
- **የወጪዎች ስሌት ወጪዎችዎን ለመቀነስና ለመቆጣጠር ይረዳል፡-**
ንግድዎን በቅልጥፍና የሚያንቀሳቅሱባቸውን ዘዴዎች መፈለግ የሚችሉት ወጪዎችንና የወጪዎች ስሌት በማወቅ ነው።
- **በንግድ ጉዳይ ላይ የተሻሉ ውሳኔዎች ለመድረስ፡-**
የእያንዳንዱን ምርት ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪዎች ሲያውቁ የትኞቹ ምርቶችን ወይም አገልግሎቶች ይመረቱ ወይም በከፍተኛ ደረጃ ይስፋፉን የመሳሰሉ ለንግድዎ ከፍተኛ ትርፍ ሊያስገኙ በሚችሉ ቁልፍ ጉዳዮች ላይ በመረጃ ላይ የተደገፈ ውሳኔዎች ላይ ለመድረስ፤
- **ንግድዎን ለወደፊት እንዲያቅዱ ይረዳል፡-**
ወጪዎችዎን በሙሉ ሲያውቁ የንግድዎን የወደፊት አቅጣጫ የተሻለ መተለም ይችላሉ። ለምሳሌ፤ ትክክለኛ የሆነ የሽያጭና ግብይት እቅድ፣ የምርትና ወጪዎች እቅድ ወይም የጥሬ ገንዘብ ፍሰት እቅድ ማዘጋጀት የሚችሉት ወጪዎችዎን በሙሉ በማወቅ ነው።

ማጠቃለያ

እያንዳንዱ ንግድ ወጪዎች አሉት። ንግድዎ አምርቶ ለሚሸጣቸው እቃዎች ወይም አገልግሎቶች የሚፈፅማቸው ክፍያዎች በሙሉ ወጪዎች ናቸው። የወጪዎች ስሌት ደግሞ እያንዳንዱን እቃ አምርቶ ለመሸጥ ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚፈጀውን ጠቅላላ ወጪ የማስላት ዘዴ ነው። የወጪዎች ስሌት ለማንኛውም ንግድ በጣም ከሚያስፈልጉ ክህሎቶች አንዱ ነው።

የንግድ ወጪዎችን በተፈጠሩበትን ምንጭ ተመስርቶ የማምረቻና የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች በሚል በሁለት ክፍሎች በሰፊው መመደብ ይቻላል፦

- የማምረቻ ወጪዎች፦ እቃዎችን ከማምረት ወይም አገልግሎቶችን ከመስጠት ጋር የተያያዙ ወጪዎች በሙሉ የማምረቻ ወጪዎች ናቸው።
- የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች፦ ከማምረቻ ወጪዎች በስተቀር የንግዱ ማንቀሳቀሻ ወጪዎች በሙሉ በዚህ ውስጥ ይጠቃሉሉ። እነዚህ ወጪዎች በሰፊው የሚታወቁት መደበኛ ወጪዎች በሚል ስም ነው።

የማምረቻ ወጪዎችን ይበልጥ ሰፊ በማድረግ በሁለት መክፈል ይቻላል፦

- የቁሳቁስ ወጪዎች፡ ከሚያመርቱት እቃ ወይም ከሚሰጡት አገልግሎት ጋር ለተገናኙ ተገጣሚዎችና ቁሳቁሶች ንግድዎ የሚፈፅማቸው ክፍያዎች በሙሉ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።
- የስራ ወጪዎች፡ ንግድዎ በሚሰራቸው እቃዎች ወይም በሚሰጣቸው አገልግሎቶች ላይ በምርት ተግባር ለተሰማሩ ሰራተኞች ወይም ለባለቤቶች የሚከፍለው ምንዳ፣ ደመወዝና ጥቅማ ጥቅሞች መጠን ነው።

የእያንዳንዱን እቃ ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪዎች ለማስላት የተለያዩ የወጪ አይነቶችን የግድ ማወቅ ይጠይቃል፦

የቁሳቁስ ወጪዎች	+	የስራ ወጪዎች	+	መደበኛ ወጪዎች	=	ጠቅላላ ወጪ
---------------	---	----------	---	-----------	---	---------

የወጪዎች ስሌት ለንግድዎ የሚጠቅመው፦

- የመሸጫ ዋጋ ለመተመን
- ወጪዎች ለመቀነስና ለመቆጣጠር
- የንግድዎን ውሳኔዎች የተሸሉ ለማድረግ
- ንግድዎን ለወደፊት ለማቀድ

አሁን የመማሪያ መፅሃፉን ክፍል አንድ አጠናቀቁ። ምን ያህል እንደተረዱ ለማወቅ ከዚህ በታች ያሉትን መልመጃዎች ይስሩ። ታዲያ መልሶችዎን በገፅ 73 ላይ ካሉት መልሶች ጋር የሚያስተያየት አስቀድመው መልመጃዎቹን ሰርተው ካበቁ በኋላ ነው።

1. የንግድ ቋንቋዎን ይለማመዱ።

ከዚህ በታች ባለው የንግድ ታሪክ ወስጥ አንዳንድ ቃላት በቦታቸው የሉም። ቀጥሎ ከተዘረዘሩት ቃላት መርጠው አረፍተ ነገሩን የሚያሟላውን ቃል በቅንፍ ከተቀመጠው ቁጥር አጠገብ በሚገኘው በእያንዳንዱ ክፍት ቦታ ላይ ይጻፉ።

- የቁሳቁስ ወጪዎች
- የስራ ወጪዎች
- መደበኛ ወጪዎች
- ጠቅላላ ወጪዎች
- የእርጅና ተቀናሽ

ቃሉ ብረታ ብረት የተለያዩ እቃዎች ይሰራል። ከሚሰራቸው ምርቶች ወስጥ ለምሳሌ ያህል ለመጥቀስ የመስኮት ፍሬም፣ የበር ፍሬም፣ ባልዲዎችና መመገቢያ ገንዳዎች ይገኙበታል። አንድ ትልቅ የህንፃ ተቋራጭ ኩባንያ የመስኮት ፍሬም ለመግዛት ፈልጎ ቃሉ ብረታ ብረትን የዋጋ ማቅረቢያ ጠይቋል።

ቃሉ የዋጋ ማቅረቢያ ሲያዘጋጅ በመጀመሪያ ማወቅ የሚፈልገው የመስኮት ፍሬም ለመስራት የሚያስፈልገውን የእቃ ወጪ ነው። ማለትም የመስሪያ ብረቶች፣ ብሎኖችና እጅታዎች ናቸው። እነዚህ ወጪዎች (1) ..... ይባላሉ።

በመቀጠል ቃሉ ከተቀጣሪ ሰራተኞቹ መካከል በቀጥታ በመስኮት ፍሬም ስራ ላይ ላሉት የሚከፍለውን ደመወዝ ያሰላል። እነዚህ ወጪዎች (2) ..... ተብለው ይጠራሉ።

ቃሉ መሳሪያ የገዛባቸውን ወጪዎቹን ማለትም እንደ መበየጃ መሳሪያ (ዌልዲንግ አርክ) የመሳሰሉትን በስሌቱ ውስጥ ያካትታል። የመበየጃ መሳሪያ ዋጋው ውድ የሆነና ለብዙ አመታት በስራ ላይ የሚቆይ ነው። ነገር ግን በየአመቱ የመሳሪያው እሴት እየቀነሰ ይሄዳል። ስለዚህ ቃሉ የመበየጃ መሳሪያ የገዛበትን ወጪ መሳሪያው ያገለግላቸዋል ብሎ ለሚገምታቸው አመቶች (ወይም ወሮች) ብዛት ያካፍላል። እነዚህን የወጪ መጠኖች የሚገልፀው (6) ..... በማለት ነው።

ቃሉ የእያንዳንዱን የመስኮት ፍሬም (4) ..... ከማወቁ በፊት ንግዱን ለማንቀሳቀስ የሚያስፈልጉ እንደ ኪራይ፣ አሌትሪክና የመሳሰሉ ሌሎች ወጪዎችን በሙሉ መካተታቸውን እርግጠኛ መሆን አለበት። እነዚህ ወጪዎች ከመስኮት ፍሬም ማምረት ጋር በቀጥታ የማይገናኙ ስለሆነ ቃሉ የሚመድባቸው በ(5)..... ውስጥ ነው።

2. የትኛው ነው ትክክል?

በእያንዳንዱ አረፍተ ነገር ውስጥ ያለውን ክፍት ቦታ በትክክል ወይም የተሻለ ሊያሟላ የሚችለውን ይምረጡ።

1. የወጪዎች ስሌት ዘዴ

ሀ. ለማትረፍ የሚያስችል የመሸጫ ዋጋ መተመኛ ነው።

ለ. ስለተወዳዳሪዎች ወጪዎች ማወቂያ ነው።

ሐ. አንድን እቃ ወይም አገልግሎት አምርቶ ለመሸጥ የሚፈጀውን ጠቅላላ ወጪ ማስሊያ ነው።

2. በቸርቻሪዎችና ጅምላ ነጋዴዎች የወጪዎች ስሌት እነዚህ ንግዶች ለሰራተኞቻቸው የሚከፍሉት ደመወዝና ጥቅማ ጥቅሞች የሚመደቡት በ.....ውስጥ ነው።

ሀ. መደበኛ ወጪዎች

ለ. የስራ ወጪዎች

ሐ. የቁሳቁስ ወጪዎች

3. የጣእም ዳቦ ባለቤት ከስራ ጊዜዎ አንድ ሶስተኛ የሚሆነውን የምታውለው ዳቦ በመጋገር ላይ የተሰማሩ ሰራተኞችን ነው። ከደመወዟ አንድ ሶስተኛውን መመደብ ያለባት በ.....ውስጥ ነው።

ሀ. የስራ ወጪዎች

ለ. መደበኛ ወጪዎች

ሐ. የቁሳቁስ ወጪዎች

ክፍል ሁለት፤ የወጪዎች ስሌት ለአይነተ-ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎቶች ሰጪ

አንድ አይነት ብቻ እቃ ፈብራኪ ከሆኑ ወይም አንድ አይነት ብቻ አገልግሎት ሰጪ ከሆኑ ወደ ገፅ 35 ይሂዱ።

ቸርቻሪ ወይም ጅምሳ ሻጭ ከሆኑ ወደ ገፅ 46 ይሂዱ።

ውዴና ጉታ አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች በሚባል ስም የሚታወቅ ንግድ አላቸው። ንግዱ ሁለት አይነት እቃዎች የሚያመርት ሲሆን ምርቶቹም ቱታና ጋወን ናቸው። ውዴና ጉታ ረዲ የተባለ ጓደኛ አላቸው። ይህ ጓደኛቸው የራሱን ንግድ የወጪዎች ስሌት ማሻሻል ስለሚፈልግ አነሱ የንግዳቸውን ወጪዎች እንዴት እንደሚያስሉ ያስረዱታል።

የእያንዳንዱ ወንበር ማምረቻ ወጪ ስንት እንደሆነ ለማስላት እፈልጋለሁ ከየት መጀመር እንዳለብኝ ግን አለውቅም፤ እባካችሁ እርዱኝ?

እሺ እንረዳሃልን። መጀመሪያ ግን ለእኛ ንግድ የወጪዎች ስሌት የምንሰራው እንዴት እንዴት እንደሆነ እናሳዩላለን።

1:- የወጪዎች አመዳደብ

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች አይነታቸው ብዙ የሆኑ ምርቶች ይፈበርካሉ። የንግዱ ባለቤቶች እያንዳንዱን እቃ ለመስራት ስንት እንደሚፈጅ ለማስላት ይፈልጋሉ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ መጀመሪያ የእያንዳንዱን እቃ ጠቅላላ ወጪ ማወቅ ይኖርባቸዋል።

አይነተ ብዙ ምርት ፈብራኪዎች የእያንዳንዱን ምርት ማምረቻ ወጪ ለማወቅ እንዲያመቻቸው የማምረቻ ወጪዎቻቸውን በሶስት ምደብ ከመክፈል የሚነሱ ሲሆን እነሱም ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች፣ ቀጥተኛ የስራ ወጪዎችና ቀጥተኛ ያልሆኑ የማፈብረኪያ ወጪዎች ናቸው።

ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች የሚመደቡ ወጪዎች፦

- ከአንድ ከተወሰነ አይነት እቃ ወይም አገልግሎት ጋር በቀላሉ ሊያያዙ የሚችሉ ሲሆን
- ከጠቅላላ ወጪው ጉልህ ድርሻ ሲኖረው። አንድን ወጪ ጉልህ ድርሻ አለው ብሎ ለመፈረጅ ይህንን ወጪ ለአንድ የተወሰነ ምርት ለመደልደል የሚጠይቀው ጊዜና ጥረት ለትክክለኛ የወጪ አደላደል ያለው ጠቃሚነት አጥጋቢ ሆኖ ከተገኘ ነው።

በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ምሳሌ የጣቃ ጨርቅና የአዝራሮች ወጪ ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ ነው።

የስራ ወጪዎችን በቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ውስጥ ለመመደብ ወጪው፦

- ከአንድ ከተወሰነ አይነት እቃ ወይም አገልግሎት ጋር ለያያዙ የሚችል ሲሆን፤
- በጠቅላላ ወጪውን ላይ የተደማራት ድርሻው ጉልህ ሆኖ ሲገኝ፤

በጀመርነው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ምሳሌ ስንቀጥል የለታ ስራ ቱታ መስፋት ስለሆነ የእሱ ምንዳ ቀጥተኛ የስራ ወጪ ነው።

እቃዎችን ከማፈብረክ ወይም አገልግሎት ከመስጠት ጋር የተገናኙ የቁሳቁሶች ወይም የስራ ወጪዎች ሆነው ነገር ግን ከቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ወይም ከቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ጋር ሊመደቡ የማይችሉ ወጪዎች ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች ናቸው።

በሌላ አገላለፅ የማምረቻ ወጪዎች ሆነው ነገር ግን ከአንድ በአንድ በተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ለማያያዝ የሚያስችግሩ ወይም በአንድ ምርት ወጪ ውስጥ ድርሻቸው ጉልህ ሳይሆን ሲቀር ቀጥተኛ ያልሆኑ የማፈብረኪያ ወጪዎች ወስጥ ይፈረጃሉ።

በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ውስጥ ያለውን ሁኔታ እንመልከት፦

ቱታ ወይም ጋወን ለመስራት የሚቀሙበትን የስፌት ክር ወጪ የመደቡት ቀጥተኛ ያልሆነ የማፈብረኪያ ወጪዎች ውስጥ ነው ምክንያቱም፦

- ለአንድ ጋወን ምን ያህል መጠን ክር እንደተጠቀሙ ማወቅ አይችሉም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ለዚህ በጣም ትንሽና እዚህ ግባ የማይባል መጠን ለማሳላት ቀላል ያልሆነ ለዚህ የሚባክነው ጊዜና ድካም ሲታሰብ ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ ያመዘናል።
- የክሩ መጠን በጣም ትንሽ የተነሳ ወጪው በአንድ ጋወን ጠቅላላ ወጪ ላይ የጎላ ተደማሪ ሲሆን አይችልም።

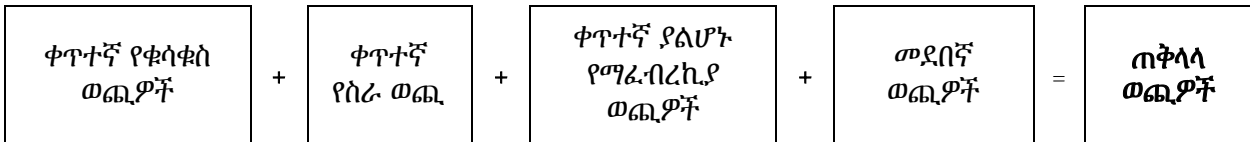

በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ውስጥ ለታ ቱታ መስፋትና ጠቅላላ የአልባሳት ማምረት ሂደት ተቆጣጣሪ (ሱፐርቫይዘር) ነው። ስለዚህ የእሱ የደመወዝ ወጪ ሁለት ክፍል ይኖረዋል። አንደኛው ቱታ ለሚሰፋበት ጊዜ የሚከፈለው ቀጥተኛ የስራ ወጪ ነው። ቀሪው ክፍል ደግሞ በማምረት ሂደት ቁጥጥር ላይ ለሚሰፋበት ጊዜ የሚከፈል ስለሆነ ቀጥተኛ ያልሆነ የማፈብረኪያ ወጪ ነው። ምንም እንኳን ለታ የስራ ጊዜውን በሁለት እኩል ክፍሎ ለማምረትና ለቁጥጥር የሚያውል ቢሆንም የቁጥጥሩን ጊዜ ለጋወንና ለቱታ ብሎ ማከፋፈል ግን አይችልም። ስለዚህ ከደመወዙ ለቁጥጥር የሚከፈለውን ድርሻ በትክክል ለቱታና ጋውን መሸንሸን አይቻልም።

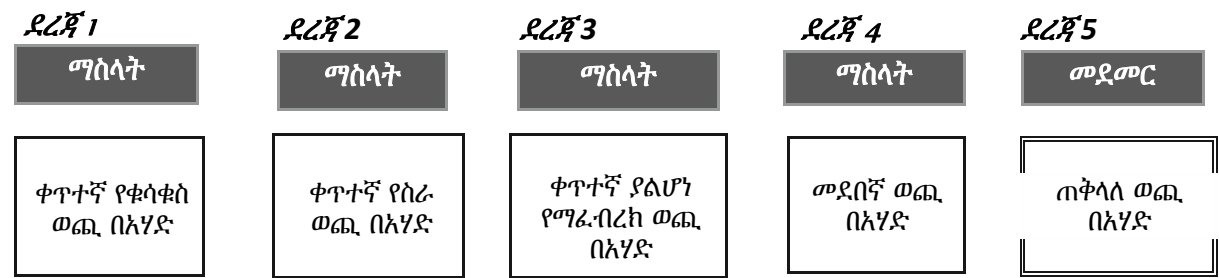
የስራ ጊዜያቸው በማምረት ሂደት ላይ የዋለ ሆኖ ነገር ግን ጊዜውን ለአንድ ለተወሰነ ምርት ሊደለደል የማይችል ከሆነ ወይም የደመወዛቸው መጠን እነሱ ከሚሰፋት ከእያንዳንዱ ምርት ጠቅላላ ወጪ ጋር ሲነፃፀር እዚህ ግባ የማይባል/ኢምንት ሆነ ሲገኝ ቀጥተኛ ያልሆነ ስራ ይባላል። ቀጥተኛ ላልሆነ ስራ ንግዱ የሚከፍለው ደመወዝና ጥቅማ ጥቅሞች ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ ነው።

ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ የሚካተተው በቀጥተኛ ያልሆነ ማፈብረኪያ/ማምረቻ ወጪ ውስጥ ነው። ከለታ ደመወዝ የተወሰነው ክፋይ ለቱታና ጋውን ምርት ቁጥጥር ስለሆነ እንደ ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ ተቆጥሯል።

አይነተ ብዙ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ከዚህ በላይ ከተዘረዘቱት ወጪዎች በተጨማሪ መደበኛ ወጪዎች አለባቸው። ቀደም ሲል በጀመርነው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ምሳሌ የእርጅና ተቀናሽና ኪራይ መደበኛ ወጪዎቻቸው ናቸው። ይህም ንግድ ገንዘብ የሚበደር ቢሆን ለብድሩ የሚከፈለው የወለድ መጠን በመደበኛ ወጪዎች ውስጥ ይጠቃለላል። በመሆኑም የአይነተ ብዙ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ጠቅላላ ወጪ የተገነባው/የተሰራው ከአራት የተለያዩ አይነት ወጪዎች ወይም የእነዚህ አራት ወጪዎች ድምር ነው። በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ምሳሌ አንድ ቱታ ለመስራት በሚወጣው ወጪ የሚገኙት ዋና ዋና የወጪ አይነቶች እነዚህ ናቸው፡

አይነተ ብዙ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች እያንዳንዱን የተለያዩ ምርት የሚፈጀውን ወጪ ለማሰላት በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ። የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ለመጠቀም አምስት ደረጃዎች መከተል ያስፈልጋል።

2፡- የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ

በሚቀጥለው ገፅ ላይ የሚገኘው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ለአይነተ-ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ነው። ጉታና ውዴ በእያንዳንዱ ደረጃ ላይ እንዴት እንደሚያሰሉና ቅፁንም እንዴት እንደሚሞሉ ለረዲ ያሳዩታል።

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች አይነተ ባስ ብዙ አይነት ምርት ፈብራኪዎች ናቸው። እርስዎ ምናልባት ባስአይነተ-ብዙ አገልግሎት ሰጪ ከሆኑ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ያሉትን ተመሳሳይ አምስት ደረጃዎች ይጠቀሙ። ለባስብዙ አይነት አገልግሎት ሰጪ የተዘጋጀ የተግባር መሰማመጃ ከገፅ 66-69 ላይ ይገኛል።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ

(ለአይነተ-ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም ለአይነተ-ብዙ አገልግሎት ሰጪዎች)

ምርት:

ደረጃ1

1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር(1)	
በወር የተፈበረከ ምርት ብዛት (2)	
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ (3) = (1)/(2)	

ደረጃ2

2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በወር (4)	
ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ (5) = (4)/(2)	

ደረጃ3

3. ቀጥተኛ ያልሆነ ማምረቻ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር (6)	
አጠቃላይ የንግድ ወጪ በወር (7)	
ቀጥተኛ ያልሆነ ማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ንጥጥር (8) = (6)/(7)	
ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ (9) = (3) + (5)	
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ (10) = (8) x (9)	

ደረጃ4

4. መደበኛ ወጪ በአሃድ

መደበኛ ወጪ በወር (11)	
መደበኛ ወጪዎች ከቀጥተኛ ወጪዎች ንጥጥር (12) = (11)/(7)	
መደበኛ ወጪ በአሃድ (13) = (12) x (9)	

ደረጃ5

5. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (14) = (13) + (10) + (5) + (3)	
--	--

3:- የወጪዎች መረጃ ያግኙ

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ የሚጥሏቸውን መረጃዎች የሚወስዱት ከምርት ወጪ መዝገባቸው ላይ ነው (በሚቀጥለው ገፅ ላይ ይመልከቱ)።

ስለ ዝርዝር የወጪ መዝገብ በተጨማሪ ስመረዳት ንግድዎን ያሻሽሉ፤ የሂሳብ መዝገብ እያያዙ መማሪያ መፅሃፍን ያንብቡ።

ወዴ በምርት ወጪ መዝገባቸው በዝርዝር መዝገብው የሚይዙት ምን እንደሆነ እንደሚከተለው ታስረዳለች።

3.1 ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች

በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ውስጥ የምንጠቀምባቸው ጥሬ እቃዎች ጣቃ ጨርቅ፣ አዝራሮችና የስፌት ክር ናቸው። እነዚህ ጥሬ እቃዎች በሙሉ የምርቱ ክፍለ አካል ናቸው። ጣቃ ጨርቅና አዝራር በቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ውስጥ ተመድበዋል። ምክንያቱም እነዚህን ወጪዎች በቀላሉ ለማስላትና በአንድ በተወሰነ እቃ ላይ የሚያስፈልገውን መጠን ለመመደብ ስለማያስችግሩ ነው። በሚቀጥለው ገፅ ላይ ያለውን የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች “የምርት ወጪ መዝገብ” በቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች አምዶች ላይ እንደሚመለከቱት በመስከረም ወር የተገዛው ጣቃ ጨርቅና አዝራር ወጪዎች

ተመዘግቧል። የሁለቱም ምርቶች (ቱታና ጋወን) ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች የሚመዘገቡት ለየብቻ በተዘጋጀላቸው የምርት ወጪ መዝገብ ላይ ነው።

ጥቁር ካኪ ጣቃ ጨርቅና አነስተኛ አዝራሮች የቱታ ቁሳቁስ ወጪዎች ሲሆኑ ነጭ ካኪ ጣቃ ጨርቅና ትላልቅ አዝራሮች ደግሞ የጋወን ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው።

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የምርት ወጪ መዝገብ								
መስከረም								
ቀን	ዝርዝር	የሻውቸር ቁጥር	ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ		ቀጥተኛ የስራ ወጪ		ቀጥተኛ ያልሆነ ማምረቻ ወጪ	መደበኛ ወጪዎች
			ጋወን	ቱታ	ጋወን	ቱታ		
1/9	ካኪ ጨርቅ/ጣቃ(ነጭ ካኪ)?	274	60000					
3/9	አነስተኛ አዝራሮች?	277		400				
3/9	ትልቅ አዝራሮች?	278	800					
5/9	ካኪ ጨርቅ ጣቃ ጥቁር?	281		40000				
7/9	የስፊት ክር	284					100	
15/9	ኤሌትሪክና ውሃ	290						400
20/9	ትራንስፖርት	291						200
20/9	የፅህፈት መሳሪያ	292						100
20/9	ቴሌፎንና ፓስፖርት	293						60
25/9	መቀስ	295						80
30/9	ደመወዝ/ምንዳ	298			9600	3600	16200	14600
30/9	ወለድ ለብድር	299						600
30/9	የእርጅና ተቀናሽ							3500
	ድምር		60,800	40,400	9,600	3,600	16,300	19,540

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች

3.2 ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች

ስለ ደመወዝ መክፈያ መዝገብ በተጨማሪ ሰማወቅ በተጨማሪ ስመረዳት ንግድዎን ያሻሽሉ የሂሳብ መዝገብ አደደዘ መማሪያ መፅሕፍን ያንብቡ።

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የደመወዝ መክፈያ መዝገብ			
መስከረም.....			
ብር			
ስም	የደመወዝ መጠን	ለጤናና ለማህበራዊ መድን ተቆራጭ	ድምር
የማምረቻ ስራዎች ወጪ			
ቀጥተኛ የስራ ወጪ			
ጉታ (ባለቤት)፤ ጋወን መስፋት	4800	1200	6000
ደሴ፤ ጋወን ብቻ ይሰፋል	2880	720	3600
ካሳ፤ ቱታ ብቻ ይሰፋል።	2880	720	3600
ድምር ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች			13200
ቀጥተኛ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች			
ጉታ፤ (ባለቤት)፤ የምርት ሂደት ተቆጣጣሪ	4800	1200	6000
ሌንሳ፤ ዲዛይንና መቁረጥ	3840	960	4800
ሳባ- አሽርቴኪንግ?	2400	600	3000
ሙና፤ መተካከልና ማጠፍ	1920	480	2400
ድምር ቀጥተኛ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች			16200
የማምረቻ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች			
ውዴ (ባለቤት)፤ ሽያጭና አስተዳደር	4800	2400	12000
ተላላኪና ፅዳት	1000		1000
የሂሳብ ስራ (በትርፍ ሰአት)	1600		1600
ድምር የማምረቻ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች			14600

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ጉታና ውዴን ጨምሮ ዘጠኝ ስራተኞች አሏቸው። ስድስቱ በምርት ላይ የተሰማሩ ሲሆን እነሱም ካሳ፣ ደሴ፣ ስንቁ፣ ሌንሳ፣ ሳባና ሙና ናቸው። ምድባቸው ደግሞ ካሳ ቱታ ብቻ ይሰራል፤ ጋወን ብቻ የሚሰሩ ደሴና ስንቁ ሲሆኑ ቀሪዎቹ ሶስት ስራተኞች በሁለቱም ምርቶች ላይ ይሰራሉ። ሆኖም ደሴ ጋወን የሚሰፋው በግማሽ የስራ ጊዜው ሲሆን ቀሪውን ግማሽ ጊዜ የሁለቱንም ምርቶች ሂደት ስፕሮቫይዘር ሆኖ ይሰራል።

የንግዱ ባለቤት ደመወዝ በንግዱ ወጪዎች ውስጥ የሚካተት ነው። ባለቤቶቹ ከንግዱ ምን ያህል እንደሚከፈላቸው መመዝገባቸው ወሳኝ ነው። ውዴና ጉታ በየወሩ ብር12,000 ይከፈላቸዋል። ከዚህ ውስጥ ደግሞ 20% (ብር2,400) ለማህበራዊና ለጤና መድን የሚከፈል ነው።

አንደ ማምረትና አስተዳደር የመሳሰሉ ከአንድ በላይ የሆኑ ስራ ለሚያከናውኑ ተቀጣሪዎች ለወጪዎች ስሌት እንዲያመች ደመወዛቸው በመክፈያ መዝገብ ሲዘጋጅ በሁለት የተለያዩ ቦታ መሆን አለበት።

አከፋፈሉም ከጠቅላላ የስራ ጊዜያቸው በመቶኛ ለእያንዳንዱ የስራ አይነት ባዋሉት የጊዜ መጠን ይሆናል። የካሳ ስራ ተታ መስፋትና የምርት ሂደት ቁጥጥር ነው። ጠቅላላ የስራ ጊዜውን ለሁለቱ ስራዎች እኩል አካፍሎ ይሰራል። ስለዚህ በደመወዝ መክፈያ መዝገብ ላይ የእሱ ደመወዝ ሁለት ቦታ ተከፍሏል። ይህም ግማሹ በቀጥተኛ ስራዎች ላይ ቀሪው ግማሽ ደግሞ ቀጥተኛ ላልሆኑ ስራዎች በሚል ነው።

የወጪዎች ስሌት አደላደሉ ደግሞ የስንቄ ሙሉ ደመወዝና የደሴ ግማሽ ደመወዝ በቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ውስጥ ይሆናል። በዚህም መሰረት የመስከረም ወር የቱታ ማምረቻ ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ ብር9,600 ነው።

የቱታ ማምረቻ ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ	የደሴ ግማሽ ደመወዝ	የስንቄ ሙሉ ደመወዝ
ብር9,600	= ብር6,000	+ ብር3,600

በገፅ 19 በሚገኘው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎችን የወጪ መዝገብ ላይ እንደሚመለከቱት “ቀጥተኛ የስራ ወጪ” አምድ ውስጥ የቱታ ማምረቻ ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ ብር 9,600 ነው።

3.3 ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች

የስፌት ክር ለአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ከሚያስፈልጉ ቁሳቁሶች አንዱ ሲሆን ቀጥተኛ ያልሆነ የቁሳቁስ ወጪ ውስጥ ተጠቃሏል። ይህንንም ያደረጉበት ምክንያት ለእያንዳንዱ ምርት አይነት የዋለውን የስፌት ክር ወጠን ማስላት አስቸጋሪ በመሆኑና እንዲሁም የስፌት ክር ወጪ አነስተኛ በመሆኑ ነው። በዚህ በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ዝርዝር የወጪ መዝገብ ላይ እንደሚመለከቱት የስፌት ክር ወጪ በ“ቀጥተኛ ባልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች” አምድ ውስጥ ይገኛል።

ሌንሳ፣ ሳባና ሙና በሁለቱንም አይነት ምርቶች (ቱታና ጋውን) ላይ ይሰራሉ። የስንቄ ስራ ደግሞ የሁለቱንም እቃዎች የምርት ሂደት መቆጣጠር ነው። እነዚህ ሶስት ስራተኞች በእያንዳንዱ ምርት አይነት ላይ ምን ገዜ እንዳዋሉ ለማስላት ያስቸግራል። ስለዚህ የእነሱን ደመወዝ እንደ ቀጥተኛ የስራ ወጪ አልተቆጠረም ነገር ግን ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪዎች ውስጥ ተጠቃሏል። በገፅ 21 ላይ በሚገኘው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የደመወዝ መክፈያ መዝገብ የመስከረም ወር የንግዱ ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ ብር16200 ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ገፅ ላይ በሚገኘው ዝርዝር የሂሳብ መዝገባቸው ላይ በ“ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች” አምድ ስር ይህንኑ ብር16200 በደመወዝ ወጪ ተመዝግቦ እናያለን።

3.4 መደበኛ ወጪዎች

የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ወጪዎች ከላይ የተዘረዘሩት ብቻ አይደሉም። የንግዱ ሌሎች ወጪዎች የሚያካትተው የትራንስፖርት፣ የፅህፈት መሳሪያዎች፣ የኤሌትሪክ፣ የውሃ፣ የስልክ፣ የፖስታ፣ ለልዩ ልዩ እቃዎች፣ ወለድ ለወሰዱት ብድር፣ ሌሎች የፋይናንስ ክፍያዎችና በምርት ስራ ላይ የማይሳተፉ ስራተኞች ደመወዝ ነው።

ከላይ የተዘረዘሩት ወጪዎች ለምርት ስራ የሚውሉ አይደሉም ነገር ግን የማይቀሩ ወጪዎች ናቸው። አስተማማኝ ልብስ ስፌት የማምረት ተግባራቸውን ለአንድ ወር አንኳን ቢያቋርጡ ወጪዎቹን የመክፈል ግዴታ አለባቸው። በገፅ 19 ላይ በሚገኘው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የወጪ መዝገብ ላይ በ“መደበኛ ወጪዎች” አምድ ስር እነዚህን ወጪዎች ይመለከቱ።

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ለስራ ከሚጠቀሙባቸው መሳሪያዎች መካከል መቀስና የልብስ ስፌት መኪና ይገኙበታል። የወጪ አደላደላቸው ደግሞ መቀስ ሲገዙ በሂሳብ መዝገባቸው ውስጥ በመደበኛ ወጪነት ይመዘግቡታል። የልብስ ስፌት መኪናዎች ዋጋቸው ውድና የሆነና የአግልገሎት ዘመናቸውም ረጅም ስለሆነ በየወሩ የእርጅና ተቀናሻቸውን እያሰሉ በመደበኛ ወጪነት ይመዘግቡታል።

ብር3500 ለእርጅና ተቀናሽ በሚል በመደበኛ ወጪዎች አስገብተዋል። ይህ ወጪ ለምንድን ነው?

አራት የልብስ ስፌት ማሸፍኞች አሉን። በከፍተኛ ወጪ የተገዙ ናቸው። በዚያ ላይ ለብዙ አመታት ያገለግላሉ።

የእነዚህ ማሸፍኞች እሴት በየአመቱ ይቀንሳል። የአራቱም የእርጅና ተቀናሽ በወር ብር3500 ነው።

አስተማማኝ ልብስ ስፌቶች ያላቸው አራት የልብስ ስፌት መኪኖች ለረጅም ጊዜ የሚያገለግሉ ስለሆነ የመሳሪያዎቹን እሴት ባለቤቶቹ እንዲከታተሉበት የሚረዳቸው የንብረት መዘገብ አላቸው።

አስተማማኝ ልብስ ስፌቶች

የቋሚ ንብረት መዘገብ

ሰኔ 30 ቀን 2009

የንብረቱ ስም (1)	መለያ ቁጥር (2)	የተገዛበት አመት (3)	የግዥ ዋጋ (-ብር) (4)	የሚያገለግልበት ዘመን (5)	የእርጅና ተቀናሽ በአመት (-ብር) (6)	የተከማቸ የእርጅና ተቀናሽ (-ብር) (7)	የመዘገብ ዋጋ (-ብር) (8)
የስፌት መኪና	01	2011	60,000	5	12000	36,000	24,000
የስፌት መኪና	02	2011	40,000	4	10000	30,000	10000
የስፌት መኪና	03	2012	60,000	5	12000	24,000	36,000
የስፌት መኪና	04	2013	20,400	3	8000	8000	16000
ድምር			184,000		42,000	98,000	86,000

ስለ ንብረት መዘገብ በተጨማሪ ንግድዎን ያሻሽሉ የሂሳብ መዘገብ አደደዘ መማሪያ መፅሃፍ ያንብቡ።

በንብረት መዘገባቸው ላይ እንደሚታየው የአራቱም ልብስ ስፊት መኪናዎች የእርጅና ተቀናሽ በአመት ብር42,100 ነው። የእርጅና ተቀናሽ በወር ስንት እንደሆነ የሚያውቁት አመታዊ የእርጅና ተቀናሽን ለ12 ወሮች ያካፍላሉ።

$$\text{የእርጅና ተቀናሽ በወር} = \frac{\text{ብር}42,100}{12} = \text{ብር}3,500$$

በገፅ 19 ላይ በሚገኘው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የወጪ መዘገብ ላይ በመደበኛ ወጪዎች አምድ ስር በወር የእርጅና ተቀናሽ የመዘገቡት ብር3500 እንደሆነ ይመልከቱ።

በአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ውስጥ ቀሪዎቹ ሶስት የስራ ባለደረጃዎች ማለትም ውዴ፣ ቼቹና ልዩ በምርት ስራ ላይ የሚይዳተፉ ስለሆነ የእነሱ ደመወዝ በመደበኛ ወጪነት ይመዘገባል። በገፅ 21 ላይ የሚገኘው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የደመወዝ መክፈያ መዘገብ ላይ ጠቅላላ የማምረቻ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች አምድ ስር ተመዘግቦ የሚታየው ብር14600 ነው።

ተግባር 8

የንግድዎን ወጪዎች እንዴት መዘገበው ይይዛሉ? የወጪ መረጃዎች ማግኘት ያስችግርዎታል?

.....

.....

.....

ወጪዎችዎን ግፅና ጥርት ባለ መንገድ ከፋፍለው ከመደቡና በአግባቡ መዘገብ ከያዙ የወጪ መረጃዎች በቀላሉ ማግኘት ይችላሉ።

ውዴ ቀጥላ የገለፀችው በወጪዎች መዘገብ ላይ በሰፊሩ መረጃዎችን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ለመሙላት እንዴት እንደምትጠቀምባቸው ማሳየት ነው።

4:- ወጪዎች ማስላት

4.1 ደረጃ 1:- ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ማስላት

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ)
ምርት፡- ቱታ

- የወጪዎች ስሌት ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ
1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ማስላት
  2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት
  3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ ማስላት
  4. መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት
  5. ወጪዎችን ደምሮ ጠቅላላ ወጪን ማግኘት

1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች በአሃድ

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር (1)	ብር60800	
የውሩ ምርት ብዛት (2)	100	
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች በአሃድ (3) = (1)/(2)		ብር608

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል 1 ለመሙላትና ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ለማስላት እነዚህ ማስታወሻዎች ይረዱዎታል።

• **ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር**

ከወጪ መዝገቡ ላይ በ“ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች” አምድ ስር ድምሩን ይውሱ። ይህ አሃዝ በወሩ ውስጥ ለንግዱ ለቀረቡ/ለገዛቸው እቃዎችና አገልግሎቶች በጠቅላላ የተከፈለ ነው።

ወዴ ቱታ ለመስራት በመስከረም ወር ውስጥ በጠቅላላ የወጣውን የቁሳቁስ ወጪ የወሰደችው በ“ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች” የመጨረሻው አምድ ላይ የቱታ ምርት ስለሆነ ከዚያ ላይ ከግርጌ የተቀመጠውን ድምር ነው (በገፅ 19 ላይ ያለውን የወጪ መዝገብ ይመልከቱ)፤ ይህንንም አሃዝ (ብር60,800) በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 1 ላይ መዘገበች።

• **በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት።**

በወሩ ውስጥ የተመረተውን ምርት በሙሉ የሚሸጡ ከሆነ በወሩ ውስጥ የተመረተውን ብዛት በትክክል ለማወቅ ከሽያጭ መረጃዎች ጋር ያገናዝቡ። ያለቀላቸውን ምርቶች አምርተው የሚያከማቹ ከሆነ የክምችት ካርድዎን ይመርምሩና በወሩ መጨረሻ ላይ በነበረው የክምችት ብዛትና በወሩ መጀመሪያ ላይ ከየነበረ የክምችት ብዛት ያለውን ልዩነት ያግኙ።

$$\boxed{\begin{array}{c} \text{በወሩ ውስጥ} \\ \text{የተመረተ ብዛት} \end{array}} = \boxed{\begin{array}{c} \text{በወሩ ውስጥ} \\ \text{የተሸጠ ምርት} \\ \text{ብዛት} \end{array}} + \boxed{\begin{array}{c} \text{በወሩ መጨረሻ} \\ \text{ላይ የነበረ} \\ \text{የክምችት ብዛት} \end{array}} - \boxed{\begin{array}{c} \text{በወሩ መጀመሪያ} \\ \text{ላይ የነበረ} \\ \text{የክምችት ብዛት} \end{array}}$$

ስለ ክምችት ካርድ በተጨማሪ ሰማወቅ ንግድዎን ያሻሽሉ ግዥና የክምችት ቁጥጥር መማሪያ መፅሃፍ ያንብቡ።

አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ያለቀላቸውን አልባሳት አምርተው ስለማያከማቹ ወዴ በመስከረም ወር የተመረተውን ቱታ ብዛት ያገኘችው ከንግድ መዝገባቸው ነው። በዚህም መሰረት በወሩ ውስጥ ያመረቱት 100 ቱታ ስለሆነ ይህንኑ አሃዝ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 2 ላይ መዘገበች።

• **ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ።**

$$\text{ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ} = \frac{\text{ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር}}{\text{በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት}}$$

ወዴ ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ያወቀችው የመስከረምን ወር ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪን በዚሁ ወር ለተመረተው ቱታ ብዛት አካፍላ ነው። ይህንኑ አሃዝ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 3 ላይ መዘገበች። ያደረገችው ስሌት የሚከተለውን ይመስላል።

$$\text{ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ} = \frac{ብር60,800}{100} = ብር608$$

ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃዝ አስልተው በሚያበቁበት ጊዜ የወጪዎች ስሌትዎን ደረጃ 1 አጠናቅቀል።

4.2 ደረጃ 2፡-ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት

የአስተማማኝ ልብስ ስፊቶች የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ሁለተኛው ክፍል ስሌት ይህንን ይመስላል፡-

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ)

ምርት፡ ቱታ

2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በወር (2)	ብር9600	
ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ (5) = (4)/(2)		ብር96

የወጪዎች ስሌት ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ

1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ማስላት
2. **ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት**
3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ ማስላት
4. መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት
5. ወጪዎችን ደምሮ ጠቅላላ ወጪን ማግኘት

የወጪ ስሌት ለሚያደርጉለት የምርት አይነት ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች በወር መረጃ የሚያገኙት ከወጪ መዝገብ ላይ ነው። ለምርቱ የወጣውን ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ እንዳወቁ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ በሚከተለው መልክ ማስላት ይችላሉ።

$$\text{ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ} = \frac{\text{ጠቅላላ የስራ ወጪ በወር}}{\text{በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት}}$$

ውዴ ጋወን ለመስራት በመስከረም ወር ውስጥ በጠቅላላ የወጣውን ቀጥተኛ የስራ ወጪ የወሰደችው በወጪ መዝገቡ ውስጥ “ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች” የመጨረሻው አምድ የጋወን ምርት ስለሆነ ከዚያ ላይ ከግርጌ የተቀመጠውን ድምር (በገፅ 19 ላይ ያለውን የወጪ መዝገብ ይመልከቱ) ከወሰደች በኋላ የሚከተለውን ስሌት አደረገች፡

$$\text{ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ} = \frac{ብር9,600}{100} = ብር96$$

ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ያሰሉ ስለሆነ አሁን የወጪ ስሌትዎን ደረጃ 2 አጠናቀዋል።

4.3 ደረጃ 3-ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት

የአንድ ጋውን ወጪ ብር-608 በዚህ ላይ ብር96 ይጨመርበታል። ስለዚህ ከብር-704 በላይ የሆነ ማንኛውም መሸጫ ዋጋ ለንግዳችሁ ትርፍ ያስገኛል።

አይደም ረዲ፣ ብር-704 የሚሸፍነው ቀጥተኛ ወጪዎችን ብቻ ነው። ቀጥተኛ ያልሆኑ ወጪዎችን መዘንጋት የለብንም።

ውዴ ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች በአሃድ ያስላችው በዚህ መልክ ነው፡-

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ)

ምርት፡- ጋወን

3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር (6)	ብር16,300	
የንግዱ በሙሉ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች በወር (7)	ብር114,400	
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በኢንዱስትሪ ቀጥተኛ ወጪ(8) = (6)/(7)	ብር2.84	
ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ (9) = (3) + (5)	0.142	
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ (10) = (8) x (9)		ብር100

የወጪዎች ስሌት ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ

1. ቀጥተኛ የቀሳቀስ ወጪ በአሃድ ማስላት
2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት
3. **ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ ማስላት**
4. መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት
5. ወጪዎችን ደምሮ ጠቅላላ ወጪን ማግኘት

• ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር፦

ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር መረጃ ከወጪ መዝገብ ላይ ማግኘት ይቻላል።

ውዴ የመስከረም ወር ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪዎች ብር-16,300 ያገኘው በገፅ 19 ላይ ከሚታየው የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የወጪ መዝገብ ላይ ነው።

• የንግዱ በሙሉ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች በወር፦

$$\begin{matrix} \text{ጠቅላላ} & \text{ቀጥተኛ} & = & \text{ጠቅላላ} & \text{ቀጥተኛ} & + & \text{ጠቅላላ የስራ ወጪ} \\ \text{ወጪ} & & & \text{የቁሳቁስ ወጪ} & & & \end{matrix}$$

የንግዱ በሙሉ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች የሚሆነው የቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ እና የቀጥተኛ የስራ ወጪ ድምር ነው። በአንድ ወር ወስጥ የንግዱን በሙሉ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች ስንት እንደሆነ ለማስላት በሚመለከተው ወር የወጪ መዝገብ ላይ የሚገኙትን የ“ቀጥተኛ ወጪዎች” አምዶች ይደምሩ (ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪና ቀጥተኛ የስራ ወጪ)።

የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎችን የመስከረም ወር ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች ለማስላት ውዴ በንግዱ የወጪዎች መዝገብ ላይ የሚገኙትን ቀጥተኛ ወጪዎች በሙሉ ደምራለች። አደማመሯ ደግሞ ንግዱ ቱታና ጋወን ስለሚያመርት የሁለቱንም ምርቶች ቀጥተኛ ወጪዎች በአንድ ላይ በማድረግ ነው (አሃዞቹ የተወሰዱት በገፅ 19 ላይ ከሚታየው የወጪዎች መዝገብ ላይ ነው)።

$$\begin{matrix} \text{የመስከረም ወር} \\ \text{ጠቅላላ ቀጥተኛ} & = & 60800 & + & 40400 & + & 9600 & + & 3600 & = & 114400 \\ \text{ወጪዎች} & & & & & & & & & & \end{matrix}$$

• ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ድርሻ በእያንዳንዱ ቀጥተኛ ወጪ፦

ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር ለንግዱ በሙሉ የሚወጣ በመሆኑ ንግዱ አምርቶ ለሚሸጣቸው እቃዎች ወይም አገልግሎቶች በሙሉ መከፋፈል አለበት። ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪዎች በአሃድ ያንን ምርት ለመስራት ከሚደረጉ ቀጥተኛ ወጪዎች ጋር ቀጥተኛ የሆነ ተመዘዛኝነት/ ተመጣጣኝነት እንዳላቸው በአጠቃላይ ይታመናል። ይህም ማለት የአንድ ምርት ቀጥተኛ ወጪ በጨመረ ቁጥር የዚህ ምርቱ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ አብሮ ይጨምራል። ስለሆነም ለእያንዳንዱ ምርት ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከማስላታችን በፊት አስቀድመን ማስላት የሚኖርብን ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪዎች ጋር ያለውን ተመዘዛኝነት ነው።

$$\text{ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ተመዘዛኝነት} = \frac{\text{ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር}}{\text{የንግዱ በሙሉ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች በወር}}$$

ውዴ አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ምሳሌያዊ ታሪክ ስንመለስ በመስከረም ወር የንግዱ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ብር16,300 ስለሆነ ይህ መጠን በወሩ ወስጥ ለተመረተው ቱታና ጋወን ጠቅላላ ብዛት ተካፍሎ ውጤቱ በእያንዳንዱ ምርት ወጪ ላይ መደመር አለበት። በዚህ መሰረት ውዴ መጀመሪያ ያሰላችው የንግዱን ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪዎች ጋር ያለውን ተመዘዛኝነት ሲሆን ውጤቱንም በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 8 ላይ ባፈች። የውዴ ስሌት ይህንን ይመስላል፦

$$\text{ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ተመዛዛኝነት} = \frac{\text{ብር16300}}{\text{ብር114000}} = 0.142$$

• ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ፦

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል አንድንና ክፍል ሁለትን አጠናቀቅን። ከዚህ ቀጥለን ከክፍል አንድና ሁለት ያገኘናቸውን ውጤቶች ተጠቅመን ለእያንዳንዱ ምርት (በአሃድ) ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ ስንት እንደሚሆን ማስላት እንችላለን።

በዚህ መሰረት ውዴ ከምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ከክፍል አንድና ክፍል ሁለት ላይ አሃዶቹን ወስዳ በማስላት ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በእያንዳንዱ ጋወን ብር709 እንደሆነ አገኘን።

• ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ፦

ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ጋር ያለውን ምዛኔ/ምጣኔ/ተመዛዛኝነት/ ስንት እንደሆነ ስናውቅ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ በቀላሉ ማስላት እንችላለን።

$$\boxed{\begin{array}{c} \text{ቀጥተኛ ያልሆነ} \\ \text{የማምረቻ ወጪ} \\ \text{በአሃድ} \end{array}} = \boxed{\begin{array}{c} \text{ጠቅላላ ቀጥተኛ} \\ \text{ወጪ በአሃድ} \end{array}} \times \boxed{\begin{array}{c} \text{ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ} \\ \text{ወጪ በእያንዳንዱ ቀጥተኛ} \\ \text{ወጪ} \end{array}}$$

ውዴ ለእያንዳንዱ ቱታ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ አስልታ ውጤቱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 7 ላይ ጻፈች። ስሌቱም ይህንን ይመስላል፦

$$\boxed{\begin{array}{c} \text{ቀጥተኛ ያልሆነ} \\ \text{የማምረቻ ወጪ በአሃድ} \\ \text{ጋወን} \end{array}} = \boxed{\text{ብር704}} \times \boxed{0.142} = \boxed{\text{ብር100}}$$

ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ ያሰሉ ስለሆነ አሁን የወጪ ስሌትዎን ደረጃ 3 አጠናቀዋል።

4.4 ደረጃ 4: መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ)

ምርት፦ ጋወን

የወጪዎች ስሌት ለአይነተ ብዙ ምርቶች ፈብራኪ

2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ ማስላት
3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ ማስላት
- 4. መደበኛ ወጪ በአሃድ ማስላት**
5. ወጪዎችን ደምሮ ጠቅላላ ወጪን ማግኘት

መደበኛ ወጪዎች በወር (11)	ብር19540
መደበኛ ወጪዎች በእያንዳንዱ ቀጥተኛ ወጪ (12) = (11)/(7)	0.171
መደበኛ ወጪዎች በአሃድ (13) = (12) x (9)	ብር120.4

መደበኛ ወጪዎች ልክ እንደ ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች ሁሉ የሚውሉት ለንግዱ በሙሉ ስለሆነ ንግዱ አምርቶ ለሚሸጣቸው ምርቶች ወይም አገልግሎቶች ጠቅላላ ብዛት አካፍሎ የእያንዳንዱን ምርት ድርሻ በምርቱ ወጪ ላይ የግድ መደመር ይኖርበታል። መደበኛ ወጪዎች በአሃድ አምርቱ ቀጥተኛ ወጪዎች ጋር ቀጥተኛ ተመዘዛኝ/ተመጣጣኝ መሆን ይኖርበታል። የደረጃ 4 ስሌት ዘዴ ከደረጃ 3 ጋር ይመሳሰላል። የመደበኛ ወጪዎችን መረጃ የሚወስዱት ከወጪ መዝገብም ነው።

መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ያሰሉ ስለሆነ እዚህ ላይ የወጪ ስሌትዎን ደረጃ 4 አጠናቀዋል።

4.5 ደረጃ 5፦ ሁሉንም ወጪዎች በመደመር ጠቅላላ ወጪዎችን በአሃድ ማወቅ፤

እስካሁን እንደተከታተሉት አስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች የወጪዎች ስሌታቸውን ደረጃ 1፣ 2፣ 3 እና 4 አከናውነዋል። በመሆኑም የእያንዳንዱን ቱታ ጠቅላላ ወጪዎች ለማወቅ የሚያስፈልጉትን ስሌቶች በሙሉ ስላላቸው የሚቀራቸው አንድ ነገር ብቻ ሲሆን ይህም እነዚህን አሃዶች በሙሉ መደመር ነው። ደረጃ 5 የመጨረሻው ደረጃ በመሆኑ በምርት ወጪ ስሌት ላይ በእያንዳንዱ ደረጃ ላይ አስልተው ያገኛቸውን አሃዶች በሙሉ የደመሩት እንደዚህ ነው፦

ደረጃ 1 ማስላት	ደረጃ 2 ማስላት	ደረጃ 3 ማስላት	ደረጃ 4 ማስላት	ደረጃ 5 መደመር
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ	ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ	ቀጥተኛ ያልሆነ የማፈብረክ ወጪ በአሃድ	መደበኛ ወጪ በአሃድ	ጠቅላላ ወጪ በአሃድ
ብር608	ብር96	ብር100	ብር120.40	ብር924.4

የአስተማማኝ ልብስ ሰፊት ባለቤቶች ወጪዎቻቸውን በስርአት መድበው ደረጃ በደረጃ ባከናውኑት የወጪዎች ስሌት እያንዳንዱን ቱታ ለማምረት የሚፈጀውን ጠቅላላ ወጪ አሁን አውቀዋል። ይህም ንግድ የሞላውን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በገፅ 32 ላይ ይመልከቱ። እነዚህን አምስት ደረጃዎች ተከትለው ለእያንዳንዱ ጋወን ጠቅላላ ማምረቻ ወጪ ያሰላሉ። ለእያንዳንዱ ምርት አይነት ለየብቻው/ለራሱ ብቻ አንድ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ። በቀለም፣ በጥራት፣ በዲዛይንና በመሳሰሉት ምክንያቶች የወጪዎች መጠን የሚለያይ ከሆነ ደግሞ ለእያንዳንዱ ቀለም፣ ዲዛይን፣ ወዘተ. ለየብቻው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ።

ንግዳችሁ እያንዳንዱን ገዢ ለማምረት ብር924.40 ያወጣል። ስለዚህ ደንበኞችን ብር924.40 ማስከፈል ገብተዋል።

አይደለም ረዳ፣ ብር924.40 አንድ ገዢን የምንሰራበት ወጪ ነው። ትርፍ እኮ ማግኘት አለብን።

ለማትረፍ ደግሞ የመሸጫ ዋጋችን ከጠቅላላ ወጪ በላይ መሆን አለበት።

“ የአንድ እቃ ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪ ደንበኞችን የሚያስከፍሉት ዋጋ አይደለም። ጠቅላላ ወጪውን ማወቅ የመሸጫ ዋጋ ለመተመን መነሻ ነው። ስለ መሸጫ ዋጋ ትመና ይበልጥ ለማወቅ ንግድዎን ያሻሽሉ ግብይት መማሪያ መፅሃፍን በተጨማሪ ያንብቡ። ”

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለአይነተ ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም ለአይነተ-ብዙ አገልግሎት ሰጪዎች)

ምርት:

1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ

ደረጃ1	ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር(1)	ብር60800	
	በወር የተፈበረከ ምርት ብዛት (2)	ብር2000	
	ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ (3) = (1)/(2)		ብር608

2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ

ደረጃ2	ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በወር (4)	ብር9600	
	ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ (5) = (4)/(2)		ብር96

3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ

ደረጃ4	ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር (6)	ብር16800	
	አጠቃላይ የንግዱ ወጪ በወር (7)	ብር114400	
	ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ንጥጥር (8) = (6)/(7)	0.142	
	ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ (9) = (3) + (5)	ብር 704	
	ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ (10) = (8) x (9)		ብር100

4. መደበኛ ወጪ በአሃድ

ደረጃ5	መደበኛ ወጪ በወር (11)	ብር 19540	
	መደበኛ ወጪዎች ከቀጥተኛ ወጪዎች ንጥጥር (12) = (11)/(7)	0.171	
	መደበኛ ወጪ በአሃድ (13) = (12) x (9)		ብር120.40

5. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (14) = (13) + (10) (5) + (3) **ብር 924.40**

አይነተ ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ወጪዎቻቸውን ለእያንዳንዱ የምርት አይነት ለየብቻ መደልደል አለባቸው። ወጪዎቻቸውን ለእያንዳንዱ ምርት አይነት ለመደልደል እንዲያመቻቸው የማምረቻ ወጪዎቻቸውን በሶስት የሚከፍሏቸው ሲሆን እነሱም ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ቀጥተኛ የስራ ወጪዎችና ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪዎች ናቸው።

ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ንግድዎ ለቁሳቁሶችና ለምርት ተገጣሚዎች (ፓርትስ) የሚያወጣቸውን ሆኖ እነዚህን ሶስት መመዘኛዎች በሙሉ የሚያሟሉ መሆን አለባቸው፦

- ወጪዎቹ ንግድዎ ከሚሰራቸው እቃዎች ወይም ከሚሰጡት አገልግሎቶች ጋር በቀጥታ የተገናኙ መሆን አለባቸው፤
- ወጪዎቹን ከአንድ አይነት እቃ ወይም አገልግሎት ጋር በቀላሉ ተከታትሎ ማያያዝ ወይም ማዛመድ የሚቻል ሲሆን፤
- ወጪዎቹ በምርቱ ጠቅላላ ወጪ ላይ ጉልህ ተደማሪ ሲሆኑ (አይነተኛ ድርሻ ሲኖራቸው) ነው፤

ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ንግድዎ ለስራኞች ደመወዝ፣ ምንዳኔ እና ጥቅማ ጥቅሞች የሚከፍላቸው ሆነው እነዚህን መመዘኛዎች በሙሉ የሚያሟሉ መሆን አለባቸው፦

- በአንድ የተወሰነ ምርት ወይም አገልግሎት ላይ ያዋሉትን የስራ ጊዜ በቀላሉ ማስላት የሚቻል ሲሆን፤
- ወጪው በአንድ የተወሰነ ምርት ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪዎች ላይ አይነተኛ ወይም የጎሳ ተደማሪ መሆን ሲቺል፤

ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች የሚባሉት ንግድዎ ከሚያፈብርካቸው እቃዎች ወይም ከሚሰጣቸው አገልግሎቶች ጋር የተገናኙ የቁሳቁሶች ወይም የስራ ወጪዎችም በሙሉ ሆነው ነገር ግን እነዚህን ወጪዎች በቀጥተኛ የቁሳቁስ ወይም በቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ወስጥ ሊመደቡ የማይችሉ ሲሆን ነው።

ቀጥተኛ ያልሆኑ የስራ ወጪዎች የሚባሉት ንግድዎ በማምረት ስራ ላይ ለሚገኙ ስራተኞች ወይም የንግዱ ባለቤቶች የሚከፍለው ደመወዝ፣ ምንዳኔ እና ጥቅማ ጥቅሞች በሙሉ ሆነው ነገር ግን ለአንድ ለተወሰነ ምርት ያዋሉትን የስራ ጊዜ ለማስላት አስቸጋሪ ሲሆን ነው። ቀጥተኛ ያልሆነ የስራ ወጪ የሚካተተው በቀጥተኛ ያልሆነ ማፈብረኪያ/ማምረቻ ወጪ ውስጥ ነው።

አይነተ ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች የወጪዎች ስሌት ለማድረግ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ። በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ እያንዳንዱን እቃ ወይም አገልግሎት አምርተው የሚሸጥጡበትን ጠቅላላ ወጪ የሚያሰሉት አምስት ደረጃዎችን በመከተል ነው፦

- ደረጃ 1፦ ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማስላት፤
- ደረጃ 2፦ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማስላት፤
- ደረጃ 3፦ ቀጥተኛ ያልሆነ የማፈብረክ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ፤
- ደረጃ 4፦ መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማስላት፤
- ደረጃ 5፦ ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማስላት፤

ለእያንዳንዱ ምርት አይነት ለየብቻው (የራሱ የሆነ) የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀሙ።

ግምገማ 2

ደንበኞችን የሚያስከፍሉትን ዋጋ ከመተመንዎ በፊት የመጀመሪያው ተግባርዎ መሆን ያለበት የእያንዳንዱን እቃ ወይም አገልግሎት (በአሃድ) ጠቅላላ ወጪ ማስላት ነው።

አሁን የመማሪያ መፅሃፉን ክፍል ሁለት አጠናቀዋል። ምን ያህል እንደተረዱ ለማወቅ ከዚህ በታች ያሉትን መልመጃዎች ይስሩ። ታዲያ መልሶችዎን በገፅ 73 ላይ ካሉት መልሶች ጋር የሚያስተያየት አስቀድመው መልመጃዎቹን ሰርተው ካበቁ በኋላ ነው።

የትኛው ነው ትክክል?

በእያንዳንዱ አረፍተ ነገር ውስጥ ያለውን ክፍት ቦታ በትክክል ወይም የተሻለ ሊያሟላ የሚችለውን ይምረጡ።

1. ሻሬ የብስክሌት ሱቅ የብስክሌት ጥገና አገልግሎት ይሰጣል። ሻሬ የወጪ ስሌት ሲያደርግ የብስክሌት መለዋወጫ እቃዎች ወጪዎቹን የሚመድበው በ.....ውስጥ ነው።

- ሀ. መደበኛ ወጪ
- ለ. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ
- ሐ. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ

2. ጂማ የጣኦም ዳቦ ባለቤት ነች። ከስራ ጊዜዋ አንድ ሶስተኛ የሚሆነውን የምታውለው ደቦ የሚጋግሩ ሰራተኞችን በመቆጣጠር ነው። የጂማ ስራ ከተወሰነ አይነት የዳቦ ምርት ጋር በቀጥታ የሚገኝ አይደለም፤ ስለዚህ እሷ የደመወዷን አንድ ሶስተኛ የምትመድበው በ.....ውስጥ ነው።

- ሀ. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ
- ለ. ቀጥተኛ የስራ ወጪ
- ሐ. መደበኛ ወጪ

3. አይነተ ብዙ ምርት ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ ለእያንዳንዳቸው እቃዎች ወይም አገልግሎቶች የወጪ ስሌት ለማድረግ በጣም ጠቃሚው ተግባር/በወሳኝነት ማድረግ ያለበት.....

- ሀ. ሁሉንም ወጪዎች ከአንድ ከተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር ማያያዝ/ማዛመድ።
- ለ. ቀጥተኛ ወጪዎችን ከአንድ ከተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር ማያያዝ/ማዛመድ።
- ሐ. ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎችንና መደበኛ ወጪዎችን ከአንድ ከተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር ማያያዝ/ማዛመድ።

4. በአንድ እቃ ወይም አገልግሎት ወስጥ ተከፋፍሎ የሚደርሰው የቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች መጠንና የመደበኛ ወጪዎች መጠን ቀጥተኛ የሆነ ተመዛዛኝነት/ተመጣጣኝነት ያለው ከ.....ጋር ነው።

- ሀ. እቃውን ወይም አገልግሎቱን ለመስራት ከሚወጣው የቁሳቁስ ወጪ
- ለ. ንግዱ ምርቱን ወይም አገልግሎቱን ለመስራት ከሚፈጅበት ጊዜ
- ሐ. እቃውን ለመስራት ከሚወጣው ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ

5. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ለማስላት አንድ ሰው ማድረግ ያለበት...

- ሀ. በወር ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪን በወሩ ውስጥ ለተመረቱት እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ማካፈል
- ለ. ጠቅላላ በወር ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪን ለንግዱ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች በወር ማካፈል
- ሐ. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በእያንዳንዱ ቀጥተኛ ወጪ ያለውን ድርሻ አስልቶ ውጤቱን ከእያንዳንዱ (በአሃድ) ምርት ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች ጋር ማባዛት

ክፍል ሶስት፤ የወጪዎች ስሌት ለባለ አንድ አይነት ምርት ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ

አይነተ-ብዙ እቃዎች ፈብራኪ ወይም አገልግሎቶች ሰጪ ከሆኑ ወደ ገፅ 13 ይሂዱ። ቸርቻሪ ወይም ጅምሳ ሻጭ ከሆኑ ወደ ገፅ 47 ይሂዱ።

ረዲ “ምቹት ወንበር” የተባለ ንግድ ባለቤት ነው። ይህ ካምፓኒ አንድ አይነት ብቻ ወንበር እያመረተ ለገበያ ያቀርባል። ረዲ ከንግዱ ትርፍ እያገኘ አለመሆኑንና የዚህ ምክንያት የራሱ የወጪዎች ስሌት ችግር እንደሆነ ስለተሰማው የንግዱን ወጪዎች ስሌት ለማሻሻል የአስተማማኝ ልብስ ሰፊዎች ባለቤቶች የሆኑት ውዴና ጉታ የንግድ ንደኞቹ በመሆናቸው ምክር እየጠየቃቸው ነው።

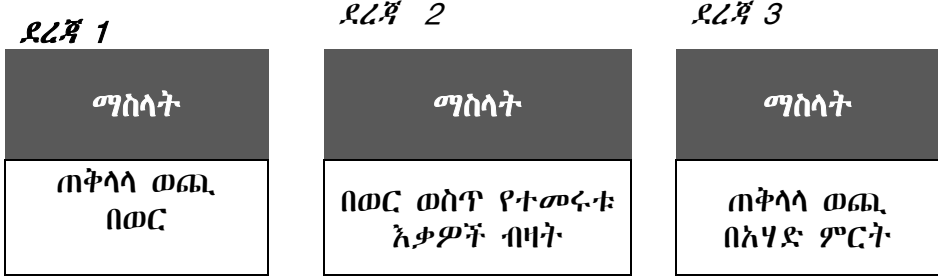

ምቶት ወንበሮች አንድ አይነት እቃ ብቻ ያመርታል። እያንዳንዱን እቃ ለመስራት የሚደረጉ ወጪዎችን በሙሉ በሚከተለው መልክ ለሶስት ይደለዳሉ፦

የቁሳቁስ ወጪዎች	+	የስራ ወጪዎች	+	መደበኛ ወጪዎች	=	ጠቅላላ ወጪዎች
------------	---	----------	---	-----------	---	-----------

ምቶች ወንበሮች አንድ ወንበር የመስሪያ ወጪዎችን በሙሉ ለማስለት የሚጠቀምበት የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በተለይ የተዘጋጀው አንድ አይነት ብቻ እቃ ለሚያመርቱ ወይም አገልግሎት ለሚሰጡ ንግዶች ነው።

1፦ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ

በሚቀጥለው ገፅ ላይ የሚታየው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ አንድ አይነት እቃ ብቻ ለሚያመርቱ ወይም አገልግሎት ለሚሰጡ ንግዶች የሚያገለግል ነው። ውዴና ጉታ ለረዳ የሚያስረዱት በዚህ ቅፅ በእያንዳንዱ ደረጃ ላይ እንዴት ማስለት እንደሚኖርበትና አስልቶም ሲያበቃ ውጤቶቹን በወንበር ምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ እንዴት እንደሚሞላ ነው። የእነሱ ገለጻ እንደሚከተለው ነው፦

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(አንድ አይነት እቃ ብቻ ለሚያመርቱ ወይም አገልግሎት ለሚሰጡ)

ምርት፦

1. ጠቅላላ ወጪ በወር

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)	
ጠቅላላ የስራ ወጪ በወር (2)	
ጠቅላላ መደበኛ ወጪ በወር (3)	
ጠቅላላ ወጪ በወር (4) = (1) + (2) + (3)	

2. በወሩ ወስጥ የተመረቱ ብዛት

በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት (5)	
-----------------------	--

3. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (6) (4)/(5)

2፦ የወጪዎች መረጃ ያግኙ

በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ የሚሞሉ መረጃዎች የሚገኙት ከንግዱ አጠቃላይ/መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ ነው። ስለዚህ ረዳ በቅፁ ላይ የሚሞላቸውን መረጃዎች የሚያገኘው ከራሱ የሂሳብ መዝገብ ነው። የምቶት ወንበር አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ በገፅ 39 ላይ ይታያል።

ስለንግድ ሂሳብ መዝገብ አደደዝ ይበልጥ ስመረዳት ንግድዎን ያሻሽሉ፤ መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ አደደዝ መማሪያ መፅሃፍን ያንብቡ።

2.1 የቁሳቁስ ወጪዎች

የምቻት ወንበር የቁሳቁስ ግብአቶች እንጨት፣ ማጣባቂያ፣ ብርጭቆ ወረቀት፣ ምስማርና ቫርኒሽ ናቸው። በንግዱ መሰረታዊ ሂሳብ መዝገብ የ“ቁሳቁስ ወጪዎች” አምድ ላይ እንደሚመለከቱት በሀምሌ ወር ንግዱ ለቁሳቁስ መግዣ ያወጣው ብር19,160 ነበር።

2.2 የስራ ወጪዎች

ረዲን ጨምሮ የምቻት ወንበር ሰራተኞች ሰባት ሲሆኑ ከእነሱ መካከል ስደስቱ ወንበር በማምረት ስራ ላይ ይሳተፋሉ። የእነሱ ደመወዝ በወር ብር38,000 የስራ ወጪ ነው።

2.3 መደበኛ ወጪዎች

ምቻት ወንበር ከቁሳቁስና ከስራ ሌሎች ወጪዎች አሉት። የንግዱ ሌሎች ወጪዎች የሚያካትተው ኪራይ፣ አሌትሪክ፣ ትራንስፖርት፣ መሳሪያዎችና ወንበር በማምረት ስራ ላይ ለማይሳተፉ ሰራተኞች ደመወዝ ይከፍላል።

የረዲ ስራ ሃላፊነት ሽያጭና ጠቅላላ አስተዳደር ስለሆነ በምርት ስራ ላይ አይሳተፍም። የእሱ ደመወዝ በወር ብር10,000 የንግዱ መደበኛ ወጪ ነው።

የምቻት ወንበር ሰስት መጋዘኛና አንድ ኮምፒዩተር ለረጅም ጊዜ የሚያገለግሉ ስለሆነ በንብረት መዝገብ በማስገባት የእቃዎቹን ወጪ ይከታተላሉ። ከዚህ በታች በሚገኘው የንግዱ ንብረት መቆጣጠሪያ መዝገብ ላይ እንደሚታየው የእቃዎቹ የእርጅና ተቀናሽ ወጪ በአመት ብር 28,800 ነው። በዚህ መሰረት በወር የእርጅና ተቀናሽ ወጪያቸው ብር 2400 ተሰልቷል (ብር28,800 ለ12 ወሮች በማካፈል)።

ምቻት ወንበር የንብረት መዝገብ

የንብረቱ ስም (1)	መለያ ቁጥር (2)	የተገባበት አመት (3)	የግዥ ዋጋ (ብር) (4)	የሚያገለግልበት ዘመን (5)	የእርጅና ተቀናሽ (ብር) (6)	የተከማቸ የእርጅና ተቀናሽ (ብር) (7)	የመዝገብ ዋጋ (ብር) (8)
ክብ መጋዘ ማሽን	101	2010	40,000	5	8000	32,000	8000
ክብ መጋዘ ማሽን	102	2010	49,000	5	9800	39,200	9800
ኮምፒዩተር	201	2012	9000	3	3000	6000	3000
ክብ መጋዘ ማሽን	104	2013	32,000	4	8000	8000	24,000
ድምር			130,000		28,800	85200	44,800

ምቶት ወንበርቶ

ቀን	ዝርዝር	የሰውቶር ቁጥር	ጥራት ገንዘብ			ባንክ			ሽያጭ	የቀሰቀሰ ወጪዎች	የሰራ ወጪዎች	መደበኛ ወጪዎች
			የገባ	የወጣ	ቀሪ	የገባ	የወጣ	ቀሪ				
1/10	የዘረ ደምር				24000							
1/10	እንጨት	112		14400	9600				14400			
1/10	ማጠባበቂያ፣ የብርጭጭ ወረቀት	116		200	9400				200			
5/10	ምስማር	120		960	8440				960			
5/10	ሽርኒሽ	114		3600	4840				3600			
5/10	ኪራይ	118					6000	34000				6000
10/10	ሽያጭ	122				16000		50000	16000			
15/10	ከባንክ ወደ ካፕ	113	20000		24840		20000	30000				
15/10	ደምወዝ	117		24000	840					19000		5000
20/10	ሽያጭ	121	40000		40840				40000			5000
25/10	ኤሌትሪክ	115		5000	35840							5000
30/10	ትራንስፖርት	119		5000	30840							
30/10	ደምወዝ	123		24000	6840			70000	40000		19000	
30/10	ሽያጭ						40000					
30/10	የአርጅና ተቀናሽ											2400
	ደምር		60000	77160		56000	26000		96000	19160	38000	28400

3:- ወጪዎች ማስላት

3.1 ደረጃ 1:- ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት

ረዲ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ “ጠቅላላ ወጪ በወር” ረድፍ 4 ላይ የሞላው እንደዚህ ነው፤

የወጪዎች ስሌት ስክንድ አይነት ብቻ አምራች

1. ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት
2. የወሩን ምርት ብዛት ማስላት
3. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ ምርት ማስላት

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(አንድ አይነት እቃ ብቻ ለሚያመርቱ ወይም አገልግሎት ለሚሰጡ)

ምርት:- ወንበር

1. ጠቅላላ ወጪ በወር

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)		ብር19,160
ጠቅላላ የስራ ወጪ በወር (2)		ብር38,000
ጠቅላላ መደበኛ ወጪ በወር (3)		ብር28,400
ጠቅላላ ወጪ በወር (4) = (1) + (2) + (3)		ብር85,560

በምርት ወጪ ስሌት ደረጃ 1 ላይ የሚያደርጉትን የጠቅላላ ወጪ በወር ስሌት ለማጠናቀቅ በእነዚህ ማስታወሻዎች ይታገዙ፡

- **ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር:-** ከአጠቃላይ (መሰረታዊ) የሂሳብ መዝገብ “የቁሳቁስ ወጪዎች” አምድን የወር ድምር ወስደው አሃዱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 1 ላይ ይጻፉ። በረዲ አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ውስጥ በቁሳቁስ ወጪዎች አምድ ከግርጌ የተጻፈውን የጥቅምት ወር ድምር ብር19,160 ውዴ ለረዲ አሳይታው ይህንን አሃዝ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 1 ላይ እንዲፀፈው ነገረችው።
- **ጠቅላላ የስራ ወጪ በወር:-** ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ “የስራ ወጪዎች” አምድ ላይ የአንድ ወር ድምር ወስደው አሃዱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 2 ላይ ይጻፉ። በተመሳሳይ መንገድ ረዲ የጥቅምት ወር ጠቅላላ የስራ ወጪዎች ድምር ብር38,000 ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ወስዶ አሃዱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 2 ላይ ጻፈው።
- **ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች በወር:-** ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ “የመደበኛ ወጪዎች” አምድ ላይ የአንድ ወር ድምር ወስደው አሃዱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 3 ላይ ይጻፉ። አሁን ደግሞ ረዲ የንግዱን የጥቅምት ወር ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች ድምር ብር28,400 ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ወስዶ አሃዱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 3 ላይ ጻፈው።

- **ጠቅላላ ወጪ በወር፦** ጠቅላላ ወጪ የቁሳቁስ ወጪዎች፣ የስራ ወጪዎችና የመደበኛ ወጪዎች ድምር ነው። ለአንድ ወር ጠቅላላ ወጪ ለማስላት የእዛን ወር ወጪዎች በሙሉ መደመር ነው። ረዲ የንግዱን የጥቅምት ወር ጠቅላላ ወጪ ለማስላት በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ከረድፍ 1 እስከ 3 ያሉትን አሃዞች ደምሮ ውጤቱን ብር85,560 በዚህ ቅፅ ረድፍ 4 ላይ ባፈው።

3.2 ደረጃ 2: የወሩን የምርት ብዛት ማስላት

በወሩ ውስጥ የተመረተውን ምርት በሙሉ የሚሸጡ ከሆነ በወሩ ውስጥ የተመረተውን ብዛት በትክክል ለማወቅ ከሽያጭ መረጃዎች ጋር ያገናዝቡ። ያለቀላቸውን ምርቶች አምርተው የሚያከማቹ ከሆነ የክምችት ካርድዎን ይመርምሩና በወሩ መጨረሻ ላይ በነበረው የክምችት ብዛትና በወሩ መጀመሪያ ላይ ከነበረው የክምችት ብዛት ጋር ያለውን ልዩነት ያግኙ።

የወጪዎች ስሌት ስድስድ አይነት ብቻ ስምራች፦

1. ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት
2. የወሩን ምርት ብዛት ማስላት
3. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ ምርት ማስላት

$$\text{በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት} = \text{በወሩ ውስጥ የተሸጠ ምርት ብዛት} + \text{በወሩ መጨረሻ ላይ የነበረ የክምችት ብዛት} - \text{በወሩ መጀመሪያ ላይ የነበረ የክምችት ብዛት}$$

➔ ስለ ክምችት ካርድ በተጨማሪ ሰማወቅ ንግድዎን ያሻሽሉ ግዥና የክምችት ቁጥጥር መማሪያ መፅሃፍን ያንብቡ።

ምችት ወንበሮች በጥቅምት ወር የተመረተውን በሙሉ እያንዳንዱን በብር800 ሸጧል። በጥቅምት ወር ንግዱ ያመረተውን ወንበር ብዛት ያሰላው የጥቅምትን ወር ሽያጭ ብር96,000 ለእያንዳንዱ ወንበር መሸጫ ዋጋ በማካፈል ነው።

$$\text{በወሩ ውስጥ የተመረተ ወንበር ብዛት} = \frac{\text{ብር}96000}{\text{ብር}800} = 120$$

ረዲ የስሌቱን ውጤት በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 5 ላይ ባፈው።

3.3 ደረጃ 3: ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ እቃ (በአሃድ) ማስላት፡-

አሁን ረዲ የአንዱን ጠቅላላ ወጪዎች ለማስላት ደረጃ አንድን እና ደረጃ ሁለትን ያጠናቀቀ ስለሆነ የእያንዳንዱን ወንበር ጠቅላላ ወጪዎች ለማስላት የሚያስፈልጉትን መረጃዎች በሙሉ አግኝቷል።

ለእያንዳንዱ እቃ (በአሃድ) ጠቅላላ ወጪ ለማስላት የወሩን ጠቅላላ ወጪ በወሩ ውስጥ ለተሰራው እቃ ብዛት ያካፍሉ።

ረዲ የጥቅምትን ወር ጠቅላላ ወጪ (ረድፍ 4) በእሱ ንግድ ውስጥ በዚህ ወር ለሰራቸው ወንበሮች ብዛት አካፈለ (ረድፍ 5)።

የወጪዎች ስሌት ሰነድ አይነት ብቻ ስምራቶች

1. ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት
2. የወሩን ምርት ብዛት ማስላት
- ➔ 3. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ ምርት ማስላት

$$\text{ጠቅላላ ወጪ በአሃድ ምርት} = \frac{713,560}{120} = 713$$

ታያለህ ረዲ! አሁን የአንዱን ወንበር ጠቅላላ ወጪዎች ለማስላት የሚያስፈልጉትን መረጃዎች በሙሉ አግኝተሃል።

ረዲ አሁን አንድ ወንበር ለመስራት የሚያስፈልገውን ጠቅላላ ወጪ አውቋል። በገፅ 43 ላይ የምቶት ወንበሮችን የተጠናቀቀ/ተሞልቶ የተዘጋጀውን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይመልከቱ። ንግዱ አንድ አይነት ብቻ እቃ የሚያመርት እንደመሆኑ መጠን የተሰላው የአንድ ወንበር ጠቅላላ ወጪ በሁሉም የንግዱ ምርቶች ላይ ይሰራል። ምናልባት በማንኛውም የወጪ አይነት ላይ ለውጥ ከተከሰተ፣ ለምሳሌ፣ የጥሬ እቃዎች

ወይም የስራ ወጪዎች ከተለወጡ ረዲ ለእያንዳንዱ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች ሶስቱን ደረጃዎች ተከትሎ አዲስ የወጪ ስሌት ማድረግ ይኖርበታል።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(አንድ አይነት እቃ ብቻ ለሚያመርቱ ወይም አገልግሎት ለሚሰጡ)

ምርት:

1. ጠቅላላ ወጪ በወር

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)	ብር19160
ጠቅላላ የስራ ወጪ በወር (2)	ብር38000
ጠቅላላ መደበኛ ወጪ በወር (3)	ብር28400
ጠቅላላ ወጪ በወር (4) = (1) + (2) + (3)	ብር85560

2. በወሩ ውስጥ የተመረቱ ብዛት

በወሩ ውስጥ የተመረተ ብዛት (5)	120
-----------------------	-----

3. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (6) $(4)/(5) =$

ብር 713.00

“ የአንድ እቃ ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪ ደንበኞችን የሚያስከፍሉት ዋጋ አይደለም። ጠቅላላ ወጪውን ማወቅ የመሸጫ ዋጋ ለመተመን መነሻ ነው። ስለ መሸጫ ዋጋ ትመና ይበልጥ ለማወቅ ንግድዎን ያሻሽሉ ግብይት መማሪያ መፅሃፍን በተጨማሪ ያንብቡ።”

ማጠቃለያ

አንድ አይነት ብቻ እቃ አምራቾች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ለእያንዳንዱ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች ለመተመን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ፤ ስሌታቸውንም የሚያከናውኑት ሶስት ደረጃዎችን በመከተል ነው፡

ደረጃ 1፡ ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት፤

- የወሩን ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪ ከአጠቃላይ/መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ ያግኙ፤
- የወሩን ጠቅላላ የስራ ወጪ ከአጠቃላይ/መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ ያግኙ፤
- የወሩን ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች ከአጠቃላይ/መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ ያግኙ፤
- አሃዞቹን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 1፣ 2 እና 3 ላይ ይጻፉ፤
- በረድፍ 1፣ 2 እና 3 ላይ የፃፏቸውን አሃዞች ደምጸው ውጤቱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በረድፍ 4 ላይ ይጻፉ።

ደረጃ 2፡ የወሩን ምርት ብዛት ያስሉ

- ከአጠቃላይ /መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ ያገኙት የክምችት ቁጥጥር ካርድ መረጃዎች በማግኘት በወር ውስጥ ንግድዎ ያመረተውን ያስሉ፤
- ውጤቱን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 5 ላይ ይጻፉ።

ደረጃ 3፡ ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ/በአሃድ ምርት ያስሉ፤

- የወሩን ጠቅላላ ወጪ በወሩ ውስጥ ለተመረተው ምርት ብዛት ያካፍሉ፤
- የስሌቱን ውጤት በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ረድፍ 6 ላይ ይጻፉ፤

የእቃውን ወይም አገልግሎቱን ጠቅላላ ወጪዎች ማስላት ደንበኞችዎን ምን ያህል ዋጋ እንደሚያስከፍሉ ለመወሰን የመጀመሪያ ተግባርዎ መሆን አለበት።

አሁን የመማሪያ መፅሃፉን ክፍል ሶስት አጠናቀዋል። ምን ያህል እንደተረዱ ለማወቅ ከዚህ በታች ያሉትን መልመጃዎች ይስሩ። ታዲያ መልሶችዎን በገፅ 73 ላይ ካሉት መልሶች ጋር የሚያስተያየዱት አስቀድመው መልመጃዎቹን ሰርተው ካበቁ በኋላ ነው።

የትኛው ነው ትክክል?

በእያንዳንዱ አረፍተ ነገር ውስጥ ያለውን ክፍት ቦታ በትክክል ወይም የተሻለ ሊያሟላ የሚችለውን ይምረጡ፤

1. አንድ አይነት ብቻ እቃ አምራቾች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች በወር ጠቅላላ ወጪ ለማስላት የሚጠቅማቸው...

- ሀ. በወሩ ውስጥ ከንግዱ የሚወጣውን ገንዘብ በመዝገብ መያዝ ነው።
- ለ. በወሩ ውስጥ ከንግዱ የወጣ ገንዘብ ቢኖርም ባይኖርም በዚያ ወር ውስጥ የተደረጉትን የንግዱን ወጪዎች በሙሉ መዝግቦ መያዝ ነው።
- ሐ. በወር ውስጥ ወደ ንግዱ የሚገባውን ገንዘብና ከንግዱ የሚወጣውን ገንዘብ መመዝገብ ነው።

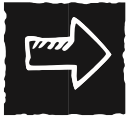
2. አንድ አይነት ብቻ እቃ አምራቾች ወይም አገልግሎት ሰጪ ለእያንዳንዱን እቃ ወይም አገልግሎት ጠቅላላ ወጪ የሚያሰላው...

- ሀ. በወር ከንግዱ የወጣውን ገንዘብ በሙሉ ንግዱ በወሩ ውስጥ ለሰራቸው እቃዎች ወይም ለሰጣቸው አገልግሎቶች ብዛት በማካፈል፤
- ለ. በወር ጠቅላላ የቁሳቁስና ጠቅላላ የስራ ወጪዎችን ንግዱ በወሩ ውስጥ ለሰራቸው እቃዎች ወይም ለሰጣቸው አገልግሎቶች ብዛት በማካፈል፤
- ሐ. በወር ጠቅላላ ወጪ፤ የእርጅና ተቀናሽን ጨምሮ በወሩ ውስጥ ለተሰራው ምርት ብዛት በማካፈል ነው።

3. አንድ አይነት ብቻ እቃ አምራቾች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች የወጪዎች ስሌት ሲያደርጉ ለእነሱ የማያስፈልገው የትኛው የወጪ ስሌት ደረጃ ነው?

- ሀ. ለእያንዳንዱ ምርት መደበኛ ወጪ ማስላት
- ለ. በወር የተመረተውን ብዛት ማስላት
- ሐ. ጠቅላላ ወጪ በወር ማስላት

ክፍል አራት፤ የወጪዎች ስሌት ለችርቻሮ ወይም ለጅምላ ንግድ

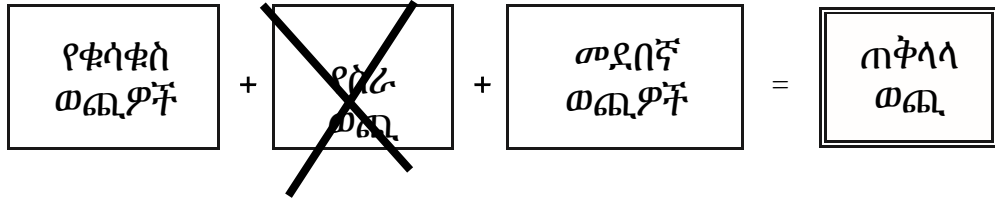

አይነተ-ብዙ እቃዎች ፈብራኪ ወይም አገልግሎቶች ሰጪ ከሆኑ ወደ ክፍል ሁለት ገፅ 13 ይሂዱ። አንድ አይነት ብቻ እቃ ፈብራኪ ወይም አገልግሎት ሰጪ ከሆኑ ወደ ክፍል ሶስት ገፅ 35 ይሂዱ።

የቱሎ መፅሃፍት መደብር ሽያጭ ሞቅ እያለ ነው። ይህም ሆኖ ንግዱ ግን የሚያመረቃ ትርፍ ኖሮት አያውቅም። ቱቱ በነገሩ ስለተጨነቀች ሞላን ምክር እየጠየቀች ነው። ሞላ የሞላ ጠቅላላ ሸቀጣ ሸቀጥ መደብር ባለቤት ነው።

የችርቻሮና ጅምላ ንግድ ወጪዎች ተመሳሳይነት ያለው በመሆኑ አንድ አይነት የወጪ ስሌት ዘዴ ይከተላሉ። የችርቻሮና ጅምላ ንግድ ወጪዎች በአምራቾችና አገልግሎት ሰጪዎች ወስጥ ከሚገኙት ወጪዎች በአብዛኛው የተለዩ ናቸው።

ቸርቻሪዎችና ጅምላ ሻጮች በዋናነት የሚያስሉት የቁሳቁስና መደበኛ ወጪዎቻቸውን ነው። እነዚህ ነጋዴዎች እቃዎችን የሚገዙት መልሰው ለመሸጥ እንጂ ለማምረት አይደለም። ቸርቻሪዎችና ጅምላ ሻጮች መልሰው ለመሸጥ የገዟቸው እቃዎች የቁሳቁስ ወጪዎች አንዲሁም አነሱ በሌሎች ንግዶች የተሰሩ እቃዎችን ገዘተው ይሸጣሉ እንጂ የሚያመርቱ ሰራተኞች ሊኖራቸው አይችልም። በመሆኑም ቸርቻሪና ጅምላ ነጋዴዎች የሚከፍሉት ደምወዝና ምንዳ በሙሉ የሚያዙት በመደበኛ ወጪ ነው። ሌሎች መደበኛ ወጪዎቻቸው ደግሞ እንደ ኪራይ፣ ኤሌትሪክ፣ ስልክ፣ መድን፣ ወዘተ. ናቸው።

“ ለቸርቻሪዎችና ጅምላ ነጋዴዎች ወጪዎቻቸው በሙሉ መሆን የሚችሉት የቁሳቁስ ወጪዎች ወይም/አልም መደበኛ ወጪዎች ነው። ”

ቱቱ ለእያንዳንዱ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች ማስለት የምትችሉው ሰስት ደረጃዎችን በመከተል ነው። በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ደግሞ ጠቅላላ ለምርቶቼ በሙሉ የማወጣውን ወጪ እፅፋለሁ።

- የወጪዎች ስሌት ለቸርቻሪ ወይም ጅምላ ንግድ**
1. ደረጃ 1፣ የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስለት
  2. ደረጃ 2፣ መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስለት
  3. ደረጃ 3፣ ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማወቅ

ሞላ ለቱቱ በእያንዳንዱ ደረጃ ላይ እንዴት ማስላት እንደሚቻል እያሳየት ነው። አንድ ቸርቻሪ የወጪ ስሌት ለማክናወን ማወቅ የሚገባትን/የሚያስፈልጓትን ነገሮች በሙሉ ለቱቱ ለማስረዳት የተጠቀመው በራሱ ንግድ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ እየሞላ በማሳየት ነው።

ሞላ ለወጪ ስሌት የሚያስፈልጉት መረጃዎች የአቅራቢዎች ኢንቮይሶችና የራሱ ንግድ አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ነው። በአቅራቢዎች ኢንቮይሶች እንዴት እንደምትጠቀም የሚያስረዳት በደረጃ 1 ገላጻው ሲሆን በአጠቃላይ/መሰረታዊ የሂሳብ መዝገብ እንዴት እንደምትጠቀም የሚያስረዳት በደረጃ 2 የወጪ ስሌት ገላጻው ነው። ለቸርቻሮ ወይም ለጅምላ ንግድ የሚሆን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይህንን ይመስላል፤

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለቸርቻሮና ለጅምላ ነጋዴዎች)

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (%)

$$\text{የመደበኛ ወጪ ክፍያ (\%)} = \frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \text{_____} \times 100\% = \text{_____ \%}$$

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (3)

	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ/በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	ጠቅላላ ወጪዎች በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ

ደረጃ 1

ማስላት

የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት

ደረጃ 2

ማስላት

መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት

ደረጃ 3

ማስላት

ጠቅላላ ወጪ

1:- ደረጃ 1: የቁሳቁስ ወጪዎች በአሃድ ማስላት

የቸርቻሮ ወይም ጅምላ ነጋዴዎች የቁሳቁስ ወጪዎች መልሰው የሚሸጧቸውን እቃዎች የሚገዙበት ወጪ ነው። ሞላ ለቱቱ በመደብሩ ውስጥ ለሚገኙ የተለያዩ ምርቶች ለእያንዳንዱ የቁሳቁስ ወጪ እንዴት እንደሚሰላ የሚያስረዳት የዱቄት ወተት ምርትን በምሳሌነት ተጠቅሞ ነው።

የወጪዎች ስሌት ለቸርቻሮ ወይም ጅምላ ንግድ

1. ደረጃ 1፣ የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስላት
2. ደረጃ 2፣ መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስላት
3. ደረጃ 3፣ ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማወቅ

ሞላ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ የምርቱን ስም ከመዘገብ በኋላ በአምድ አንድ ላይ ደግሞ ለአንዱ እቃ ያወጣውን ወጪ ጻፉ፤

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለችርቻሮና ጅምላ ነጋዴዎች)

♦ የመደበኛ ወጪ ክፍያ (%)

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (%) = $\frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \text{—————} \times 100\% = \text{[ ] \%}$

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (3)

	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በአሃድ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	ጠቅላላ ወጪዎች በአሃድ ምርት
ወተት ባለ500 ግራም	ብር 60.00		

2:- ደረጃ 2፤ መደበኛ ወጪዎች በእያንዳንዱ ምርት/በአሃድ ማሰላት

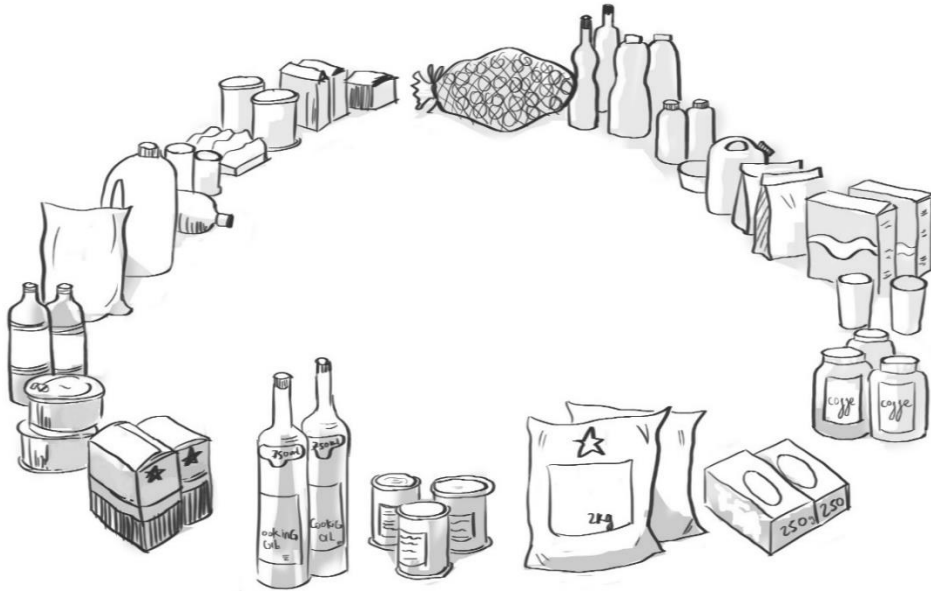

ለችርቻሮ ወይም ጅምላ ነጋዴዎች መደበኛ ወጪዎች የሚባሉት ከቁሳቁስ ወጪዎች በስተቀር የሰራተኛ ደመወዝና ጥቅማ ጥቅሞችን ጨምሮ ንግዱን የማንቀሳቀሻ ወጪዎች ናቸው። ይህም ማለት ንግዱ መልሶ ለመሸጥ እቃዎች ከሚገዛበት ወጪ አካል ያልሆነ ማንኛውም ክፍያ መመዘገብ ያለበት እንደ መደበኛ ወጪ ነው። ስለ መደበኛ ወጪዎች ከገፅ 6-9 በተጨማሪ ያንብቡ።

ሞላ የራሱን አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ማለትም ከምላ ጠቅላላ ሸቀጣ ሸቀጥ አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ላይ የንግዱ መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ወር በአማካይ ብር40,000 እንደሚጠጋ አውቋል። ንግዱ የሚሸጠው እያንዳንዱ ምርት ጠቅላላ መደበኛ ወጪውን የግድ መጋራት ስለሚኖርበት ለእያንዳንዱ ተከፋፈሎ መጠኑ በእያንዳንዱ እቃ ወጪ ላይ ይደመራል።

መደበኛ
ወጪዎች
ብር. 40,000

የእኔን አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ተመልከት! ከቆሳቆሶ ወጪ በተጨማሪ ሌሎች ብዙ ወጪዎች አሉብን። የቤት ኪራይ፣ ደመወዝ፣ አሌትሪክና ትራንስፖርት። እነዚህ መደብሩን ለማንቀሳቀስ የማይቀሩ መደበኛ ወጪዎች ናቸው።

አዎን እኔም እኮ እነዚህን እከፍላለሁ።

ታዲያ በላሜ ቦራ
የዱጭት ወተት ጠቅላላ
ወጪ ውስጥ መደበኛ
ወጪዎችን
የምታስገባው እንዴት
አድርገህ ነው?

ለንግዴ መደበኛ
ወጪ ክፍያ
አሰላለሁ።

የመደበኛ ወጪ ክፍያ
ምንድን ነው?

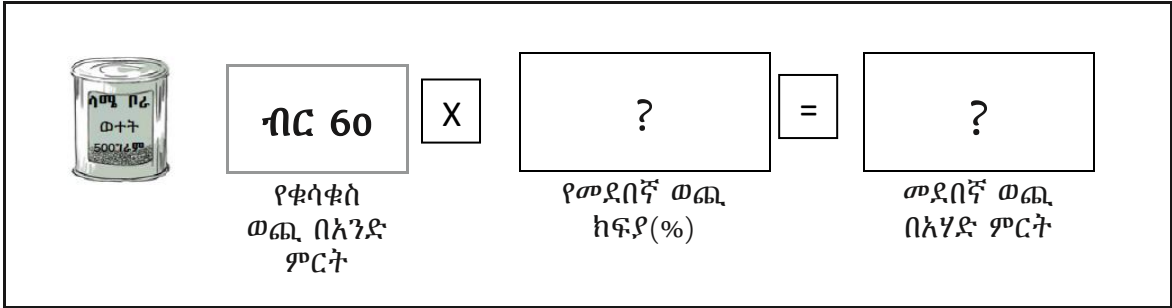
በእያንዳንዱ የምትሸጩት እቃ ወጪ ላይ
የምትደምረው የመቶኛ ድርሻ ነው። ይህ
ክፍያ የሚያስፈልግሽ የምትሸጩት
እቃዎቹ በሙሉ የንግዱን ማንቀሳቀሻ
ማለትም መደበኛ ወጪዎችን ተጋርተው
መሸፈን ስላለባቸው ነው።

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ለንግድ እንዴት እንደማሰላ ለሳይሸ፤

ሞላ ለአንድ ጣሳ ባለ 500 ግራም የዱቄት ወተት የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ እያሰላ ለቱቱ ማሳየት ፈልጓል። ይህንን ለማድረግ ግን አስቀድሞ ማስላት ያለበት ጠቅላላ የንግዱን መደበኛ ወጪዎች መቶኛ ክፍያ ነው። ይህ ሲሆን በአንድ ጣሳ የዱቄት ወተት የቁሳቁስ ወጪ ላይ መደበኛ ወጪዎችን ለመሸፈን የሚደመረውን የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ በቀላሉ ማስላት ይችላል።

ሞላ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ የሚያሰላው በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በግራ በኩል ከጫፍ አካባቢ ነው።

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያና በእያንዳንዱ እቃ ማለትም በአሃድ ምርት መደበኛ ወጪ ለማስላት እነዚህን ደረጃዎች ይከተሉ፤

1. ጠቅላላ በወር የቁሳቁስ ወጪዎች ማስላት (ለመሸጥ የተገዙ እቃዎች ወጪ)
2. ጠቅላላ በወር መደበኛ ወጪዎች ማስላት፤
3. የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (ሽፋን) ማስላት፤
4. በእያንዳንዱ እቃ (በአሃድ ምርት) መደበኛ ወጪ ማስላት፤

የምርት ወጪ ስሌት ቅጽ
(ለቸርቻሮና ጅምላ ንግድ)

♦ የመደበኛ ወጪ ክፍያ (%)

$$\text{የመደበኛ ወጪ ክፍያ (\%)} = \frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \text{_____} \times 100\% = \text{_____} \%$$

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (3)

	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በአሃድ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	በአሃድ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች

2.1 ጠቅላላ በወር የቁሳቁስ ወጪዎች ማስሳት፤

የመጀመሪያው ስሌትዎ መሆን ያለበት ንግድዎ መልሶ ለመሸጥ ለሚገዛቸው እቃዎች በወር የሚያወጣውን ወጪ ነው።

የሞላ መደበኛ እቃ አቅራቢዎች ብዙ ናቸው፤

- እንደዳቦ አይነት ምርቶች በሳምንት ብዙ ጊዜ፤
- ደረቅ ምግቦች፣ ጨውና ማርገሪን የመሳሰሉ በሳምንት አንድ ጊዜ፤
- አልባሳትና የመሳሰሉ በወር አንድ ጊዜ፤

እነዚህ የንግድ ክንዎኔዎች በሙሉ በአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ላይ ይመዘገባሉ። በገፅ 55 የሞላ ጠቅላላ ሸቀጣ ሸቀጥ መደብር የጥቅምት ወር አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ በከፊል ይታያል።

ሞላ ጠቅላላ የሸቀጥ ሸቀጥ መደብር

አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ

ቀን	ዝርዝር	የሻውቸር ቁጥር	ጥሬ ገንዘብ			ባንክ			ገቢ	የቆላቆስ ወጪዎች	መደብኛ ወጪዎች
			የገቢ	የወጣ	ቀሪ	የገቢ	የወጣ	ቀሪ			
	የዘረ ድምር				30,000						
1/10	ዳቦ	312		2000	28,000				2000		
1/10	ሰዲር፣ ጨው፣ በርበሬና ምግብ ዘይት	313		8000	20,000				8000		
1/10	ሻይ፣ ቡና፣ ወተት፣ ከረጫላ	314		12000	8000				12000		
1/10	ሻያጭ	315	180000		17000			9000			
2/10	ለጭ በራ ወተትና ደረቅ ምግቦች	316					20,000	140,000	20000		
2/10	ሻያጭ	317	128000		23,400			6400			
30/10	ደምወዝ፣ የሱቅ ረዳት	389		2000	24,000					2000	
30/10	ደምወዝ፣ ለባለቤት	399		10000	14000					1000	
30/10	ሻያጭ	400		10400	24,400			10400			
30/10	አሌትሪክ	401		2000	22,400					2000	
30/10	ትራንስፖርት	402		3600	18840					3600	
30/10	ዳቦ	403		1600	17200				1600		
30/10	ጥሬ ገንዘብ ከባንክ ወደከዘና	404		14000	31,200		14000	186,000			
30/10	የእርጅና ተቀናሻ									600	
	ድምር		15,760	314,000		172,000	146,000	239,600	200,000	40000	

ሞላ የጥቅምትን ወር የቁሳቁስ ወጪዎች ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ላይ ወስዶ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ጫፍ ላይ ብር200,000 መዘገቡ።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለቸርቻሮና ወይም ጅምላ ንግድ)

- የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (%)

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪዎች በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)}} = \frac{\quad}{\text{ብር200,000}} \times 100\% = \boxed{\quad} \%$$

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (3)

2.2 መደበኛ ወጪ በወር ማስሳት

የቸርቻሮዎችና ጅምላ ነጋዴዎች ከቁሳቁስ ወጪዎች በስተቀር ማንኛውም ወጪ በመደበኛ ወጪዎች ውስጥ የሚጠቃለል መሆኑን ያስታውሱ። የንግድዎን ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች በወር መረጃ የሚያገኙት ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብም ነው። የእርጅና ተቀናሽ ወጪ በወሩ ውስጥ የማይከፈል ቢሆንም እንኳን በመደበኛ ወጪዎችም ላይ መደመር እንደሚኖርብዎ አይዘንጉ።

ሞላ ጠቅላላ የሸቀጣሽቀጥ መደብር ሁለት የአቃ ማድረሻ ሞተር ብስክሌቶችና በውድ ዋጋ የተገዙ የአቃ መደርደሪያዎች አሉት። እነዚህ አቃዎች ለረጅም አመታት የሚያገለግሉ ስለሆነ የመሳሪያዎቹን ወጪ ለመከታተል የሚረዳ የንብረት መዝገብ አላቸው። ከዚህ በታች የሚታየው የሞላ ጠቅላላ የሸቀጣሽቀጥ መደብር የንብረት መዝገብ ነው። በንብረት መዝገባቸው ላይ እንደሚታየው የሁሉንም አቃዎች የእርጅና ተቀናሽ በአመት ብር 7,200 ነው። ስለዚህ የንግዱ የእርጅና ተቀናሽ በወር ብር 600 ነው (ብር 7,200 ለ12 ወሮች ይካፈላል)።

ሞላ ጠቅላላ የሸቀጣሽቀጥ መደብር

የንብረት መዝገብ

የንብረቱ ስም (1)	መለያ ቁጥር (2)	የተገዛበት አመት (3)	የግዥ ዋጋ (-ብር) (4)	የሚያገለግልበት ዘመን (5)	የእርጅና ተቀናሽ (-ብር) (6)	የተከማቸ የእርጅና ተቀናሽ (-ብር) (7)	የመዝገብ ዋጋው (-ብር) (8)
መደርደሪያዎች	001	2012	16000	10	1600	3200	12800
የአቃ ማድረሻ ሞተር ብስክሌት	002	2013	14000	5	2800	2800	11200
የአቃ ማድረሻ ሞተር ብስክሌት	003	2013	14000	5	2800	2800	11200
ጅምር			2,200		7200	8800	35,200

ሞላ ከንግዱ ለተለያዩ ጉዳይ የሚወጣውን ገንዘብ በሙሉ በአጠቃላይ የሂሳብ መዝገቡ ላይ ይመዘግባል። አመዘጋገቡ ደግሞ ለመሸጥ ከሚገዛቸው ሸቀጣሾቻቸው ወጪ በስተቀር የተቀሩትን ወጪዎች በሙሉ የሚመዘግበው በመደበኛ ወጪዎቹ ውስጥ ነው። በገፅ 56 ላይ የሚገኘውን የሞላ ጠቅላላ የሸቀጣ ሸቀጥ መደብር አጠቃላይ የሂሳብ መዝገብ ስንመለከት የኤሌትሪክ፣ የትራንስፖርትና የደመወዝ ወጪዎች የተያዙት በመደበኛ ወጪዎች ውስጥ ስለሆነ የተመዘገቡትም በዚህ አምድ ላይ ነው።

ሞላ ከጥቅምት ወር አጠቃላይ የሂሳብ መዝገቡ ላይ እንደተመለከተው የወሩ ጠቅላላ መደበኛ ወጪ ብር 40,000 ነው። ይህንን አሃዝ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ጫፍ ላይ መዘገበው።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለችርቻሮና ወይም ጅምላ ንግድ)

- የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (%)

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪዎች በወር (2)}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)}} = \frac{\text{ብር } 40,000}{\text{ብር } 200,000} \times 100\% = \boxed{}$$

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (3)

2.3 የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ማስላት

እንደምታይው የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ስንት እንደሆነ ለማወቅ የሚያስፈልጉንን መረጃዎች በሙሉ አግኝተናል።

እስኪ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅን ከጨፍ ላይ ተመልከቺ! ምን እንደምታደርጉ ራሱ ይመራሻል።

የመደበኛ ወጪዎችን ክፍያ ለማስላት ጠቅላላ የወሩን መደበኛ መደበኛ ወጪዎች ለወሩ ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች አካፍለው በመቶ ያባዙት። የሞላ ስሌት ይህንን ይመስላል።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለችርቻሮና ወይም ጅምላ ንግድ)

- የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (%)

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪዎች በወር (2)}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር (1)}} = \frac{\text{ብር}60,000}{\text{ብር}200,000} \times 100\% = \boxed{20\%}$$

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ (3)

ሞላ ጠቅላላ የንግድ መደበኛ ወጪ ክፍያ 20 በመቶ (%) እንደሆነ አስልቷል። የሚቀጥለው የሞላ ተግባር ይህንን የ20% የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ በእያንዳንዱ ላሜ ቦራ ባለ500 ግራም የዱቄት ወተት የቁሳቁስ ወጪ ላይ መደመር አለበት።

ብር 60

X

20%

=

?

የቁሳቁስ ወጪ
በአሃድ ምርት

የመደበኛ ወጪ
ክፍያ(%)

መደበኛ ወጪ
በአሃድ/በአንድ ምርት

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች ወይም ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች ላይ ለውጥ በሚኖርበት ጊዜ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ላይ ለውጥ ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን ለማወቅ እንደገና ተመልሰው ያስሉ።

ተግባር 9

የችርቻሮና ጅምላ ነጋዴዎች ሁሉ የቁሳቁስና መደበኛ ወጪዎቻቸው የተለያየ እንደመሆኑ መጠን የመደበኛ ወጪዎች ክፍያቸውም ይለያያል። አሁን ደግሞ የራስዎን ንግድ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ አስልተው ይወቁ። የሞላን ዘዴ ይጠቀሙ።

.....

.....

.....

2.4 መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት (በአሃድ) ማስሳት፤

መደበኛ ወጪዎችን መሸፈን እንዲችሉ በሁሉም በሚሸጧቸው እቃዎች የቁሳቁስ ወጪዎች ላይ ምን ያህል መቶኛ መደመር እንደሚኖርብዎ የሚነግርዎ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ነው። እስከ አሁን በተከታተሉት መሰረት አሁን በእያንዳንዱ እቃ ላይ መደመር የሚኖርበትን የመደበኛ ወጪዎች መጠን ማስሳት ይኖርብዎታል።

የሞላ ሸቀጣ ሸቀጥ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ 20 በመቶ ስለሆነ ሞላ በሙሉ በሚሸጧቸው እቃዎች የቁሳቁስ ወጪዎች ላይ መደመር አለበት። በእያንዳንዱ ባለ500 ግራም ላሜ ቦራ ወተት የቁሳቁስ ወጪ ላይ የሚደመረውን ያሰላው እንደዚህ ነው፤

ብር 60
 የቁሳቁስ ወጪ
 በአሃድ ምርት

×

20%
 የመደበኛ ወጪ
 ክፍያ (%)

=

ብር 12.00
 መደበኛ ወጪ
 በአሃድ/በአንድ ምርት

የእያንዳንዱ ጣሳ የዱቄት ወተት መደበኛ ወጪ ብር 12 ስለሆነ ሞላ ጠቅላላ የንግዱን መደበኛ ወጪ ለመሸፈን ይህንን መጠን በእያንዳንዱ የዱቄት ወተት ላይ መደመር አለበት።

ሞላ በእያንዳንዱ ባለ 500 ግራም የዱቄት ወተት ላይ የሚጨመረውን መጠን የፃፈው በምርት ወጪ ስሌት አምድ ሁለት ላይ ነው። መደብሩ ለሚሸጧቸው ሌሎች እቃዎች በሙሉ ጠቅላላ ወጪዎቻቸውን ለማወቅና የመሸጫ ዋጋዎች ለመተመን በዚሁ (በአንድ አይነት በሆነ) የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ይጠቀማል።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ (ለተርቻሮና ጅምላ ንግድ)			
የመደበኛ ወጪ ክፍያ		$\frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \frac{\text{ብር } 40,000}{\text{ብር } 200,000} \times 100\% = \boxed{20\%}$	
		የመደበኛ ወጪ ክፍያ (3)	
ደረቅ ምግቦችና ግርሰሪ	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በአሃድ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	በአሃድ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች
ላሜ ቦራ የዱቄት ወተት ባለ 500 ግራም	ብር60	ብር60x20%=ብር12.00	
ከራት ስንዴ ደቄት ባለ 2 ከሎ ግራም	ብር40	ብር40x20%=ብር8.00	

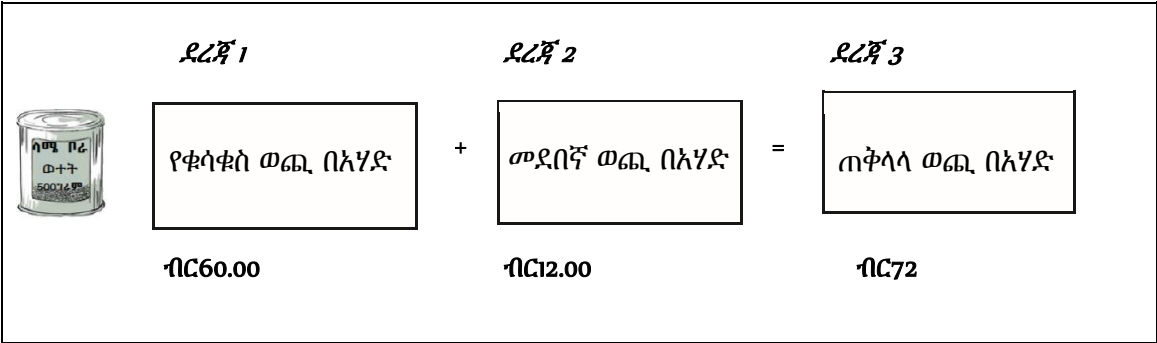
ደረጃ 3:- ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪዎች ማግኘት

ሞላ አሁን የእያንዳንዱን ባለ500 ግራም ላሜ ቦራ የዱቄት ወተት ጠቅላላ ወጪዎች ለማስላት የሚያስፈልጉ መረጃዎች በሙሉ አግኝቷል።

የወጪዎች ስሌት ለችርቻሮ ወይም ለጅምላ ንግድ

1. ደረጃ 1፣ የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስላት
2. ደረጃ 2፣ መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማስላት
3. ደረጃ 3፣ ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት ማወቅ

ሞላ ለቱቱ ቀጥሎ የሚያሳያት ለባለ500 ግራም ላሜ ቦራ የዱቄት ወተትና ሌሎች እቃዎች የእያንዳንዳቸውን ጠቅላላ ወጪ እንዴት እንደሚያሰላ ነው።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለችርቻሮና ጅምላ ንግድ)

◆ የመደበኛ ወጪ ክፍያ (%)

$$\text{የመደበኛ ወጪ ክፍያ (\%)} = \frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \frac{\text{ብር } 40,000}{\text{ብር } 200,000} \times 100\% = \boxed{20\%}$$

የመደበኛ ወጪ ክፍያ (3)

ደረቅ ምግቦችና ግሮሰሪ	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በአሃድ (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	በአሃድ ምርት ጠቅላላ ወጪዎች
ለጫ በራ የዱቄት ወተት ገለ 500 ግራም	ብር60	ብር60x20%=ብር12	ብር72
ኩራት ስንዴ ደቄት ገለ 2 ክሎ ግራም	ብር40	ብር40x20%=ብር8	ብር48
አረፍ የምግብ ዘይት ገለ 1 ሊትር	ብር40	ብር40x20%=ብር8	ብር48
ኮከብ ስኳር ገለ 1ኪግ	ብር20	ብር20x20%=ብር4	ብር24
ምስራቅ ጃይ ገለ 250 ግራም	ብር10	ብር10x20%=ብር2	ብር12

“ ደንበኞችዎ የሚከፍሉትን ዋጋ ለመተመን መነሻው የእቃውን ጠቅላላ ወጪዎች በአሃድ ማወቅ ነው። ማትረፍ የሚችሉት የሚተምኑት የመሸጫ ዋጋ ከእቃው ጠቅላላ ወጪዎች በላይ ሲሆን ነው። ስለመሸጫ ዋጋ አተማመን ዘዴዎች ይበልጥ ለማወቅ ንግድዎን ያሻሽሉ፤ ግብይት የመማሪያ መፅሃፍን ያንብቡ። ”

ማጠቃለያ

ንግድዎ የችርቻሮ ወይም የጅምላ ከሆነ የእያንዳንዱን እቃ ጠቅላላ ወጪዎች ለመተመን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀሙ። በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ የሚጠቀሙት ሶስት ደረጃዎችን በመከተል ነው፡

- ደረጃ 1፤ የእያንዳንዱን እቃ (በአሃድ ምርት) የቁሳቁስ ወጪዎች ይወቁ፤
- ደረጃ 2፤ የእያንዳንዱን እቃ (በአሃድ ምርት) መደበኛ ወጪዎች ይወቁ፤
- ደረጃ 3፤ ሁሉንም ወጪዎች ደምረው ጠቅላላ ወጪዎች ማግኘት፤

የችርቻሮና ጅምላ ንግድ መደበኛ ወጪዎች ለሰራተኞችና ለባለቤቶች የሚከፈሉ ደምወዝ ምንጭ ልዩ ልዩ ጥቅሞች ያጠቃልላል።

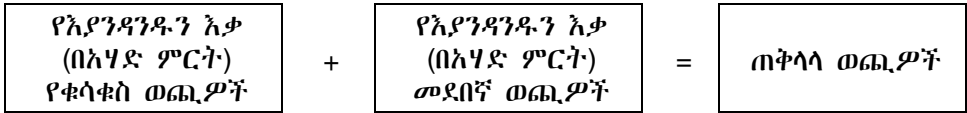
በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ የእያንዳንዱን እቃ ጠቅላላ ወጪዎች ለመተመን የሚከተሏቸው ሶስት ደረጃዎች፤

- ደረጃ 1፤ የእያንዳንዱን እቃ (በአሃድ ምርት) የቁሳቁስ ወጪዎች ማስላት፤
- ንግድዎ የሚሸጠውን የእያንዳንዱን እቃ ስም መጻፍ፤
- የእያንዳንዱ እቃ የቁሳቁስ ወጪ ማስላት (የእቃ ማስጫኛ ወጪን ይጨምራል)፤

ደረጃ 2፤ የእያንዳንዱን እቃ (በአሃድ ምርት) መደበኛ ወጪዎች ማስላት፤

- የእያንዳንዱን እቃ መደበኛ ወጪ ለማወቅ እነዚህን ደረጃዎች ይከተሉ፤
- ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር ማስላት፤ በየወሩ ንግድዎ ለመሸጥ የገዛቸውን ሽቀጦች ወጪዎች በሙሉ ይደምሩ። በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ለዚህ መጻፊያ በተዘጋጀው ቦታ ላይ ደምረው ያገኙትን ውጤት ይጻፉ፤
- ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች በወር ማስላት፤ ከአጠቃላይ የሂሳብ መዝገብዎ የመደበኛ ወጪዎችዎን መረጃዎች ያገኛሉ። የእርጅና ተቀናሽ ወጪ በወር ማስገባት እንዳይዘነጉ። በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ጫፍ ላይ ለዚህ መጻፊያ በተዘጋጀው ቦታ ላይ ጠቅላላ መደበኛ ወጪዎች በወር ይጻፉ።
- የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ በመቶኛ ማስላት፤ በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ለዚህ በተዘጋጀው ቦታ ላይ ያስሉ።
- የእያንዳንዱን እቃ (በአሃድ ምርት) መደበኛ ወጪዎች ማስላት፤ የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ ምርት (አምድ 1) ከመደበኛ ወጪዎች የመቶኛ ክፍያ ጋር ያባዙ (አምድ 2)።

ደረጃ 3፤ ሁሉንም ወጪዎች ደምሮ ጠቅላላ ወጪዎች ማግኘት፤ የእያንዳንዱን እቃ ጠቅላላ ወጪዎች ለማግኘት በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ የእቃውን የቁሳቁስ ወጪዎች በአሃድ እና የእቃውን መደበኛ ወጪዎች በአሃድ ይደምሩ (አምድ 3)።

ጠቅላላ ወጪዎች በአሃድ ማወቅ ደንበኞችዎ የሚከፍሉትን ዋጋ ለመተመን መነሻ አድርገው ይጠቀሙበት።

ግምገማ 4

አሁን የመማሪያ መፅሃፉን ክፍል አራት አጠናቀዋል። ምን ያህል እንደተረዱ ለማወቅ ከዚህ በታች ያሉትን መልመጃዎች ይስሩ። ታዲያ መልሶችዎን በገፅ 73 ላይ ካሉት መልሶች ጋር የሚያስተያየት አስቀድመው መልመጃዎቹን ሰርተው ካበቁ በኋላ ነው።

የትኛው ነው ትክክል?

በእያንዳንዱ አረፍተነገር ውስጥ ያለውን ክፍት ቦታ በትክክል ወይም የተሻለ ሊያሟላ የሚችለውን ይምረጡ።

1. በእያንዳንዱ ምርት የቁሳቁስ ወጪዎች ለቸርቻሮና ጅምላ ነጋዴዎች የሚሰላው...
  - ሀ. ለመሸጥ የተገዙ እቃዎች ወጪ
  - ለ. የእቃው አካል ለሆኑ ቁሳቁሶች የወጣ ወጪ ነው
  - ሐ. ለመሸጥ የተገዙ እቃዎች ወጪና የትራንስፖርት ወጪዎች

2. የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ማለት...
  - ሀ. ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች መደበኛ ወጪዎች ለመሸፈን በሽያጭ ላይ የሚደምሩት መጠን ነው።
  - ለ. ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች መደበኛ ወጪዎች ለመሸፈን በእያንዳንዱ እቃ የቁሳቁስ ወጪ ላይ የሚደምሩት መቶኛ ነው።
  - ሐ. ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች ለመሸጧቸው እቃዎች በሙሉ የሚያከፋፍሉት ጠቅላላ በወር መደበኛ ወጪ ነው።

3. ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች መደበኛ ወጪዎች በእያንዳንዱ ምርት ለማስላት...
  - ሀ. የእያንዳንዱን እቃ የቁሳቁስ ወጪ ለመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ያካፍላሉ
  - ለ. በቁሳቁስ ወጪ ላይ የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ይደምራሉ
  - ሐ. የቁሳቁስ ወጪን ከመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ጋር ያባላሉ

4. ለቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች መደበኛ ወጪዎች በወር ማለት...
  - ሀ. ከንግዳቸው የሚወጣ ገንዘብ በሙሉ ነው
  - ለ. መልሶ ለመሸጥ ለሚገዙ ሸቀጣ ሸቀጦች ወጪ በስተቀር ከንግዳቸው የሚወጣ ገንዘብ በሙሉ
  - ሐ. መልሰው ለመሸጥ ሸቀጦች ከሚገዙበት ወጪ በስተቀር ሌሎች የንግድ ወጪዎቻቸው በሙሉ

5. ለእያንዳንዱ እቃ (በአሃድ) ጠቅላላ ወጪ ለማስላት ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች የሚያደርጉት...
  - ሀ. የቁሳቁስ ወጪዎች፣ የስራ ወጪዎችንና መደበኛ ወጪዎችን በአንድነት ይደምራሉ
  - ለ. ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎችንና መደበኛ ወጪዎችን ይደምራሉ
  - ሐ. የቁሳቁስ ወጪ በእያንዳንዱ እቃ/በአሃድ እና መደበኛ ወጪ በእያንዳንዱ እቃ/በአሃድ ይደምራሉ።

ከዚህ የመማሪያ መፅሀፍ ምን ተማሩ?

አሁን ይህንን የመማሪያ መፅሀፍ በሚገባ ተምረዋል። በመቀጠል ደግሞ እነዚህን ተግባራዊ መልመጃዎች ይሞክሩ። መልመጃዎቹ የተማሪቸውን ቁምነገሮች ለማስታወስና የንግድዎን ወጪዎች ስሌት እንዲያሻሽሉበት ያነሳሱዎታል።

መልመጃዎቹ የሚረዱት፤

- ጥቅማቸው፤ የወሰዱት ትምህርት ተጨባጭ ችግሮችን ለመፍታት (መርዳት ይችላሉ?)፤
- እርምጃ ይውሰዱ፤ ትምህርቱን ተጠቅመው በንግድዎ ላይ የማሻሻያ እርምጃ እንዲወስዱ (የድርጊት እቅድ)፤

ለጥያቄዎቹ የሰጡትን መልስ በመልመጃዎቹ መጨረሻ በገፅ 73-78 ከተሰጡት መልሶች ጋር ያመሳክሩ። መልሱን ለማግኘት ከተቸገሩ በመማሪያ መፅሀፉ ውስጥ የሚመለከተውን ክፍል መልሰው ያንብቡ። ለመማር ጥሩው መንገድ በመጀመሪያ ለተግባር መለማመጃ ጥያቄዎቹ የተሰጡትን መልሶች ከመመልከትዎ በፊት ጥያቄዎቹን መስራት ነው።

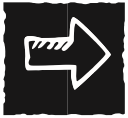
የቃላትን ትርጉም በፍጥነት ለማግኘት ጠቃሚ የንግድ ቃላት ዝርዝርን በገፅ 76 ላይ ያገኛሉ።

“ በዚህ የመማሪያ መፅሀፍ ስለወጪዎች ስሌት ተምረዋል። ነገርግን የተማሪቸውን አዳዲስ እውቀቶች በንግድዎ የእለት ተእለት ተግባሮች ውስጥ ካልሞከሯቸው የወሰዱት ትምህርት ሊረዳዎ አይችልም። ስለሆነም የወጪዎች ስሌትዎን ለማሻሻል እንዲችሉ በገፅ 72 ላይ ያለውን የድርጊት እቅድ ማዘጋጀት ያለብዎ መሆኑን ያስታውሱ። ”

1:- መርዳት ይችላሉ?

የወጪዎች ስሌት በቆንጆ የውበት ሳሎን፤

ይህ የተግባር መስመጃ የተዘጋጀው ፈብራኪዎችና አገልግሎት ሰጪዎች ነው። ንግድዎ የችርቻሮ ወይም የጅምሳ ከሆነ በገፅ 70 ላይ የሚገኘውን የተግባር መስመጃ ይስሩ።

በቱሉ የንግድ ማእከል ውስጥ የሚገኘው የፍሬ ቁንጅና ሳሎን ሶስት አይነት የውበት አገልግሎቶች ይሰጣል። አገልግሎቶቹም የፊት ማሳጅ፣ የእግር ማሳጅና የገላ ማሳጅ ናቸው። ፍሬ ለፊት ማሳጅ አዲስ የወጪ ስሌት ማድረግ እንደትችል የእርስዎን እርዳታ ትፈልጋለች።

ፍሬ ለምትሰጠው ለእያንዳንዱ አገልግሎት ወጪዎችዎን ተከታትላ ትመዘግባለች። የቆንጆ ውበት ሳሎን ያለፈው ወር የወጪ መዝገብ በሚቀጥለው ገፅ ላይ ይገኛል።

ቆንጆ የውበት አገልግሎት

ወር-----ዝርዝር የወጪ መዝገብ (ብር)

ቀን	ዝርዝር	የሻውቸር ቁጥር	ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች			ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች			ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች	መደበኛ ወጪዎች
			ለፊት	ለእግር	ለሙሉ ገላ	ለፊት	ለእግር	ለሙሉ ገላ		
1/9	ጭንብል	312	2000		1500					
1/9	የፊት ክሬም	312	1200		900					
1/9	ግብአቶች (ማፅጃ ጄል፣ ልዩ ልዩ መኪያዎች፣ ማለቆጫ ማንኪያዎች፣ መወልወያዎች)	312						1500		
1/9	ልዩ ልዩ የፅዳትና ሌሎች እቃዎች-ሳሙና፣ ሻይ...	312								300
1/9	የማሳጅ ዘይት 20 ጠርመሶች አንዱን ብር 50.00	312		200	800					
15/9	የማሳጅ ሎሽን 10 ካርቶን አንዱን ብር 500	312		1000	4000					
15/9	ደምወዝ					10000	5000	30000	10000	8000
20/9	ኪራይ	330								15000
20/9	የፅህፈት መሳሪያ	332								2300
30/9	ውሃና ኤሌትሪክ	336								1000
30/9	ወለድ ለብድር	337								200
30/9	የእርጅና ተቀናሽ									1000
	ድምር		3200	1200	7200	10000	5000	30000	11500	27800

የቆንጆ ውበት ሳሎን ያለፈው ወር ሽያጭ መጠን (ከመሰረታዊ ሂሳብ መዝገብ የተወሰደ)፤

	ሽያጭ
የፊት ማሳጅ አገልግሎት ሽያጭ - 200 እያንዳንዱ ብር100	20,000
የሙሉ ገለ ማሳጅ አገልግሎት-150 እያንዳንዱ ብር 1500	75,000
የእግር ማሳጅ አገልግሎት -100 እያንዳንዱ ብር 80	8000

1. በእነዚህ መረጃዎች ተጠቅመው በአንድ ወር የተሰጠ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ ያስሉ። ያገኙትን ውጤት በገፅ 69 ላይ በሚገኘው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል አንድ ላይ ይሙሉ/ይጻፉ ቀጥለውም ለእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ ያስሉ።
2. በዚህ መረጃ ተጠቅመው በአንድ ወር የተሰጠ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ ያስሉ። ያገኙትን ውጤት በገፅ 69 ላይ በሚገኘው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል ሁለት ላይ ይሙሉ/ይጻፉ፤ ቀጥለውም ለእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ የስራ ወጪ ያስሉ፤
3. የስሌቶችዎን ውጤቶችና ከዚህ በላይ በተሰጡት መረጃዎች ተጠቅመው በገፅ 69 ላይ የሚገኘውን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል ሶስት ላይ ይሙሉ/ይጻፉ፤ እንዲሁም ለእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ለማስላት በእነዚህ መረጃዎችና አሃዞች ይጠቀሙ።
4. የስሌቶችዎን ውጤቶችና ከዚህ በላይ በተሰጡት መረጃዎች ተጠቅመው በገፅ 69 ላይ የሚገኘውን የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል አራት ላይ ይሙሉ/ይጻፉ። እንዲሁም ለእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት መደበኛ ወጪ ለማስላት በእነዚህ መረጃዎችና አሃዞች ይጠቀሙ።
5. የአንድ ፊት ማሳጅ አገልግሎት (በአሃድ) ጠቅላላ ወጪ አስልተው ውጤቱን በምርት ወጪ ስሌት ላይ ይሙሉ/ይጻፉ። ባገኙት ውጤት ላይ ስለአሃዙ ትክክለኛነት ምን ያስባሉ? ለምን?

የምርት ወጪ ስሌት ቅጽ

(ለአይነተ-በዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም ለአይነተ-በዙ አገልግሎት ሰጪዎች)

ምርት:

1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር (1)		
በወር የተፈበረከ ምርት ብዛት (2)		
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ (3) = (1)/(2)		

2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በወር (4)		
ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ (5) = (4)/(2)		

3. ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ

ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር (6)		
አጠቃላይ የንግድ ወጪ በወር (7)		
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ንጥጥር (8) = (6)/(7)		
ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ (9) = (3) + (5)		
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ (10) = (8) x (9)		

4. መደበኛ ወጪ በአሃድ

መደበኛ ወጪ በወር (11)		
መደበኛ ወጪዎች ከቀጥተኛ ወጪዎች ንጥጥር (12) = (11)/(7)		
መደበኛ ወጪ በአሃድ (13) = (12) x (9)		

5. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (14) = (13) + (10) + (5) + (3)

--

የወጪዎች ስሌት በቱሉ የመፃህፍት መደብር

ይህ ተግባር መስማማቻ የተዘጋጀው ስቸርቻሪዎችና ጅምሳ ነጋዴዎች ነው። ምናልባት እርስዎ አገልግሎት ሰጪ ወይም አምራች ከሆኑ ከገፅ 66-69 ያሰውን የተግባር መስማማቻ ይስሩ።

ቱሉ የመፃህፍት መደብር የቸርቻሪ ንግድ ሲሆን በዋነኛነት የሚሸጠው መፃህፍትና የዕህፈት መሳሪያዎች ነው። ሞላ የሞላ ጠቅላላ ሽቀጣ ሽቀጥ መደብር ባለቤት ቱቱን የቱሉ መፃህፍት ቤት ባለቤትን በምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ተጠቅሞ እንዴት የወጪ ስሌት እንደምትሰሩ አሳይቷል። እርስዎ ደግሞ ከዚህ በታች ባለው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ለተዘረዘሩት የቱቱ እቃዎች ለእያንዳንዱ እቃ መደበኛ ወጪዎችና የእያንዳንዱን እቃ ጠቅላላ ወጪዎች እንድታሰላ ይርዷት። ስሌቱን ለማድረግ እነዚህ ተጨማሪ የቱሉ መፅህፍት መደብር መረጃዎች ያስፈልጉዎታል።

- ቱሉ የመፃህፍት መደብር መልሶ ለመሸጥ በወር በአማካይ የብር 60,000 እቃዎች ይገዛል፤
- የቤት ኪራይ፣ አሌትሪክ፣ ደመወዝና ሌሎች መደበኛ ወጪዎች በሙሉ በአማካይ ብር 15,000 ነው።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለቸርቻሪና ጅምላ ነጋዴዎች)

የመደበኛ ወጪዎች መቶኛ ክፍያ (%)

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \text{ } \times 100\% = \text{ } \%$$

የመደበኛ ወጪዎች መቶኛ ክፍያ

	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	የመደበኛ ወጪ በአሃድ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	ጠቅላላ ወጪዎች በአሃድ ምርት
እርሳሶች፣ ኤችቢ	ብር2.00		
እስክራብቶዎች፣ ሰማያዊ	ብር3.00		
ማርከሮች፣ ስድስት የተለያዩ ቀለሞች	ብር100.00		
ደብተሮች፣ ትልቁ	ብር10.00		
ፖስታዎች፣ ትልቁ ቡኒ	ብር3.00		
ፖስታዎች፣ ትንሹ ቡኒ	ብር2.00		
ማጣበቂያ ቴፕ	ብር10.00		

2:- የድርጊት እቅድ

ችግሩ ምንድን ነው?	ችግሩ እንዴት ይፈታል?	ችግሩን ማን ይፈታል?	ችግሩ መቼ ይፈታል?
ብዙም እያተረፍኩ አይደለም። እያንዳንዱን ወንበር ለመሰራት ምን ያህል እንደሚፈጅብኝ ወጪዎቼን በትትክክል አላውቅም።	በመሰረታዊ የሂሳብ መዝገቤ ውስጥ ባሉት መረጃዎች ተጠቅሜ የወጪ ስሌት አደርጋለሁ።	እኔ ራሴ	የሚያስፈልጉኝ መረጃዎች በሙሉ በእጄ ላይ ስላሉ የወጪዎች ስሌት ማድረግ የምጀምራው ነገ ነው።

የንግድዎ የወጪዎች ስሌት እንዴት መሻሻል ይችላል? እንደረዱ የድርጊት እቅድ በማዘጋጀት ይጀምሩ። በድርጊት አቅድም ላይ የሚከተሉትን ይፃፉ፤

1. ንግድዎ በወጪዎች ስሌት ያሉበት ችግሮች ምንድን ናቸው?
2. እያንዳንዱን ችግር እንዴት ይፈታሉ?
3. እያንዳንዱን ችግር የሚፈታው ማን ነው? ችግሩን የሚፈቱት በራስዎ ነው ወይስ ችግሩን ሊፈታልዎ የሚችል ሌላ ሰው ይኖርዎታል?
4. እያንዳንዱን ችግር የሚፈቱት መቼ ነው?

በሚቀጥለው ገፅ ላይ በሚገኘው የድርጊት አቅድ ማዘጋጃ ቅፅ ላይ እቅድዎን ይፃፉ። እነዚህን አስተያየቶች ያስታውሱ፤

- ለሶስት ወር ወይም ለስድስት ወር ጊዜ ያቅዱ፤
- መሆን በሚችል ነገር ላይ ያተኮሩ። ሊሰሩት እንደሚችሉ የሚያስቡትን ብቻ ይፃፉ፤
- በጣም አስቸኳይ የሆኑ ችግሮችን መጀመሪያ ይፍቱ፤
- ይህንን የመግሪያ መፅሃፍ በንግድዎ ውስጥ ያኑሩ፤ እርስዎም ሆነ ሌሎች ሲያስፈልግ ሊጠቀሙበት ይችላሉና
- በመደበኛ ሁኔታ የድርጊት አቅድዎን ስለመከተልዎ ክትትል ያድርጉ፤ ላምንታዊ ክትትል ይመረጣል፤
- በቀላሉ አይተው ለመመርመር የድርጊት እቅድዎን ግድግዳ ላይ ይለጥፉ፤

ግምገማ 1

(1) የቁሳቁስ ወጪዎች፣ (2) የስራ ወጪዎች፣ (3) የእርጅና ተቀናሽ፣ (4) ጠቅላላ ወጪዎች፣ (5) መደበኛ ወጪዎች

1.ሐ፣ 2.ሀ፣ 3.ሀ

ግምገማ 2

1.ሐ፣ 2.ሀ፣ 3.ለ፣ 4.ሐ፣ 5.ሐ

ግምገማ 3

1.ለ፣ 2.ሐ፣ 3.ሀ

ግምገማ 4

1.ሀ፣ 2.ለ፣ 3.ሐ፣ 4.ሐ፣ 5.ሐ

መርዳት ይችላሉ?

የወጪዎች ስሌት በቆንጆ የውበት አገልግሎት

1. የተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በገፅ 74 ላይ ይገኛል። ለእያንዳንዱ ጥያቄ የሚከተሉት ዝርዝር ማብራሪያዎች ተሰጥተዋል።
ቆንጆ የውበት ሳሎን ለሌት አገልግሎት የሚጠቀምባቸው ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች የፊት መሸፈኛ/ጭንብልና የፊት ክሬም ናቸው። በወሩ ውስጥ ለእነዚህ ቁሳቁሶች ንግዱ ያወጣው ብር 3200 ነው። ብር 3200 = ብር 2000 + ብር 1200.
በወሩ ውስጥ የተሰጠ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ብዛት 200 ነው።
በተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ክፍል ሁለትን ይመልከቱ።
2. ለሌት ማሳጅ አገልግሎት የተደረገው ቀጥተኛ የስራ ወጪ ብር 10000 ነው።
ቀጥተኛ የስራ ወጪ በእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ስንት እንደሆነ በተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ላይ ክፍል ሁለትን ይመልከቱ።
3. የቆንጆ ውበት አገልግሎት የወሩ ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪዎች = ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች ለሶስቱም የማሳጅ አገልግሎቶች + ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ለሶስቱም የማሳጅ አገልግሎቶች = (ብር 3200 + ብር 1200 + ብር 7200) + (ብር 10000 + ብር 5000 + ብር 30000) = ብር 5,6600. በተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ በክፍል ሶስት ላይ ለእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ ስንት እንደሆነ ይመልከቱ።
4. የእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት መደበኛ ወጪ በተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል አራት ላይ ይመልከቱ።
5. የእያንዳንዱን የፊት ማሳጅ አገልግሎት ጠቅላላ ወጪዎች በተሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ክፍል አምስት ላይ ይመልከቱ።
የእያንዳንዱ የፊት ማሳጅ አገልግሎት እርግጠኛ የሆነ ጠቅላላ ወጪ ከዚህ ስሌት ትንሽ ከፍ ሊል ይችላል። የዚህ ምክንያቱ ንግዱ በየወሩ የማይከፍላቸው አንዳንድ የወጪ አይነቶች በመኖራቸው ነው። ወጪዎቹም ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች (ለምሳሌ ፎጣዎች) እና መደበኛ ወጪዎች (ለምሳሌ የማስታወቂያ የማስፋፊያ ወጪ) ናቸው።

የፊት ማሳጅ አገልግሎት ቀጥተኛ የስራ ወጪ በየወሩ ሊለያይ ይችላል። ይህ የሚሆነው በንግዱ ወስጥ የሚሰሩ የፊት ማሳጅ ባለሙያዎች ብዛት ባለበት እንዳለ ስለሆነ በየወሩ ከሚኖረው የሽያጭ መጠን መጨመር ወይም መቀነስ ጋር የተያያዘ ነው።

የቆንጆ ውበት አገልግሎቶች ንግድን የወጪዎች ስሌት ትክክለኛነት ለመጨመር መረጃዎች መመስረት ያለባቸው በወር አማካይ ወጪዎች ላይ እንጂ በአንድ በተወሰነ ወር አሃዞች መሆን የለበትም። ለባቸውም።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ (ለአይነተ-ብዙ ምርት ፈብራኪዎች ወይም ለአይነተ ብዙ አገልግሎት ሰጪዎች)		
ምርት: የፊት ማሳጅ		
1. ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ		
ጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር(1)	ብር 3200	
በወር የተፈበረከ ምርት ብዛት (2)	200	
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ (3) = (1)/(2)		ብር 16.00
2. ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ		
ጠቅላላ ቀጥተኛ የስራ ወጪ በወር (4)	ብር 10000	
ቀጥተኛ የስራ ወጪ በአሃድ (5) = (4)/(2)		ብር 50
3. ቀጥተኛ ያልሆነ ማምረቻ ወጪ በአሃድ		
ጠቅላላ ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በወር (6)	ብር 11500	
አጠቃላይ የንግድ ወጪ በወር (7)	ብር 56600	
ቀጥተኛ ያልሆነ ማምረቻ ወጪ ከቀጥተኛ ወጪ ንጥጥር (8) = (6)/(7)		0.20
ጠቅላላ ቀጥተኛ ወጪ በአሃድ (9) = (3) + (5)		ብር 66.00
ቀጥተኛ ያልሆነ የማምረቻ ወጪ በአሃድ (10) = (8) x (9)		ብር 13.20
4. መደበኛ ወጪ በአሃድ		
መደበኛ ወጪ በወር (11)	ብር 27800	
መደበኛ ወጪዎች ከቀጥተኛ ወጪዎች ንጥጥር (12) = (11)/(7)		0.49
መደበኛ ወጪ በአሃድ (13) = (12) x (9)		ብር 32.40
5. ጠቅላላ ወጪ በአሃድ (14) = (13) + (10) + (5) + (3) ብር 116		

የወጪዎች ስሌት በቱሉ የመጻፍት መደብር

ለቱሉ መጻፍት መደብር የሚሞላው የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይህንን መምሰል አለበት።

የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ
(ለችርቻሮና ጅምላ ነጋዴዎች)

የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \frac{\text{ብር15,000}}{\text{ብር60,000}} \times 100\% = \boxed{25\%}$$

	1	2	3
ምርት	የቁሳቁስ ወጪ በአሃድ ምርት	መደበኛ ወጪ በአሃድ ምርት (4) (አምድ 1 x የመደበኛ ወጪ ክፍያ)	ጠቅላላ ወጪዎች በአሃድ ምርት
እርሳሶች፣ ኤችቢ	ብር 2.00	ብር 2.00 x 25% = ብር 0.50	ብር 2.50
እስክራብቶዎች፣ ሰማያዊ	ብር 3.00	ብር 3.00 x 25% = ብር 0.75	ብር 3.75
ማርከሮች፣ በስድስት የተለያዩ ቀለሞች	ብር 100.00	ብር 100.00 x 25% = ብር 25.00	ብር 125.00
ደብተሮች፣ ጉልቁ	ብር 10.00	ብር 10.00 x 25% = ብር 2.50	ብር 12.50
ፖስታዎች፣ ጉልቁ ቡኒ	ብር 3.00	ብር 3.00 x 25% = ብር 0.75	ብር 3.75
ፖስታዎች፣ ጉንሹ ቡኒ	ብር 2.00	ብር 2.00 x 25% = ብር 0.50	ብር 2.50
ማጣበቂያ ቴፕ	ብር 10.00	ብር 10.00 x 25% = ብር 2.50	ብር 12.50

- የመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ለማስላት ጠቅላላ መደበኛ ወጪ በወርን ለጠቅላላ የቁሳቁስ ወጪዎች በወር በማካፈል ውጤቱን በ100 ያባዙ፡

$$\frac{\text{መደበኛ ወጪ በወር}}{\text{የቁሳቁስ ወጪ በወር}} = \frac{\text{ብር15,000}}{\text{ብር60,000}} \times 100\% = 25\%$$

- መደበኛ ወጪዎች በአሃድ ለማስላት (አምድ 2) የቁሳቁስ ወጪ በአሃድን (አምድ 2) ከመደበኛ ወጪዎች ክፍያ ጋር ማባዛት፡

$$\text{እርሳሶ: } \text{ብር}2.00 \times 25\% = \text{ብር}0.50$$

ጠቃሚ የንግድ ቃላት

የንግድ ቃል	ፍቺ	ለተጨማሪ መረጃ ገፅ
የወጪዎች ስሌት	እያንዳንዱን እቃ ወይም አገልግሎት አምርቶ ለመሸጥ የሚያስፈልጉትን ወጪዎች በሙሉ በስርአት የምናሰላበት ዘዴ ነው።	3, 13, 35, 47
ወጪዎች	ንግድዎ እቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን አምርቶ ለመሸጥ የሚያደርጋቸው ክፍያዎች በሙሉ ወጪዎች ናቸው። ወጪዎች የማምረቻ ወጪዎችና የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች በሚል በሁለት ሊከፈሉ ይችላሉ።	2-9
የእርጅና ተቀናሽ	ዋጋቸው ከፍተኛ ሆኖ የአገልግሎት እድሜያቸው ረዘም ያሉ እቃዎችና መሳሪያዎች ላይ የሚደርስ የእሴት መቀነስ ነው። የእርጅና ተቀናሽ ለንግድዎ ወጪ ነው።	8
ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች	ከአንድ የተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር መያያዝ የሚችሉና በጠቅላላ ወጪው ላይ ጉልህ ተደማሪነት ያላቸው የስራ ወጪዎች በሙሉ ቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ይባላሉ። ይህ አይነቱ ወጪ አግባብነት ያለው ለአይነተ ብዙ እቃ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ብቻ ነው።	14, 20
ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች	ከአንድ የተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር መያያዝ የሚችሉና በጠቅላላ ወጪው ላይ ጉልህ ተደማሪነት ያላቸው የቁሳቁስ ወጪዎች በሙሉ ቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ይባላሉ። ይህ አይነቱ ወጪ አግባብነት ያለው ለአይነተ ብዙ እቃ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ብቻ ነው።	14, 18
የቁሳቁስ ወጪዎች	ንግድዎ አምርቶ ከሚሸጣቸው እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ጋር የተገናኙ ወይም ተገጣሚ ለሚሆኑ ቁሳቁሶች የሚያወጡት ወጪ በሙሉ የቁሳቁስ ወጪዎች ናቸው። ለቸርቻሪ ወይም ጅምላ ነጋዴ የቁሳቁስ ወጪ መልሶ ለመሸጥ የሚገዙ እቃዎች ወይም ሸቀጦች ወጪ ነው።	3, 38, 49
ቀጥተኛ ያልሆኑ የማምረቻ ወጪዎች	እቃዎችን ከማፈብረክ ወይም አገልግሎት ከመስጠት ጋር የተገናኙ የቁሳቁሶች ወይም የስራ ወጪዎች ሆነው ነገርግን ከቀጥተኛ የቁሳቁስ ወጪዎች ወይም ከቀጥተኛ የስራ ወጪዎች ጋር ሊመደቡ የማይችሉ ወጪዎች ናቸው። ይህ አይነቱ ወጪ አግባብነት ያለው ለአይነተ-ብዙ እቃ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች ብቻ ነው።	14-15, 22
የስራ ወጪ	በወጪዎች ስሌት የስራ ወጪዎች የሚያመለክቱት በንግድዎ ውስጥ እቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን በማምረት ተግባር ላይ ለተሰማሩ ለሰራተኞች የሚከፈሉት ደመወዝ፣ ምንዳና ጥቅማጥቅሞችን በሙሉ ነው። በምርት ተግባር ላይ ለማይሳተፉ ሌሎች ሰራተኞች የሚከፈል ደመወዝና ጥቅማጥቅሞች እንደመደበኛ ወጪ ይቆጠራሉ።	5, 38
የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች	ከማምረቻ ወጪዎች በስተቀር ንግድዎን ለማንቀሳሰብ የሚያስፈልጉ ሌሎች ወጪዎች በሙሉ የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች ናቸው። እነዚህ ወጪዎች መደበኛ ወጪዎች በሚልም ይታወቃሉ።	3፣ 6፣ 9

መደበኛ ወጪዎች	መደበኛ ወጪዎች የማምረቻ ያልሆኑ ወጪዎች ሌላ ስም ነው። ከማምረት ሂደት ጋር የማይገናኙ ወጪዎችን በሙሉ ያጠቃልላሉ። የህንፃ ወጪዎች፣ ኪራይ፣ ኤሌትሪክ፣ የብድር ወለድ፣ በማምረት ስራ ላይ ለማይሳተፉ ሰራተኞች የሚከፈል ደመወዝና ጥቅማጥቅሞች ሁሉ መደበኛ ወጪዎች ናቸው። መደበኛ ወጪዎች ንግድዎ ከሚያመርተው ከአንድ ከተወሰነ እቃ ወይም አገልግሎት ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት የላቸውም።	3, 6-9, 22, 38, 51
የመደበኛ ወጪዎች መቶኛ ክፍያ	ቸርቻሪዎች ወይም ጅምላ ነጋዴዎች በእያንዳንዱ በሚሸጡት እቃ የቁሳቁስ ወጪ ላይ መደበኛ ወጪያቸውን ለመሸፈን የሚደምሩት መቶኛ ድርሻ ነው። በመደበኛ ወጪዎች ክፍያ የእያንዳንዱን እቃ መደበኛ ወጪ ለማስላት ይጠቀሙበታል።	53-54፣ 58-59
የማምረቻ ወጪ	እቃ ለማምረት ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያወጧቸው ወጮች በሙሉ የማምረቻ ወጪዎች ናቸው። የማምረቻ ወጪዎችን በቁሳቁስ ወጪዎችና በስራ ወጪዎች ይከፈላሉ።	3 - 6
የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ	ንግድዎ ለሚያመርተው ማንኛውም እቃ ወይም አገልግሎት ለእያንዳንዱ በአሃድ ጠቅላላ ወጮች ለማስላት የሚያገለግል ቅፅ ነው። የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ እንደንግዱ ባህሪ ይለያያል። አንድ አይነት እቃ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎች፣ ለአይነተ-ብዙ እቃ ፈብራኪዎች ወይም አገልግሎት ሰጪዎችና ጅምላና ቸርቻሪ ንግዶች የተለያየ የምርት ወጪ ስሌት ቅፅ ይጠቀማሉ።	17፣ 37፣ 49
ጠቅላላ ወጪዎች	ንግድዎ እቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን አምርቶ ለመሸጥ የሚከፍላቸው የቁሳቁስ ወጪዎች፣ የስራ ወጪዎችና መደበኛ ወጪዎች ናቸው።	9፣ 15፣ 16፣ 36፣ 49

ንግድዎን ያሻሽሉ

የወጪዎች ስሌት

ንግድዎን ጀምረው በማንቀሳቀስ ላይ ቢሆኑም በአንዳንድ የንግድ ስራ አመራር ክህሎቶች ላይ ተቸግረዋል?

ንግድዎን ያሻሽሉ የስልጠና ፓኬጅ በስራ ላይ የሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ነጋዴዎች ንግዳቸውን በጥሩ ንግድ ስራ አመራር መሰረተ ሃሳቦች ላይ መስርተው እንዲያንቀሳቅሱ ይመራቸዋል። **ንግድዎን ያሻሽሉ፤ የወጪዎች ስሌት መግሪያ መፅሃፍ ስለተለያዩ የንግድ ወጪ አይነቶች በማስረዳት እቃዎች ወይም አገልግሎቶች የሚፈጁትን ወጪ ሲያሰሉ ሊከተሏቸው ስለሚያስፈልጉ ቅደም ተከተል ደረጃዎች ይማሩበታል።**

ንግድዎን ያሻሽሉ ስልጠና ፓኬጅ ከንግድዎን ይጀምሩና ንግድዎን ያሻሽሉ (ንጀያ) ስልጠና ፕሮግራም አንዱ ነው። የንጀያ ስልጠና ፓኬጆች የተዘጋጁት አዲስ ንግድ መጀመር ለሚፈልጉ፣ ንግዳቸውን ለሚያሻሽሉና ለሚያስፋፉ ጥቃቅንና አነስተኛ ንግዶች ነው። የስልጠና ፕሮግራሙ ከ25 አመት በላይና ከ100 ባላይ በሚሆኑ አገሮች ወስጥ የዳበረ ተሞክሮ ያለው ነው። የንጀያ ፕሮግራም ከ2500 የአካባቢ ተቋሞች ጋር በአጋርነት ይሰራል፣ ከ200 በላይ የአለም ስራ ደርጅት የብቃት ማስረጃ ያላቸው ዋና አሰልጣኞችና ከ17,000 በላይ አሰልጣኞችን ያቀፈ አውታር ያለው ነው። እስከ ቅርብ ጊዜ ድርስ ቁጥራቸው ከ6 ሚሊዮን በላይ የሆኑ ሴቶችና ወንዶች ንግድ ጀምረዎቻቸውና ንግድ አንቀሳቃሾች በስልጠናዎቹ የተጠቀሙ ሲሆን ይህ አሃዝ በመጨመር ላይ ይገኛል!

የንግድዎን ያሻሽሉ ስልጠና በስድስት በስድስት የመግሪያ መጻሕፍት የተደገፈ ነው፡-

- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ የወጪዎች ስሌት
- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ ግብይት
- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ የሂሳብ መዝገብ አያያዝ
- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ ግዥና የክምችት ቁጥጥር
- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ ለንግድዎ ያቅዱ
- * ንግድዎን ያሻሽሉ፤ ሰዎችና ምርታማነት

የአውሮፓ ህብረት

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የሰራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር